

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่อง “การยอมรับของครูที่มีต่อเด็กวัยรุ่นหญิงที่ทำแท้ง” ผู้ศึกษาได้นำแนวคิดทฤษฎี รวมทั้งงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมาใช้เป็นหลักเกณฑ์พื้นฐานในการศึกษาวิเคราะห์ โดยแบ่งออกเป็น

1. แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้
2. แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ
3. แนวคิดเกี่ยวกับวัยรุ่น
4. แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทครู
5. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการทำแท้ง
6. แนวคิดเรื่องการทำแท้ง
7. แนวคิดเกี่ยวกับบรรทัดฐานทางสังคม
8. แนวคิดสตรีนิยม
9. แนวคิดเกี่ยวกับเพศวิถี

แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้

ความหมายของการรับรู้

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2538, น. 56, อ้างถึงใน อรัญญา ทรัพย์พวง, 2542, น. 28) ได้ให้ความหมาย การรับรู้ว่า หมายถึง กระบวนการรับและตีความสิ่งเร้าด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 ของบุคคล โดยอาศัยประสบการณ์เดิมและความใส่ใจของบุคคล กล่าวคือ เมื่อมีสิ่งเร้าอย่างใดอย่างหนึ่งมากระทบประสาทสัมผัสส่วนใดส่วนหนึ่ง ซึ่งได้แก่ หู ตา จมูก ลิ้นหรือกาย ถ้าบุคคลมีความใส่ใจต่อสิ่งเร้านั้นและสามารถใช้ประสบการณ์เดิมแปลความหมายสิ่งเร้าที่มากระทบประสาทสัมผัสนั้นๆ ได้ การรับรู้ของบุคคลต่อสิ่งเร้านั้นจึงเกิดขึ้น

เดมศักดิ์ คทวนิช (2546, น. 127) เสนอว่า การรับรู้ หมายถึง กระบวนการในการแปลความหมายที่เกิดขึ้นภายหลังร่างกายเกิดการรับสัมผัสจากสิ่งเร้าทั้งหลาย ในการแปลความหมายของสมองจะถูกต้อง ละเอียด และชัดเจนมากขึ้นเรื่อยๆ โดยขึ้นอยู่กับประสบการณ์

เดิม ความรู้ ที่สะสมไว้ ความจำ ความเชื่อ ทศนคติ และค่านิยมที่แตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล

วิเชียร วิทย์อุดม (2547, น. 97) เสนอว่า การรับรู้ คือ การเลือกสรรและการจัดระเบียบ แต่ละคนมักจะรับรู้ต่างกันไป แม้ในสถานการณ์เดียวกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ การเลือกสรร เรื่องที่จะรู้และการจัดสรรข้อมูลที่ได้รับ รวมทั้งการตีความในสิ่งที่ได้รับรู้

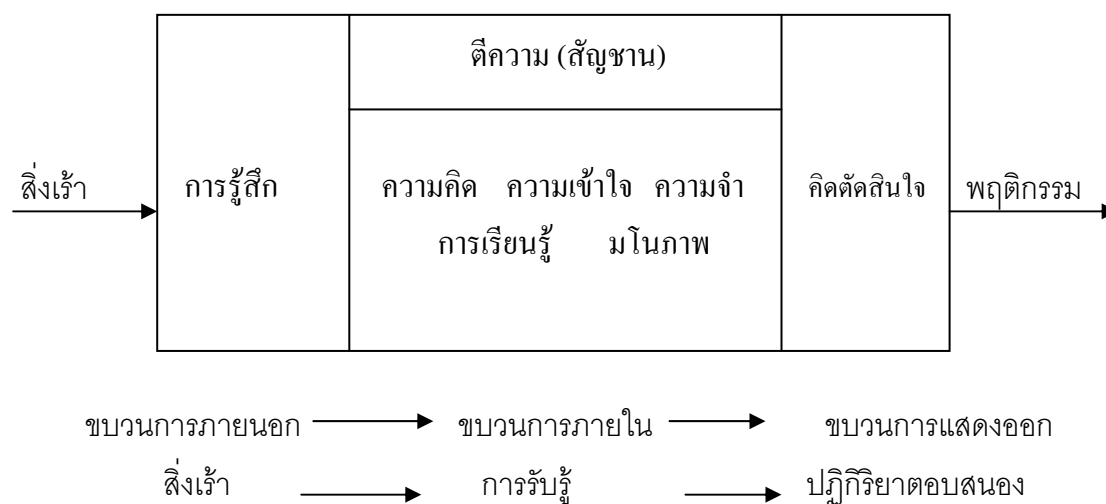
วิชนี้ นพเกตุ (2540, น. 1) อธิบายว่า การรับรู้ (Perception) เป็นกระบวนการที่บุคคลจัดระเบียบและตีความรู้สึกประทับใจของตนเอง เพื่อให้ความหมายเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม

กระบวนการของการรับรู้

การรับรู้เป็นกระบวนการที่คาบเกี่ยวระหว่างความเข้าใจ ความคิด ความรู้สึก ความจำ การเรียนรู้ การตัดสินใจ และการแสดงพฤติกรรม แสดงเป็นภาพได้ ดังนี้ (ลักษณะ สรวิวัฒน์, 2545, น. 128-131)

ภาพที่ 2.1

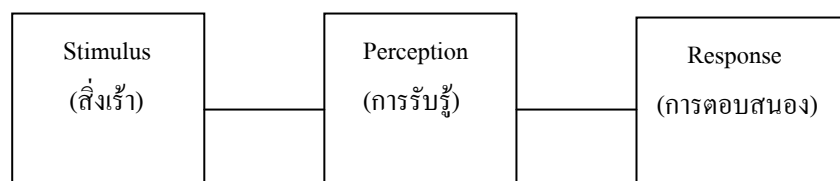
กระบวนการของการรับรู้

ที่มา ลักษณะ สรวิวัฒน์, 2545, น. 130

ในกระบวนการแห่งการรับรู้มองในแง่พฤติกรรม การรับรู้เป็นกระบวนการที่แทรกอยู่ระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนองต่อสิ่งเร้า โดยแสดงเป็นภาพได้ ดังนี้

ภาพที่ 2.2
กระบวนการรับรู้ที่คาบเกี่ยวกัน

ทีมา ลักษณะ สรีรวัฒน์, 2545, น. 131

การรับรู้จะเกิดขึ้นได้ต้องประกอบไปด้วย

1. มีสิ่งเร้าที่จะรับรู้ (Stimulus) เช่น รูป รส กลิ่น เสียง เป็นต้น
2. ประสาทสัมผัส (Sense Organs) และความรู้สึกสัมผัส เช่น ตา หู จมูก ลิ้น ผิวหนัง เป็นต้น
3. ประสบการณ์เดิมหรือความรู้เดิมเกี่ยวกับสิ่งเร้าที่ได้สัมผัส
4. การแปลความหมายจากสิ่งที่สัมผัส

ดังนั้น การรับรู้จึงเป็นกระบวนการที่บุคคลเลือกสรรสิ่งเร้าที่มากกระตุ้นและจัดระเบียบสิ่งเร้าและการตีความสิ่งเร้า บุคคลสองคนที่ได้รับสิ่งเร้าอย่างเดียวกันอาจรับรู้และตอบสนองได้ไม่เหมือนกัน เนื่องจากประสบการณ์เดิมของแต่ละบุคคล ความต้องการ ความสนใจของบุคคลในขณะนั้น และความสามารถของอวัยวะสัมผัสของบุคคลแต่ละคน

กลไกการรับรู้

สิ่งเร้าภายนอกและภายในอินทรีย์มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม อวัยวะรับสัมผัส (Sense Organs) คือ เครื่องรับสิ่งเร้าของมนุษย์ ส่วนที่รับรู้ความรู้สึกของอวัยวะอาจอยู่ลึกเข้าไปข้างในมองจากภายนอกไม่เห็น อวัยวะรับสัมผัสแต่ละอย่างมีประสาทสัมผัสช่วยเชื่อมอวัยวะรับสัมผัสกับเขตแดนการสัมผัสต่างๆ ที่สมอง และส่งผ่านประสาทมอเตอร์ไปสู่อวัยวะมอเตอร์จะออกมาในรูปแบบใดขึ้นอยู่กับการบังคับบัญชาของระบบประสาท ซึ่งบุคคล 2 คน ได้เห็นได้ยินสิ่งที่เหมือนกันแต่เขาอาจจะเข้าใจและรับรู้สิ่งที่กระตุ้นได้แตกต่างกัน นั้นแสดงถึงการรับเรื่องราวการจากระบบประสาทโดยผ่านอวัยวะรับรู้ความรู้สึก แล้วผ่านไปยังสมองรับสัญญาณเกิดความรู้สึกแปลความหมาย ความเข้าใจในสิ่งที่รับรู้แตกต่างกันออกไปเป็นคนละอย่างคนละความหมาย (วิเชียร วิทยาอุดม, 2547, น. 98)

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้

การที่บุคคลจะรับรู้สิ่งหนึ่งสิ่งใดหรือวัตถุหนึ่งวัตถุใดนั้นมีปัจจัยประกอบมากมาย เนื่องจากบุคคลอยู่ท่ามกลางสิ่งแวดล้อมและทำปฏิกิริยาต่อสิ่งแวดล้อม การที่บุคคลสามารถทำปฏิกิริยาได้ก็เพราะได้รับสัมผัส

บุคคลแต่ละคนจะเกิดการรับรู้สิ่งเร้าได้แตกต่างกันไป แต่การจะรับรู้สิ่งเร้าใดก่อนหลังมากหรือน้อย ถูกต้องหรือผิดพลาด ชัดเจนหรือไม่เพียงใด มีปัจจัยสำคัญ 2 อย่าง (เดมส์กี้ คหวนิช, 2546, น. 128-130) คือ

1. **ตัวบุคคล** หมายถึง ลักษณะคุณสมบัติบางประการของผู้รับที่จะรับรู้ ซึ่งจะมีผลต่อการรับรู้ เช่น

- 1.1 ความสมบูรณ์หรือความบกพร่องของอวัยวะสัมผัส
- 1.2 ประสบการณ์เดิม
- 1.3 ความต้องการที่จะรับรู้
- 1.4 ความใส่ใจและการเลือกที่จะรับรู้สิ่งเร้า
- 1.5 สภาพทางอารมณ์ของบุคคลก่อนหรือขณะเกิดการรับรู้
- 1.6 ความคาดหวังต่อสิ่งเร้า
- 1.7 สติปัญญา
- 1.8 การให้คุณค่าต่อสิ่งที่รับรู้
- 1.9 การถูกชักจูง

2. **คุณลักษณะของสิ่งเร้า** สิ่งเร้าที่มีคุณสมบัติแตกต่างกันจะมีผลต่อการรับรู้ของบุคคลที่แตกต่างกันไปด้วย ซึ่งอาจจะจำแนกคุณลักษณะของสิ่งเร้าได้ ดังนี้

- 2.1 ขนาดของสิ่งเร้า
- 2.2 ความเข้มของสิ่งเร้า
- 2.3 ความเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ
- 2.4 การเคลื่อนไหว
- 2.5 การกระทำซ้ำๆ
- 2.6 สีกลิ่น
- 2.7 ความแตกต่าง

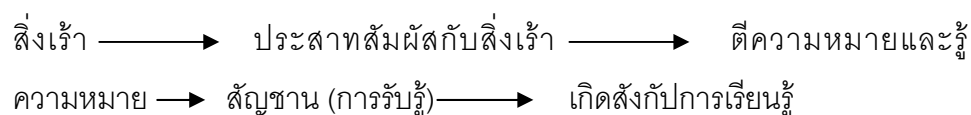
ซึ่งกล่าวได้ว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้เกิดขึ้นหลายองค์ประกอบ โดยอาจแบ่งได้เป็น 2 ปัจจัยหลักๆ คือ ปัจจัยในตัวของผู้รับรู้เอง ได้แก่ ประสาทสัมผัส (หู ตา จมูก ปาก ลิ้น ผิวน้ำ) ประสบการณ์ ความตั้งใจ ความสนใจ บุคลิกภาพของผู้รับรู้ และปัจจัยภายนอกของผู้รับรู้ ได้แก่ ช่องทางการรับรู้ ลักษณะสิ่งเร้า เป็นต้น บางครั้งผู้รับรู้จะได้รับอิทธิพลจากหลายปัจจัยพร้อมกันในการรับรู้สิ่งใดสิ่งหนึ่ง แต่ละปัจจัยมีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิภาพในการรับรู้ แต่แต่ละคนมีความสามารถในการรับรู้ที่แตกต่างกันก็เนื่องมาจากแต่ละคนได้รับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ที่แตกต่างกัน

ความสำคัญของการรับรู้

การรับรู้มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ การรับรู้ทำให้เกิดการเรียนรู้ ถ้าไม่มีการรับรู้ การเรียนรู้ก็เกิดขึ้นไม่ได้ (ลักษณะ สรวิวัฒน์, 2545, น. 150) สังเกตได้จากกระบวนการ ดังนี้

ภาพที่ 2.3

กระบวนการการรับรู้

ทำนองเดียวกัน การเรียนรู้ก็ส่งผลต่อการรับรู้ครั้งใหม่ เนื่องจากความรู้ความจำเดิมจะช่วยแปลความหมายให้ทราบว่าอะไรคือสิ่งที่เรารับรู้

ความสำคัญของทัศนคติ อารมณ์ และแนวโน้มของพฤติกรรม เมื่อรับรู้แล้วย่อมเกิดความรู้และมีอารมณ์พัฒนามาเป็นทัศนคติ และพฤติกรรมในที่สุด

อาจจะกล่าวได้ว่า การรับรู้เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงความหมายของสิ่งเร้าที่ได้รับจากประสาทสัมผัส และตอบสนองต่อสิ่งเร้าทำให้เกิดความคิด ความเข้าใจ ความจำ การเรียนรู้ การตัดสินใจและแสดงพฤติกรรมออกมา

ประเภทของการรับรู้ทางสังคม

การรับรู้ทางสังคมแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ (รัชนี นพเกตุ, 2540, น. 89)

1. การรับรู้ทางอารมณ์ หมายถึง การรับรู้ความรู้สึกที่เกิดขึ้นในจิตใจ เช่น รู้สึกดีใจ เสียใจ ตื่นเต้น รักเกลียด ชื่นชม เป็นต้น

- ลักษณะทางกายภาพ เช่น รูปร่าง หน้าตา ลักษณะแขนขา มือ
- พฤติกรรม เช่น การพูดคุย การยิ้ม การหัวเราะ การเดิน
- คำบอกเล่า เช่น คำบอกเล่าของญาติพี่น้อง จากเพื่อน จากผู้ใกล้ชิด

2. การรับรู้ภาพพจน์ของกลุ่มบุคคล หมายถึง มโนภาพหรือมโนคติของสิ่งต่างๆ ตามที่บุคคลรับรู้ เป็นภาพที่อยู่ในความคิดหรือจินตนาการของบุคคล และบุคคลสามารถบอกลักษณะของภาพเหล่านั้นให้ผู้อื่นทราบได้ด้วย

3. การรับรู้ปรากฏการณ์ทางสังคม เป็นการตีความ หรือแปลความหมายของสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม ตามความเชื่อของตนเองเพื่อให้เกิดความเข้าใจและอธิบายสิ่งต่างๆ เหล่านั้นได้ การรับรู้ปรากฏการณ์ทางสังคมขึ้นอยู่กับสาเหตุ 2 ประการ คือ

ระดับการรับรู้ หมายถึง บุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ เชาว์ปัญญาหรือความเฉลียวฉลาดแตกต่างกัน ย่อมจะตีความหรือแปลความหมายต่อสิ่งต่างๆ แตกต่างกันไป

การเปลี่ยนการรับรู้ คือว่า ถ้ามีผู้รับรู้ต่ำได้มีโอกาสสนทนาหรืออภิปรายกับผู้ที่มีระดับการรับรู้สูง จะเปลี่ยนแนวความคิดหรือแนวการรับรู้ได้

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า การรับรู้ หมายถึง กระบวนการทางความคิดและจิตใจของมนุษย์ที่แสดงออกถึง ความรู้ ความรู้สึกนึกคิด ความเข้าใจ ที่มีผลมาจากกระบวนการรับและตีความสิ่งเร้าต่างๆ ที่มาสัมผัส โดยอาศัยประสบการณ์ ความสนใจ ความรู้สึกนึกคิดของแต่ละบุคคล บุคคลจึงมีการรับรู้ที่แตกต่างกันซึ่งการรับรู้จะส่งผลต่อพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกต่อการรับรู้ในสิ่งนั้นๆ ซึ่งเช่นเดียวกันการรับรู้ที่ดีและไม่ดีเกี่ยวกับเรื่องการทำแท้งของวัยรุ่นที่ครุมนั้นย่อมส่งผลต่อทัศนคติที่จะมีกับเรื่องดังกล่าว

แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ

ทัศนคติเป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคล เป็นการจัดระเบียบของแนวความคิด ความเชื่อ อุปนิสัย และสิ่งจูงใจที่เกี่ยวข้องกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งเสมอ การจัดระเบียบดังกล่าวจะมีลักษณะที่รวมตัวขึ้นหลังจากที่ได้มีการประเมินเป็นแนวโน้มไปในทางใดทางหนึ่งเสมอ ถ้าเราสังเกตดูจะเห็นว่า มนุษย์ทุกคนที่ใช้ชีวิตผ่านไปวันต่อวันนั้น ทุกคนจะเกี่ยวข้องกับสิ่งต่างๆ และเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นๆ เสมอ และเขาจะมีกลไกอันหนึ่งที่จะทำการประเมินทุกสิ่งทุกอย่างตลอดเวลา คนทุกคนจะมีระเบียบของแนวความคิด และความเชื่อต่อทุกสิ่งเป็นไปในทางหนึ่ง

ทางใดเสมอ คือดีและไม่ดี ชอบและไม่ชอบ รักและเกลียด กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ คนทุกคนในโลกนี้จะไม่มีใครเลยที่มีใจเป็นกลางและเห็นทุกอย่างเหมือนกันมีคุณค่าเท่ากัน เหตุที่เป็นเช่นนั้นเพราะทุกคนต่างก็มีคุณลักษณะของสิ่งจูงใจและอารมณ์ (motivation and emotional characteristics) แตกต่างกันไปนั่นเอง (ธงชัย สันติวงษ์, 2537, น. 161)

ความหมายของทัศนคติ

ทัศนคติ (Attitude) มาตามศัพท์ภาษาลาตินว่า “Aptus” แปลว่า โน้มเอียงเหมาะสมและนำมาใช้ในความหมายของคำ “Attitude” ว่าท่าทีที่แสดงออกของคนเราซึ่งบ่งถึงสภาพจิตใจ ซึ่งมีผู้ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า ทัศนคติ ไว้มากมายดังนี้

ทัศนคติตามความหมายของพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 หมายถึงแนวความคิดความคิดเห็น

อรรถกร ปิณฑิโรวาท (2546, น. 25) ได้ให้ความหมายของทัศนคติ หมายถึงแนวโน้มของคนๆ หนึ่งที่มีต่อสิ่งเร้าหรือเรื่องบางเรื่อง รวมถึงผลรวมของความรู้สึก อคติ ความกลัว ความคิดและความรู้สึกอื่นๆ ที่มีต่อเรื่องราวต่างๆ และมีความสัมพันธ์กับความเชื่อ (Beliefs) ในเรื่องต่างๆ หรือโลกทัศน์ที่ปลูกฝังอยู่ก่อนแล้ว (Predispositions) โดยที่ทัศนคติ คือ ความเชื่อที่มีการประเมินค่า (Evaluative belief) ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ จึงหมายถึงการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของความเชื่อหรือเปลี่ยนแปลงเนื้อหาในเรื่องความเชื่อบางประการ ซึ่งจะกลายเป็นทัศนคติต่อไป

ธงชัย สันติวงษ์ (2537, น. 187) ได้ให้ความหมายของทัศนคติ ดังนี้ ทัศนคติเป็นลักษณะของแนวโน้มตามปกติของตัวบุคคลในการที่จะชอบหรือเกลียดสิ่งของ บุคคล และปรากฏการณ์ต่าง ๆ คือ ทัศนคติจะเป็นลักษณะของระบบซึ่งมีแนวโน้มที่จะประเมินสิ่งใดสิ่งหนึ่งเสมอและสำหรับแต่ละคน ทัศนคติของแต่ละคนก็คือโลกแห่งความเป็นจริงของเขา (map of his world)

แซนนา และเรมเพิล (Zanna & Rempek, 1988, p. 134, อ้างถึงใน อธิริยา เลหาดีรานนท์, 2550, น. 13) ได้อธิบายถึงทัศนคติว่า ทัศนคติมีพื้นฐานอยู่บนข้อมูล 3 อย่างคือ ข้อมูลความรู้ (cognition information) ข้อมูลเกี่ยวกับอารมณ์/ความรู้สึก (affective/emotional information) และพฤติกรรมในอดีต (past behaviors) ซึ่งทัศนคติเป็นผลมาจากข้อมูลที่ถูกจัดให้แก่ผู้รับสารโดย ผู้ชักจูงซึ่งข่าวสารเกี่ยวกับความรู้ (cognition information) เรียกกันว่า ความเชื่อ (belief) ซึ่งความคิดนี้เป็นแนวคิดเกี่ยวกับอะไรคือ ความจริงหรือความเท็จ (A belief is an idea we have about what is true or false) เช่น เราอาจเชื่อว่าตัวเราน่าดึงดูดใจเมื่อเราใส่เสื้อสี

ฟ้า โรเคิช Miltion Rokesch กล่าวถึงความเชื่อที่ว่า ความเชื่อเป็นสิ่งที่ไม่สามารถสังเกตได้ แต่เราสามารถสังเกตได้จากคำพูดและการกระทำของบุคคลที่จะชี้ให้เห็นความเชื่อของพวกเขา ข้อมูลเกี่ยวกับอารมณ์หรือความรู้สึก (affective/ emotional information) นี้ เป็นข้อมูลชนิดที่ 2 ที่เป็นตัวสร้างทัศนคติคือ ข้อมูลความรู้สึกและอารมณ์ ประกอบด้วยอารมณ์ (emotion) ความต้องการ (needs) และคุณค่า (values) ส่วนข้อมูลสุดท้ายที่เป็นองค์ประกอบของทัศนคติคือ พฤติกรรมในอดีต (past behaviors) ทัศนคตินี้ยังประกอบด้วยพฤติกรรมในอดีต ประสบการณ์ตรงของเราซึ่งบางอย่างเป็นเหตุให้เราเกิดทัศนคติบางอย่างต่อวัตถุ บุคคล หรือความคิดนั้น เช่น ในการเลือกร้านอาหาร เราจะใช้ประสบการณ์ที่มีในการเลือกร้านอาหาร ทัศนคติต่อร้านนั้นอาจเป็นเชิงลบหรือเชิงบวก แต่ประสบการณ์จะนำไปสู่การตัดสินใจในการเลือกร้าน เป็นต้น

จากที่กล่าวมาแล้วสรุปความหมายของทัศนคติได้ว่า ทัศนคติ คือ ความรู้ ความเข้าใจ ความเชื่อที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งมาจากประสบการณ์ทางตรงหรือประสบการณ์ทางอ้อม ซึ่งเป็นลักษณะทางจิตใจในภาพรวมที่จะชอบหรือไม่ชอบสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นวัตถุ สิ่งของ บุคคลหรือสถาบัน ซึ่งความชอบหรือไม่ชอบนี้จะมีแนวโน้มที่จะแสดงออกมาเป็นพฤติกรรม และจะแตกต่างกันไปขึ้นกับค่านิยมและประสบการณ์ของบุคคลแต่ละคน แต่ในการศึกษาวิจัยนี้จะให้ความสำคัญกับทัศนคติตามแนวคิดของ พิซเบิร์น และ อาเซน ที่ให้ความหมายของทัศนคติคือ ความรู้สึก (Affection) ซึ่งเป็นการประเมินค่า (Evaluation) ตามธรรมชาติของมนุษย์ที่จัดได้ว่าเป็นองค์ประกอบที่โดดเด่นที่สุดของทัศนคติ โดยจะเน้นที่ความรู้สึกของครูที่มีต่อการทำแท้งในวัยรุ่น ซึ่งทัศนคตินี้จะสะท้อนออกมาในรูปแบบลักษณะบวกคือ เห็นด้วยหรือยอมรับ และในลักษณะลบคือ ไม่เห็นด้วยหรือไม่ชื่นชม และลักษณะที่เป็นกลาง คือสามารถยอมรับได้ในบางกรณี ซึ่งทั้งหมดเกิดจากประสบการณ์การเรียนรู้

ส่วนประกอบของทัศนคติ

ชิฟแมน และคานุก (Schiffman and Kanuk, 1975, pp. 202-203, อ้างถึงใน อิศริยา เลหาดีรานนท์, 2550, น. 14) ได้กล่าวว่า ทัศนคติเกิดขึ้นจากองค์ประกอบ 3 ประการ ได้แก่

1. องค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจ (Cognition) หรือข้อมูลที่เราสัมผัสต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งเกิดจากการผสมผสานกันระหว่างประสบการณ์ตรงที่เราสัมผัสวัตถุ กับข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับวัตถุ ความรู้ และการรับรู้ดังกล่าวจะก่อตัวขึ้นเป็นความเชื่อต่างๆ (Belief) เกี่ยวกับวัตถุหรือสิ่งนั้นด้วยเหตุนี้ทัศนคติที่มีต่อวัตถุ หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งจึงประกอบไปด้วยความเชื่อที่มีคุณสมบัติหลายประการซึ่งจะนำไปสู่พฤติกรรมที่ให้ผลเฉพาะอย่าง

2. องค์ประกอบด้านความรู้สึก (Affection) หรืออารมณ์ (Emotion) ซึ่งถือได้ว่าเป็นคุณสมบัติสำคัญที่สุดในการประเมินค่าตามธรรมชาติของมนุษย์ กล่าวคือ เป็นปฏิกริยาทางความรู้สึกหรืออารมณ์โดยรวมที่มีผลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อันแสดงให้เห็นถึงระดับความชอบหรือไม่ชอบว่ามีมากน้อยเพียงไร เนื่องจากประกอบด้วยองค์ประกอบด้านความรู้สึก(Affection) เป็นความรู้สึกรวม(Overall Feeling) ที่ส่งผลให้เกิดทัศนคติ ด้วยเหตุนี้นักวิชาการและนักวิจัยด้านทัศนคติจึงจัดให้ความรู้สึกนี้เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญมากในการศึกษาทัศนคติ

3. องค์ประกอบด้านการกระทำ (Conation) หรือองค์ประกอบด้านพฤติกรรม (Behavior) หมายถึง ความน่าจะเป็น หรือแนวโน้มที่บุคคลจะมีปฏิกริยาตอบสนอง ในลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งต่อวัตถุหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อันเป็นผลมาจากการทำงานขององค์ประกอบในด้านความรู้ความเข้าใจและความรู้สึก

ส่วนประกอบทั้ง 3 ส่วนนี้จะประกอบเข้าด้วยกันในลักษณะที่มีความมั่นคง และสมดุล(stable and balance) คือ แต่ละองค์ประกอบย่อมมีผลกระทบซึ่งกันและกัน องค์ประกอบทั้ง 3 จึงนับได้ว่าเป็นส่วนประกอบขั้นพื้นฐานของทัศนคติ ซึ่งจะเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึก และอาจแสดงออกมาในรูปแบบที่ต่างกันทั้งทางบวกและทางลบ ขึ้นอยู่กับประสบการณ์และการเรียนรู้

องค์ประกอบทั้ง 3 นี้ หากมีความสอดคล้องกับลักษณะต่างๆ ที่เกิดจากการตอบสนองก็จะเป็นไปได้ด้วยดี แต่หากไม่สอดคล้องกันก็จะเกิดความไม่สบายใจขึ้นต้องหาหนทางหรือหาข้อมูลที่สอดคล้องมาเปลี่ยนองค์ประกอบหนึ่งองค์ประกอบใดให้สอดคล้องกัน

แม้ค่านิยมของทัศนคติจะแตกต่างกันไป แต่สิ่งหนึ่งที่เหมือนกันคือการใช้ความสำคัญกับความรู้สึกว่าชอบ(Favorable) หรือไม่ชื่นชอบ(Unfavorable) ว่ามีบทสำคัญที่ทำให้เกิดทัศนคติ ฟิชเบิร์ต และ อาเซน(Fishbein & Ajzen, 1975, p. 8, อ้างถึงใน อิศริยา เลหาดีรานนท์, 2550, น. 16)กล่าวถึงประเด็นนี้ว่า ไม่ว่าค่านิยมของทัศนคติจะเป็นอย่างไร ความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบนั้นก็จะมีฐานะเป็นศูนย์กลางสำคัญของทัศนคติ ดังนั้นองค์ประกอบทางด้านความรู้สึก(Affective) ซึ่งเป็นการประเมินค่า(Evaluation) ตามธรรมชาติของมนุษย์จึงจัดได้ว่าเป็นองค์ประกอบที่โดดเด่นมากที่สุดของทัศนคติ และเราสามารถทำการศึกษาทัศนคติจากองค์ประกอบในเรื่องความรู้สึกหรือการประเมินค่าแต่เพียงอย่างเดียวได้ ยิ่งกว่านั้นนักวิจัยบางคนยังได้จัดให้องค์ประกอบด้านความรู้สึก(Affection) หรือการประเมินค่า(Evaluation) นั้นหมายถึงตัวทัศนคติเองเลยทีเดียว(Schiffman & Kanuk, 1983, p. 204, อ้างถึงใน ธนาพงษ์ จันทรชอน, 2546, น. 46)

จากการจัดองค์ประกอบทั้ง 3 อย่างของทัศนคติขึ้นใหม่ โดยจัดองค์ประกอบความรู้สึกนั้นโดดเด่นขึ้น จนกล่าวได้ว่าทัศนคติก็หมายถึง องค์ประกอบด้านความรู้สึกนั่นเอง และลดบทบาทขององค์ประกอบด้านความรู้และพฤติกรรมให้เป็นเพียงหน่วยสนับสนุนเท่านั้น สำหรับการศึกษาทัศนคติของครูที่มีต่อการทำแท้งของวัยรุ่นนั้น ผู้วิจัยได้ให้คำนิยามและแนวความคิดในการศึกษาของพีชเบิร์นและอาเซนมาใช้เป็นแนวทางการศึกษา ซึ่งผู้วิจัยให้ความสำคัญกับทัศนคติโดยทัศนคติหมายถึง ความรู้สึก (Affection) ของครูที่มีต่อการทำแท้งในวัยรุ่นที่เกิดจากการประเมินค่า (Evaluation) ซึ่งเกิดจากความเชื่อ (Beliefs) ส่วนบุคคลที่อาจจะได้รับการเรียนรู้และปลูกฝังมาในมุมมองที่มีความแตกต่างกัน

คุณลักษณะของทัศนคติ

พรทิพย์ สัมปัตตะวนิช (2531, น. 155) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของทัศนคติไว้ดังนี้

1. ทัศนคติเป็นสิ่งที่พัฒนามาจากการเรียนรู้ของมนุษย์ ซึ่งการเรียนรู้นั้นอาจเกิดได้จากที่บุคคลนั้นมีประสบการณ์ต่อโลกของความเป็นจริง ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อทัศนคติของบุคคล (personal influence) นอกจากนี้ ยังมีการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการเปิดรับสื่อมวลชน (exposure to mass media) ด้วย

2. ทัศนคติสามารถเปลี่ยนแปลงได้ แต่อาจจะต้องอาศัยระยะเวลา เนื่องจากทัศนคติ คือ ชุดของความเชื่อสัมพันธ์กัน ถ้าจะเปลี่ยนแปลงจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงในระดับของความเชื่อเกิดขึ้นก่อน

3. ทัศนคติเกิดขึ้นเมื่อมีสิ่งที่เรียกว่า วัตถุ (object) มารองรับ หมายความว่า เราจะต้องมีทัศนคติต่อวัตถุใดวัตถุหนึ่ง ถ้าไม่มีวัตถุทัศนคติก็จะไม่เกิดขึ้นวัตถุในที่นี้อาจจะเป็นนามธรรม (abstract) อาจจะเป็นสิ่งที่จับต้องได้ หรืออาจเป็นการกระทำของบุคคลก็ได้

4. ทัศนคติต้องมีทิศทาง (direction) มีระดับความมากน้อย (degree) และมีความหนาแน่น (intensity) ทัศนคติเป็นการแสดงถึง ความรู้สึกที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งว่าเป็นอย่างไร หมายความว่า ทัศนคติจะแสดงให้เห็นถึงทิศทางว่าบุคคลนั้น มีความรู้สึกในทางที่ดีหรือในทางที่ไม่ดีไม่ชอบต่อสิ่งนั้นๆ

5. ทัศนคติมีโครงสร้าง (structure) คือ ทัศนคติเกิดจากการเรียนรู้มีพื้นฐานมาจากความเชื่อที่สัมพันธ์กันหลายๆ ความเชื่อในการสร้างทัศนคติหนึ่งขึ้นมาจึงมีการจัดการกับข้อมูลการเรียนรู้และจับเป็นกลุ่มที่สัมพันธ์กัน ดังนั้น ทัศนคติจึงแบ่งได้เป็นกลุ่มทัศนคติ (cluster) โดยในแต่ละกลุ่มของทัศนคติจะมีความสัมพันธ์และสอดคล้องกัน เพราะฉะนั้น เรื่องของ

ความต้องการ (consistency) จึงมีความสำคัญ เพราะถ้าเมื่อใดเกิดความไม่สอดคล้องกันขึ้นในกลุ่มของทัศนคติ จะทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในตัวบุคคลนั้นในทิศทางหนึ่ง

6. เหตุการณ์หรือสภาพแวดล้อมรอบๆ ตัวบุคคลมีอิทธิพลต่อการสร้างและการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ รวมทั้งอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติและพฤติกรรมด้วย

จากคุณลักษณะของทัศนคติเราอาจอธิบายได้ว่า ทัศนคติของครูที่มีต่อการทำแท้งของวัยรุ่นนั้นเกิดมาจากการสังสมประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น ผ่านทางคำบอกเล่าหรืออาจเกิดจากประสบการณ์ตรงที่เกิดกับลูกศิษย์ที่อยู่ในการดูแล ทั้งนี้การเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่มีต่อภาพลักษณ์ดังกล่าวเป็นเรื่องยาก เนื่องจากทัศนคติเมื่อเกิดขึ้นแล้วจะฝังแน่นแก้ไขยาก จึงต้องหาวิถีทางที่จะทำให้เกิดความรู้สึที่เปิดกว้างตั้งแต่เริ่มต้น

การสร้างทัศนคติ

เนื่องจากทัศนคติ เกิดจากการเรียนรู้ และการเพิ่มพูนประสบการณ์ให้แก่บุคคล ดังนั้น องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการสร้างทัศนคติมีดังต่อไปนี้ (อารีย์ เลขานนท์, 2541, น. 15)

1. วัฒนธรรม (Culture) วัฒนธรรมมีอิทธิพลต่อชีวิตของบุคคลทุกๆ คนตั้งแต่เกิดมาจนกระทั่งตายไปทีเดียว วัฒนธรรมของชาติต่างๆ แตกต่างกันไป เริ่มจากครอบครัว โรงเรียน วัด สถาบันอื่นๆ ในสังคม วิทยุ โทรทัศน์ สื่อมวลชนต่างๆ มีอิทธิพลต่อการสร้างทัศนคติทั้งสิ้น

2. ครอบครัว (Family) ครอบครัวเป็นแหล่งแรกที่อบรมให้เด็กเรียนรู้การสมาคมต่างๆ จึงมีอิทธิพลมากที่สุดในการสร้างทัศนคติให้แก่เด็ก ตลอดจนการปลูกฝังทัศนคติในการดำเนินชีวิตให้แก่บุตรของตน ทั้งนี้เพราะเด็กมักเลียนแบบและเชื่อฟังพ่อแม่อยู่แล้ว

3. กลุ่มเพื่อน (Social Group) เด็กที่จากบิดามารดาอยู่กับเพื่อนตั้งแต่เล็กๆ จะได้รับอิทธิพลต่างๆ จากกลุ่มเพื่อนมากที่สุด ทั้งนี้ เพราะเด็กต้องการการยอมรับจากเพื่อน ต้องการคำแนะนำและความช่วยเหลือจากเพื่อนฝูง

4. บุคลิกภาพ (Personality) ลักษณะบุคลิกภาพมีความสัมพันธ์ หรือมีอิทธิพลต่อทัศนคติของบุคคลมากเหมือนกัน พวกที่ชอบออกสังคม พวกหนีสังคม พวกชอบเด่น หรือพวกอ่อนน้อมจะมีทัศนคติไม่เหมือนกัน

การสร้างทัศนคตินั้นเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากสิ่งที่เป็นทัศนคติของแต่ละคนจะฝังลึกและเป็นความเชื่อเฉพาะคน เนื่องจากเป็นสิ่งที่สั่งสมมาตั้งแต่เด็ก การที่ครอบครัวของคนๆ หนึ่งมีทัศนคติต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดในแง่ลบก็อาจมีผลของทัศนคติในแง่ลบนั้นมายังคนใน

ครอบครว้ได้และการสร้างทัศนคติก็ยั้งขึ้นอยู่กัสภาพแวดล้อมและสภาพสังคมด้วยว่าจะหล่อหลอมให้คนๆ หนึ่งที่อยู่ในสังคมนั้นมีทัศนคติไปในทิศทางใด

หน้าที่ของทัศนคติ

ทัศนคติเป็นสิ่งที่มึประโยชน์สำหรับมนุษย์ เนื่องจากทัศนคติสามารถช่วยเหลือมนุษย์เราได้ในหลายๆ ทางด้วยกัน หมายถึง ทัศนคติมีหน้าที่ต่อมนุษย์เราช่วยให้คนเรานั้นพบกับความต้องการที่ตัวเองมีอยู่ ช่วยปกป้องและเสริมสร้างภาพลักษณ์ (Image) ที่ตัวเองมีอยู่แล้ว กล่าวโดยรวมแล้วหน้าที่ของทัศนคติเปรียบเสมือนพื้นฐานที่เป็นแรงจูงใจในการสร้างและเสริมทัศนคติของคนเรที่มีต่อวัตถุที่เราคิดว่าเป็นที่ต้องการ และทำให้เกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่อวัตถุที่เราคิดว่าจะมาลงโทษ หน้าที่ของทัศนคติ (Function of Attitude) สามารถแบ่งแยกได้เป็น 4 หน้าที่ด้วยกัน คือ (พรทิพย์ สัมปัตตะวนิช, 2531, น. 157-158)

1. หน้าที่ในการปรับตัว (The Adjustment Function) โดยปกติคนเรามักจะหันเข้าหาสิ่งที่ตัวเองต้องการและคิดว่ามีประโยชน์ และจะพยายามหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่ต้องการไม่มีประโยชน์หรืออาจก่อให้เกิดโทษต่อตัวเอง ดังนั้น คนเราจะพัฒนาทัศนคติที่ดีขึ้นต่อวัตถุที่เราคิดว่าจะมาตอบสนองความต้องการของเราได้ และทัศนคติในเชิงลบต่อวัตถุที่เราคิดว่าจะก่อให้เกิดโทษสำหรับเรา ดังนั้น การที่คนเรามีทัศนคติจะช่วยให้เราสามารถปรับตัวปรับความชอบและไม่ชอบของเราให้เกิดต่อสิ่งแวดล้อมภายนอกได้ ทัศนคติจะช่วยให้คนเราเกิดความสุข สนุกสนานกับชีวิตที่ต้องดำเนินต่อสิ่งแวดล้อมภายนอกได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้และช่วยให้เราลดความเจ็บปวดหรือความทุกข์ทรมานจากสิ่งแวดล้อมภายนอกได้เช่นกัน หน้าที่ในลักษณะนี้แสดงว่าทัศนคติเปรียบเสมือนแนวความคิดที่ต้องการสร้างประโยชน์ต่อมนุษย์ให้มากที่สุดซึ่งก็ต้องขึ้นอยู่กับการรับรู้ของบุคคลแต่ละบุคคลเช่นกันว่า อะไรที่เป็นที่ต้องการจะได้รับการตอบสนองและอะไรคือ การลงโทษหน้าที่อันนี้นอกจากจะขึ้นกับการรับรู้ (Perception) ของบุคคลแล้วก็จะขึ้นกับประสบการณ์ของบุคคลด้วย เพื่อแสวงหาสิ่งที่เราเรียกว่ารางวัลโดยใช้ทัศนคติเป็นตัวนำทาง

2. หน้าที่ในการปกป้องตนเอง (The Ego Defensive Function) ทัศนคตินั้นสร้างขึ้นมากเพื่อปกป้องภาพลักษณ์ของตนเอง (Self Image) จากการถูกคุกคามจากความไม่แน่ใจ และช่วยในเรื่องของการมองตนเองของแต่ละบุคคล มนุษย์จะมีการมองตนเองคิดว่าตนเองถูกต้องตนเองเป็นเช่นนั้น ยกตัวอย่างเช่น นาย ก. ตัดสินใจซื้อสินค้าหนึ่งชนิดพลาดไป นาย ก. จะพยายามปกป้องตนเองโดยคิดว่าการตัดสินใจซื้อครั้งนั้นถูกต้องแล้ว หรือเขาตัดสินใจผิด

เพราะไปเชื่อคำแนะนำของคนอื่นเข้า หรืออีกตัวอย่างหนึ่งคือ ลักษณะความคิดหรือคำพูดที่ว่า “ฉันเป็นที่ยอมรับของสังคม” เป็นคำพูดที่ช่วยในการบ่งบอกว่า ตนเองเป็นอย่างไรและจะคอยปกป้องตนเองถ้าเกิดมีเหตุการณ์ที่ทำให้การที่สังคมยอมรับจนน้อยลงไป นักการตลาดเห็นความสำคัญของหน้าที่ของทัศนคติ จึงนำมาใช้ในการวางแผนงาน เช่น การใช้จุดดึงดูดทางเพศ (Sex Appeal) หรือใช้จุดดึงดูดทางความกลัว (Fear Appeal) หรือการยอมรับของสังคม (Social Appeal) มาเป็นจุดเด่นในการโฆษณา เป็นต้น เพื่อการบอกหรือตอกย้ำสิ่งที่ผู้บริโภคคิดว่าเขาเป็นอย่างนั้น

3. หน้าที่ในการแสดงค่านิยม (The Value Expreeive Function) ในขณะที่ทัศนคติส่วนหนึ่ง ทำหน้าที่ปกป้องภาพลักษณ์ของตนเอง ส่วนอื่นก็จะมีการทำหน้าที่เป็นตัวแสดงออกถึงค่านิยม(Value) ที่บุคคลนั้นมีอยู่ ดังนั้นคนเราจะทำการพัฒนาทัศนคติบางอย่างขึ้นมาเพื่อแปลค่านิยมออกมาเป็นบางสิ่งที่สามารถจับต้องได้ และแสดงให้เห็นได้ง่าย เช่น นักอนุรักษ์นิยมจะแต่งตัวใช้สีโทนเรียบและขรึมและมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อเสื้อผ้าสีสันสดใส ดังนั้น จะเห็นได้ว่า ทัศนคติเป็นตัวเชื่อมระหว่างการมองตนเองและค่านิยมที่ตนเองมีอยู่กับโลกภายนอก เพื่อแสดงออกให้ โลกภายนอกทราบ นักการตลาดจึงต้องการที่จะเข้าใจว่าผู้บริโภคมีความต้องการจะแสดงค่านิยมอะไรออกมาเพื่อบ่งบอกว่าเป็นตัวเขา และพยายามทำสินค้าหรือวางกลยุทธ์การตลาดให้ตรงกับ สิ่งที่เขาต้องการจะแสดงออก

4. หน้าที่ในการสร้างความรู้ (The Knowledge Function) มนุษย์ใช้ทัศนคติช่วยให้เขาเข้าใจโลกภายนอก เช่น ทำให้นาย ค. รู้ว่าเขาชอบรถยนต์ใหม่และไม่ชอบรถยนต์เก่าเลย ทัศนคดียังช่วยให้บุคคลตัดสินใจได้ถูกว่าเขาจะจัดการเก็บข้อมูลใหม่ๆ ที่เข้ามาหาตัวเขาอย่างไรบ้าง ดังนั้น จะเห็นได้ว่าหน้าที่ของความรู้นั้นครอบคลุมไปถึงการที่ทัศนคติเป็นตัวกำหนดขอบเขตในการเลือกรับรู้ (Perceptual Selection) ของบุคคลด้วยว่าอะไรที่ควรที่จะเลือกรับรู้ อะไรควรที่จะเข้าใจอะไรที่ไม่ควรที่จะเปิดรับรู้ อะไรที่เราควรจะละเลยไป นอกจากนี้ ยังสามารถช่วยอธิบายได้ว่าทำไม นาย ก. จึงมีปฏิกิริยาต่อต้านโฆษณาสินค้าที่มาจากผู้ผลิตที่ตนเองไม่ชอบได้ด้วย

จากที่กล่าวถึงหน้าที่ของทัศนคติแล้ว จะเห็นได้ว่า ทัศนคติเป็นตัวการสำคัญตัวหนึ่ง ที่ช่วยในการเสริมสร้างและปกป้องความรู้สึกที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หากว่าคนในสังคมมีทัศนคติที่ดี หรือมีทัศนคติที่เปิดกว้างต่อการทำแท้งแล้วนั้น การกล่าวโทษผู้หญิงหรือผู้หญิงต้องตกเป็นจำเลยทางสังคมแต่เพียงผู้เดียวก็อาจลดน้อยลง ซึ่งทำให้ผู้หญิงไม่ต้องทนทุกข์ทรมานกับค่านิยมเดิมๆ ที่เกิดมาจากทัศนคติของผู้ชายอีกต่อไป

แนวคิดเกี่ยวกับวัยรุ่น

วัยรุ่นก็เช่นเดียวกับวัยอื่นๆ ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ คือจะมีความต้องการต่างๆ ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ความต้องการทั้งหลายเป็นสิ่งที่มวลมนุษยทุกคนจะต้องมี วัยรุ่นเป็นวัยที่ได้พบสิ่งแปลกๆ ใหม่ๆ ของชีวิต จึงมีความต้องการในด้านต่างๆ มากกว่าวัยอื่นๆ เราจึงจำเป็นต้องทำความเข้าใจถึงความต้องการของวัยรุ่น ทั้งนี้เพื่อจะได้เข้าใจถึงความเปลี่ยนแปลงตามสภาพร่างกายและบทบาทที่สังคมกำหนดไว้ให้วัยรุ่นต้องดำเนินตาม

วัยรุ่น (Adolescence) หมายถึง วัยที่เชื่อมระหว่างการเป็นเด็กกับการเป็นผู้ใหญ่ อันเป็นระยะที่ต้องปรับพฤติกรรมวัยเด็กไปสู่พฤติกรรมแบบผู้ใหญ่ที่สังคมนั้นยอมรับ เด็กวัยรุ่นจึงไม่ใช่เป็นเพียงการเจริญเติบโตทางด้านร่างกาย แต่หมายถึงการเจริญเติบโตทางสังคมซึ่งอยู่ในกรอบของวัฒนธรรมของแต่ละที่ (พรพิมล เจียมนาครินทร์, 2540, น. 11)

วัยรุ่นอาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “Teenagers” ลักษณะทั่วไป คือเป็นวัยแห่งหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต (Turning point) ระหว่างความเป็นเด็กและความเป็นผู้ใหญ่ที่จะจดเข้าฝายใดไม่ได้ เป็นวัยที่สภาพทางร่างกายและสภาพทางอารมณ์ไม่คงที่ วอล์คเกอร์ (Walker, 1978, อ้างถึงใน พรพิมล เจียมนาครินทร์, 2540, น. 12) กล่าวว่า หากเปรียบเทียบชีวิตเหมือนกับการเดินทาง ช่วงวัยรุ่นจะเป็นช่วงการเดินทางที่ย่างยากมากเป็นพิเศษ เพราะมีความสับสนวุ่นวายใจอยู่ตลอดเวลา เนื่องจากการไม่รู้ว่าตนเองเป็นเด็กหรือเป็นผู้ใหญ่กันแน่ ทั้งนี้เพราะลักษณะของผู้ใหญ่ คือ การตัดสินใจจากความเป็นอิสระในด้านเศรษฐกิจ อารมณ์ สังคม จากครอบครัวหรือผู้ปกครอง สามารถยอมรับความรับผิดชอบ การวางแผนการของอนาคตและมีพฤติกรรมที่มีวุฒิภาวะแล้วแต่เด็กวัยรุ่นยังไม่สามารถทำเช่นนั้นได้

นักจิตวิทยาหลายคนให้ความเห็นว่า วัยรุ่นเป็นวัยวิกฤติแห่งชีวิต (Critical period) เช่น อีริกสัน (Erikson) มีความเห็นว่าวัยรุ่นเป็นวัยวิกฤติแห่งพัฒนาการ ส่วนฮอลล์ (Hall) เห็นว่าวัยรุ่นเป็นวัยแห่งความเครียด และความรุนแรงก็คือวัยวิกฤติแห่งการพัฒนานั้นเอง วิกฤติการณ์ (Crisis) หมายถึง วิกฤติทางจิต ทางกายภาพ และทางสังคม ซึ่งทั้งหมดนั้นมีผลต่อพัฒนาการในขั้นต่อไปของชีวิต (ดวงกมล เวชบรรยงรัตน์, 2527, น. 35)

การแบ่งวัยในวัยรุ่น

ช่วงวัยของวัยรุ่นอาจแบ่งเป็น 2 ตอน คือ ช่วงวัยแรกรุ่น และช่วงวัยรุ่น

วัยแรกรุ่น

เนื่องจากการพิจารณาจุดเริ่มต้นของการเข้าสู่วัยรุ่นเริ่มจากการมีวุฒิภาวะทางเพศและโดยเหตุที่เด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกัน จึงอาจเริ่มพิจารณาจากวัยเตรียมเข้าสู่วัยรุ่น (Puberty) หรือ วัยแรกรุ่น ซึ่ง รุท (Root, 1956 อ้างถึงใน พรพิมล เจียมนาครินทร์, 2539, น. 18) อธิบายว่า วัยแรกรุ่น คือ ขั้นตอนหนึ่งในช่วงซึ่งวุฒิภาวะทางเพศปรากฏชัดและเด็กสามารถที่จะ ให้กำเนิดบุตรได้ ซึ่งในเด็กหญิงจะเริ่มตั้งแต่ช่วงอายุระหว่าง 11-13 ปี และเด็กชายจะอยู่ในระหว่าง 13-15 ปี การเปลี่ยนแปลงต่างๆ เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว และมักก่อให้เกิดความสับสนวุ่นวาย อันเป็นผลทำให้เกิดพฤติกรรมไม่พึงปรารถนา คนส่วนใหญ่เชื่อว่าวัยแรกรุ่นเป็นวัยที่สำคัญที่สุดในชีวิตของทุกคน ชาลลอต บูห์เลอร์ (Charlotte Buhler, 1987, อ้างถึงใน พรพิมล เจียมนาครินทร์, 2540, น. 18) เชื่อว่าเด็กวัยนี้เป็นวัยที่ขอบต่อต้าน เด็กจะแสดงพฤติกรรมที่สื่อให้เห็นว่ามีเจตนาที่ดีต่อชีวิต ลักษณะเช่นนี้จะดำเนินไปจนกว่าเด็กจะบรรลุวุฒิภาวะทางเพศในช่วงของวัยรุ่นตอนต้น

ลักษณะของวัยแรกรุ่น

1. วัยแรกรุ่นเป็นช่วงที่คาบเกี่ยวระหว่างวัยเด็กกับวัยเริ่มเข้าสู่วัยรุ่น ที่เรียกกันว่า “รุ่นกระเตาะ” ในสังคมอเมริกันเด็กหญิงมีวุฒิภาวะทางเพศเมื่ออายุได้ประมาณ 12.5-14.5 ปี เฉลี่ยแล้วอายุประมาณ 13 ปี ส่วนในเด็กผู้ชายจะมีวุฒิภาวะทางเพศเมื่ออายุประมาณ 14 -16.5 ปี

2. วัยแรกรุ่นเป็นวัยที่มีช่วงสั้น เมื่อพิจารณาจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นภายในหรือภายนอกร่างกาย เด็กบางคนอาจผ่านช่วงวัยแรกรุ่นเพียงปีเดียวหรือสองปี ซึ่งจัดว่าเป็นเด็กที่โตเร็ว ในขณะที่เด็กอื่นๆ อาจจะใช้เวลาถึง 3-4 ปี กว่าจะเป็นวัยรุ่น เด็กผู้หญิงจะมีแนวโน้มที่จะถึงวุฒิภาวะเร็วกว่าเด็กชาย ช่วงคาบเกี่ยวจากวัยเด็ก 1-2 ปีนี้ ถือว่าไม่ใช่เด็กและไม่ใช่วัยรุ่น ลักษณะของการบ่งเพศชาย-หญิงจะเริ่มปรากฏให้เห็น มาตรฐานที่ใช้วัดการเริ่มต้นของวัยแรกรุ่นหญิง คือ การมีประจำเดือนครั้งแรก ส่วนมาตรฐานที่ใช้วัดการเริ่มต้นของวัยแรกรุ่นชาย คือ การเปลี่ยนเสียง อวัยวะเพศตื่นตัวในตอนกลางคืนและน้ำกาม (semen) ถูกปล่อยออกมาเนื่องจากผลิตมากเกินไปจึงล้นในรูปของการฝัน (Wet Dream) ซึ่งเป็นผลจากการสังเคราะห์ทางเคมีของปัสสาวะและพัฒนาการของกระดูก

การเปลี่ยนแปลงภายในร่างกายของวัยรุ่น

1. การเปลี่ยนแปลงทางด้านขนาดและน้ำหนักของร่างกาย

เด็กหญิงก่อนมีประจำเดือนจะมีความสูงเพิ่มในอัตรา 3 นิ้วต่อปีบางคนอาจจะถึง 5-6 นิ้วต่อปี แต่หลังจากมีประจำเดือนแล้วจะสูงโดยเฉลี่ย 1.5 นิ้วต่อปี จนกระทั่งอายุ 18 ปี สำหรับเด็กชายความสูงเฉลี่ย 1-2.8 นิ้วต่อปี และจะเริ่มลดลงเมื่ออายุย่าง 20 ปี ด้านน้ำหนักนั้นจะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วแต่จะได้สัดส่วนกับความสูงเด็กจะมีน้ำหนักมากขึ้น เนื่องจากความเจริญเติบโตของกระดูกและเยื่อกล้ามเนื้อ

2. การเปลี่ยนแปลงทางด้านสัดส่วนทางกาย

สัดส่วนที่ปรากฏให้เห็นชัดเจน คือ มือ เท้า จมูก แขนขา และลำตัวในเด็กหญิงจะมีการขยายตัวของสะโพกและทรวงอก

3. ลักษณะของเครื่องบ่งเพศปฐมภูมิ (Primary Sex Characteristics)

การเจริญเติบโตและพัฒนาการของลักษณะของเครื่องบ่งเพศปฐมภูมิ คือ อวัยวะเพศของเพศชายจะเจริญเต็มที่เมื่ออายุ 20 ปี ส่วนในเด็กหญิงอวัยวะสืบพันธุ์อันได้แก่ ท่อรังไข่และรังไข่จะเจริญเติบโตในระดับต่างกัน ลักษณะการมีประจำเดือนยังไม่สมบูรณ์เนื่องจากการสุกของไข่ยังไม่เจริญเต็มที่ เด็กในช่วงวัยนี้ยังไม่มีความพร้อมในการตั้งครรภ์

4. ลักษณะของเครื่องบ่งเพศทุติยภูมิ (Secondary Sex Characteristics)

ความแตกต่างระหว่างทั้งสองเพศจะปรากฏอย่างชัดเจน ในเด็กชายจะเริ่มมีขนในที่ลับ ผิวหนังหยาบหนาขึ้น กล้ามเนื้อใหญ่และแข็งแรงขึ้น เสียงห้าวใหญ่ ส่วนเด็กหญิงจะเริ่มมีหน้าอก เต้านมขยายใหญ่กลม ผิวหนังหยาบ รูขุมขนขยายใหญ่ มีขนขึ้นในที่ลับ เหวคอด สะโพกผายเนื่องจากโครงกระดูกและไขมัน เสียงแหลมเล็ก กล้ามเนื้อใหญ่ และแข็งแรงขึ้น

วัยรุ่นแบ่งออกเป็น 3 ระยะคือ

1. วัยรุ่นตอนต้น (Early Adolescence)

จะเริ่มตั้งแต่ระยะใกล้แตกเนื้อหนุ่มแตกเนื้อสาว ซึ่งมีการเจริญเติบโตของร่างกายอย่างรวดเร็ว อันเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาและเป็นการเริ่มต้นของวัยแตกเนื้อหนุ่มแตกเนื้อสาว แต่วัยนี้จะไม่รับรู้ต่อการเปลี่ยนแปลงเท่าใดนัก วัยรุ่นยังมีลักษณะหลายอย่างของวัยเด็ก เช่น ยังอยู่ในกลุ่มเพื่อนเพศเดียวกัน และยังมีบ้านเป็นศูนย์กลางชีวิต

2. วัยรุ่นตอนกลาง (Middle Adolescence)

เป็นระยะหลังจากเริ่มวัยแตกเนื้อสาวไปอีก 12-18 เดือน เป็นระยะที่เขาเริ่มจะสนใจเพศตรงข้าม ทำให้ความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนเพศเดียวกันเริ่มห่างเหินไป ทั้งยังเป็นระยะ

ของการกระด้างกระเดื่องและยอมตาย ซึ่งเป็นลักษณะที่สำคัญของวัยรุ่น คือ กระด้างกระเดื่องต่อคำสั่งของพ่อแม่และผู้ใหญ่ แต่จะคล้อยตามกฎเกณฑ์ อุดมการณ์ และมีความจงรักภักดีต่อกลุ่มเพื่อน เขาจะเริ่มสำรวจเรื่องเพศมากขึ้นเรื่อยๆ และทดสอบความสามารถทางเพศของตนเองมากกว่าจะต้องการมีความสนิทแน่นแฟ้นกับใคร นั่นคือความรักและความต้องการทางเพศอาจเป็นคนละเรื่องกัน จากการเปลี่ยนแปลงหลายๆ อย่างที่เกิดขึ้นกับตัวเด็กวัยรุ่น ทำให้เด็กเริ่มมีอารมณ์หวั่นไหว บั่นป่วนง่าย ไวต่อความรู้สึกบีบคั้นและมีความลังเล

3. วัยรุ่นตอนปลาย (Late Adolescence)

เป็นช่วงที่ใกล้เข้ามาสู่ความเป็นผู้ใหญ่ วัยรุ่นจะเริ่มหันมาสนใจอนาคตของตนเอง เด็กหนุ่มจะสนใจเกี่ยวกับอาชีพและเด็กสาวก็สนใจงานที่จะไม่เป็นอุปสรรคต่อชีวิตสมรส ดังนั้นวัยรุ่นระยะนี้จึงมีการเลือกอาชีพและคู่ครอง ซึ่งจะช่วยให้เอกลักษณ์หรือความเป็นตัวของตัวเองมั่นคงยิ่งขึ้น และมีความสามารถจะสนิทแน่นแฟ้นกับเพศตรงข้าม เมื่อถึงปลายวัยรุ่นเขาจะสามารถยอมรับขอบเขตของตนเองและยอมรับคำแนะนำจากผู้อื่น

ลักษณะที่สำคัญของวัยรุ่น

พรพิมล เจียมนาครินทร์ (2540, น. 13-14) ได้กล่าวถึงลักษณะที่สำคัญของวัยรุ่นไว้ด้วยกัน 6 ลักษณะ ดังนี้

1. เป็นวัยแห่งหวั่นไหวหวั่นต่อของชีวิต ผลลัพธ์ของพฤติกรรมในวัยนี้จะมีผลต่อบุคลิกในระยะยาวในช่วงวัยอื่นต่อมา ทั้งด้านการเรียน การทำงาน การใช้ชีวิตคู่ เจตนาคติที่มีต่อสิ่งต่างๆ ในสังคม ความสับสนในบทบาทที่ไม่ชัดเจนของตนเอง เช่น ไม่แน่ใจว่าตนเองเป็นเด็กหรือเป็นผู้ใหญ่ ความคาบเกี่ยวระหว่างความเป็นเด็กกับความเป็นผู้ใหญ่ มีผลต่อความรู้สึกนึกคิดของเด็กมาก เด็กจะรู้สึกวางตัวยาก ไม่รู้ว่าจะทำตัวอย่างไรจึงจะถูกต้องและเหมาะสม

2. เป็นวัยแห่งการเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมและเจตคติในวัยรุ่นจะคู่ไปกับการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายที่เกิดขึ้น เช่น การเปลี่ยนแปลงความสนใจ ความไม่มั่นใจเกี่ยวกับความสามารถและความถนัดของตนเอง

3. เป็นวัยแห่งปัญหา อาจกล่าวได้ว่าวัยรุ่นเป็นวัยเจ้าปัญหามากที่สุด ส่วนใหญ่ปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากสาเหตุที่มีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายนั่นเอง ภาวะความว้าวุ่นใจ ไม่สบายตัว ไม่สบายใจ ทำให้เกิดความหงุดหงิด วิตกกังวล อารมณ์เสื่อง่าย ไม่อยากพูดคุยกับใครหรือพูดจาเย้ยหยันจนทำให้เกิดความไม่เข้าใจกันในกลุ่มเพื่อน หรือพี่น้อง เกิดเป็นปัญหาทางอารมณ์และปัญหาทางสังคมของเด็กวัยรุ่น

4. เป็นวัยที่ต้องการเรียนรู้ความเป็นตัวของตัวเอง เด็กจะแสดงให้เห็นว่าเขาต้องการการยอมรับจากกลุ่ม และถือเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม แต่กระนั้น เด็กเองยังไม่แน่ใจในบทบาทของตน เขาต้องการรู้ว่าเขาต้องแสดงบทบาทใดในสังคม เขามีความสำคัญอย่างไรในสังคมหรือเขายังเป็นเด็กอยู่หรือว่าเป็นผู้ใหญ่แล้ว สิ่งหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่าเขาต้องการความเป็นตัวของตัวเอง คือ การพยายามหาเอกลักษณ์ของตนเองจากการแต่งกาย การใช้คำพูดที่เข้าใจกันเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่นเท่านั้น

5. เป็นช่วงวัยแห่งจินตนาการ วัยรุ่นชอบฝันสร้างวิมานในอากาศ จินตนาการตนเองเป็นสิ่งที่ต่างๆ หรือบุคคลต่างๆ ที่ตนเองชอบ เด็กสามารถแสดงออกในรูปของการประพันธ์เพลงเขียนบทกลอนประกอบเพลง หรือแม้กระทั่งการแต่งกายตามแบบบุคคลในสังคมที่ตนชื่นชอบและต้องการเอาอย่าง

ความต้องการของวัยรุ่น

การอบรมเลี้ยงดูเด็กในสมัยโบราณนั้นขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้ใหญ่ ซึ่งผู้ใหญ่จะเป็นผู้กำหนดว่า เด็กจะต้องปฏิบัติตัวอย่างไรบ้าง โดยที่ไม่ใช่เป็นความต้องการตามวัยของเด็ก ต่อมานักจิตวิทยาได้คิดค้นว่า การอบรมเลี้ยงดูเด็กที่จะได้ผลดีนั้นจะต้องขึ้นอยู่กับกรอบมาให้สอดคล้องกับความต้องการตามวัยของเด็ก และนับจากการเกิดความคิดดังกล่าวนี้เองทำให้มีการศึกษากันอย่างกว้างขวางเกี่ยวกับความต้องการของเด็ก สำหรับวัยรุ่นเป็นวัยที่กำลังมีการเปลี่ยนแปลงต่างๆ เกิดขึ้นมากมายเสียจนตัวเองก็ไม่ทราบว่าจะปฏิบัติตัวอย่างไรดี การค้นหาความต้องการอย่างแท้จริงของวัยรุ่นจึงเป็นเรื่องที่ทำได้ยากตามไปด้วยแต่อย่างไรก็ตาม นักจิตวิทยาก็ได้พยายามค้นหาความต้องการของวัยรุ่นไว้ โดยมีนักจิตวิทยาของไทยหลายท่านได้กล่าวถึงความต้องการของวัยรุ่นไว้ในลักษณะต่อไปนี้คือ (พรพิมล เจียมนาครินทร์, 2540, น. 28)

1. ความต้องการทางเพศ
2. ความต้องการได้รับอิสระ
3. ความต้องการที่จะหาเลี้ยงตนเอง
4. ความต้องการที่จะได้รับความนับถือจากสังคม
5. ความต้องการในปรัชญาชีวิตที่น่าพอใจ

ส่วนในทัศนะของนักศึกษาสังคมวิทยาชาวไทยบางท่านได้กล่าวถึงความต้องการของวัยรุ่นไว้ 13 ประการ คือ (นงลักษณ์ เอมประดิษฐ์, 2546, น. 89)

1. ต้องการความรัก
2. ต้องการความสนุกสนานเพลิดเพลิน
3. ต้องการความเป็นอิสระ
4. ต้องการได้รับความยกย่อง
5. มีอุดมคติสูง
6. มีความสนใจในเรื่องเพศและเพื่อนต่างเพศ
7. ต้องการการรวมกลุ่ม
8. ต้องการการยอมรับจากผู้ใหญ่
9. ต้องการแบบอย่างที่ดี
10. ต้องการความปลอดภัยและมั่นคง
11. ต้องการประสบการณ์ใหม่ๆ
12. ความรู้สึกรุนแรง
13. ต้องการมีอนาคต มีความสำเร็จ

จากความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการของวัยรุ่นในทัศนะของนักจิตวิทยาและนักสังคมสงเคราะห์วิทยาของไทยเหล่านี้จะเห็นได้ว่ามี 4 ประเด็นที่มีทัศนะมองเห็นความต้องการของเด็กเหมือนกันอยู่ คือ

1. ความต้องการเกี่ยวกับเรื่องเพศ นับตั้งแต่การมีเพื่อนต่างเพศ ไปจนกระทั่งความคิดเกี่ยวกับการมีคู่ครอง
2. ความต้องการได้รับอิสระ วัยรุ่นต้องการโอกาสในการที่จะมีอิสระในการคิด การตัดสินใจและกระทำการบางอย่างด้วยตนเองอย่างมีอิสระ
3. ต้องการการยอมรับนับถือจากสังคม โดยเฉพาะจากผู้ใหญ่ ทั้งนี้เนื่องจากวัยรุ่นอยู่ในระยะของการที่จะเริ่มเป็นผู้ใหญ่ การยอมรับในความเป็นผู้ใหญ่หรือการได้รับความไว้วางใจจากผู้ใหญ่จะทำให้วัยรุ่นมีความภูมิใจในตนเอง
4. ความต้องการมีปรัชญาชีวิต หรืออุดมคติของตนเอง วัยรุ่นมักจะมองทุกสิ่งในชีวิตในแง่ของปรัชญา คือจะมองทุกอย่างในทางใดทางหนึ่งอย่างเอนเอียงมาก ถ้าชอบก็จะชอบมาก ถ้าไม่ชอบก็จะคัดค้านไม่ลื้มสุด และวัยรุ่นจะนับถือยึดถืออุดมคติที่เห็นว่าเป็นอย่างมาก และจะมีการต่อสู้อย่างรุนแรงหากมีใครจะมาทำลายอุดมคติของตน

กล่าวโดยสรุปจะเห็นได้ว่าสภาวะการณ์ของช่วงชีวิตวัยรุ่นนั้นจำเป็นต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงรอบด้าน เช่น ในด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ และด้านสังคม เรียกได้ว่าเป็นช่วงเวลาที่สำคัญของการเปลี่ยนแปลง จึงทำให้การวางตัวของวัยรุ่นทำได้ยากลำบาก อีกทั้งยังมีปัญหาต่อการปรับตัวภาวะเพื่อให้ก้าวข้ามสู่การเป็นผู้ใหญ่ ที่จะต้องดำรงบทบาทหญิงชายที่ดีของสังคมตามกรอบที่ได้สร้างไว้ ดังนั้นในเรื่องของบทบาททางเพศที่ถือว่าเป็นเรื่องละเอียดอ่อน วัยรุ่นควรได้รับการถ่ายทอดอย่างถูกต้องและเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างสองเพศนี้ในแง่มุมที่เท่าเทียมกัน เพื่อจะได้ลดการเอาเปรียบระหว่างเพศ ที่เป็นบ่อเกิดของปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พึงปรารถนาที่ปรากฏให้เห็นในปัจจุบัน

วัยรุ่นกับการมีเพศสัมพันธ์

เนื่องจากวัยรุ่นเป็นวัยที่กำลังมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นหลายด้าน เช่น ทางร่างกาย ทางอารมณ์ความรู้สึกต้องการเป็นอิสระ ต้องการเหตุผลและชอบทดลอง วัยนี้ยังเป็นวัยที่ต้องการความสนใจจากเพศตรงข้าม ซึ่งเป็นสัญชาตญาณทางเพศอย่างหนึ่ง การต้องการความสนใจในความรักจากเพศตรงข้ามก็เป็นส่วนหนึ่งและเป็นพื้นฐานที่จะก้าวไปสู่ความต้องการทางเพศ วันทนี วาสิกะสิน (2541, น. 38) กล่าวว่าในช่วงระยะวัยรุ่นนี้กลุ่มเพื่อนจะมีความสำคัญในการให้ความรู้เรื่องเพศ แต่โดยทั่วไปมักจะเป็นการให้ความรู้ในทางที่ไม่ถูกต้องเท่าไรนัก ในระหว่างเด็กผู้หญิงกับเด็กผู้ชาย ในการคบเพื่อนต่างเพศเด็กผู้ชายอาจจะคิดไปถึงเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ ส่วนเด็กผู้หญิงมักจะไม่คิดไปถึงเรื่องนี้ เพียงแต่มีความพึงพอใจที่จะมีเพื่อนต่างเพศ พึงพอใจในรูปร่างหน้าตาอาจจะจะเป็นเพราะว่าเด็กผู้ชายมีสัญชาตญาณในเรื่องเพศเร็วกว่าเพศหญิง และอีกประการหนึ่งสังคมและสภาพแวดล้อมกำหนดไม่让孩子หญิงแสดงออกในเรื่องความต้องการทางเพศมากนัก

ปัญหาได้ซับซ้อนมากขึ้นเมื่อเด็กวัยรุ่นมีเพศสัมพันธ์นั้นความไม่พร้อมของทั้งสองฝ่ายหรือการได้รับค่านิยมทางเพศที่ไม่ถูกต้องเหล่านี้ได้นำไปสู่ปัญหาการทำแท้งในที่สุด จากข้อมูลผู้ป่วยของโรงพยาบาลศิริราชปี 2548 พบสตรีตั้งครรภ์มาคลอดบุตรขณะอายุน้อยกว่า 20 ปี มีจำนวนถึง 910 คน คิดเป็นร้อยละ 10 ต่อปี นอกจากนี้ยังพบว่ามีสตรีที่มาับการรักษา เกี่ยวข้องกับการทำแท้งจำนวนถึง 94 คน ซึ่งถือว่าเป็นตัวเลขที่สูงมาก และมีแนวโน้มที่จะพบมากขึ้นเรื่อยๆ โดยจากผลการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ของหลายๆ ฝ่าย เช่น การศึกษาทัศนคติของวัยรุ่นกับความคิดในการมีเพศสัมพันธ์ หรือปัญหาของสังคมครอบครัวที่ส่งผลมาจากสภาวะเศรษฐกิจที่บีบรัดในปัจจุบันและปัญหาอื่นๆ ที่ยังไม่ได้รับการแก้ไขซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นสาเหตุร่วมของปัญหาที่เกิดขึ้นในวัยรุ่นทั้งสิ้น

ดังนั้น วัยนี้ควรได้รับเพศศึกษาในขอบเขตที่กว้างและลึกซึ้งกว่าวัยเด็ก ควรเน้นเรื่อง การวางแผนและการสร้างความสัมพันธ์กับเพศตรงข้าม การสร้างทัศนคติทางเพศที่ถูกต้อง เหมาะสมความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างความนึกคิดทัศนคติของคนกับการแสดงออก ทางเพศสมอง ขนบประเพณี ศีลธรรมเกี่ยวข้องกับการกระทำอย่างไร เรียนรู้ถึงสัญญาติญาณ ของเพศตามธรรมชาติ การอดกลั้นและการผ่อนคลายแรงขับทางเพศ รวมถึงพฤติกรรมบางอย่าง เช่น การสำเร็จความใคร่ด้วยตนเอง การฉันทะเทียม ฯลฯ

คำจำกัดความการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น

การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น (Teenage pregnancy) คำนิยามยังคงไม่ชัดเจน ขึ้นอยู่กับ สภาพสังคม หรือภาวะที่นักวิชาการสนใจในขณะนั้น แต่โดยทั่วไปมักจะหมายถึงการตั้งครรภ์ของ สตรีที่มีอายุไม่ถึง 20 ปี ซึ่งถือว่าเป็นวัยที่การเจริญเติบโตของร่างกายและจิตใจยังไม่สมบูรณ์ดี ทำให้การตั้งครรภ์ในวัยนี้มีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดปัญหาได้มากกว่าในผู้ที่ระบบต่างๆ ของร่างกาย สมบูรณ์ทั้งนี้รวมถึงความคิด เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมด้วย

ปัญหาการทำแท้งในวัยรุ่น

การทำแท้งเป็นปัญหาระดับชาติเป็นปัญหาใหญ่ปัญหาหนึ่งจากข้อเขียนใน “วัยรุ่นภาพ สะท้อนจากมุมหนึ่ง” กล่าวว่า การทำแท้งของวัยรุ่นเกิดจากสาเหตุทางสังคมมากกว่าทางการแพทย์ อันได้แก่ ตั้งครรภ์เพราะถูกกระทำชำเรา ไม่พร้อมจะมีบุตร สถาบันการศึกษาและอาชีพ ไม่อนุญาตให้มีบุตร หรือมีภาวะเป็นมารดานอกสมรส เป็นต้น ทำให้เกิดการตัดสินใจทำแท้งขึ้น แต่ด้วยกฎหมายในประเทศยังคงถือว่าการทำแท้งเป็นเรื่องผิดกฎหมาย ส่งผลให้เกิดการทำแท้งเถื่อนซึ่งจะตามมาด้วยความเสี่ยงต่อการเสียชีวิตของตัววัยรุ่นเองที่มาจากการติดเชื้อหรือทำให้ ติดโรคแทรกซ้อนอื่นๆ ที่ส่งผลเสียต่อสุขภาพร่างกายและสุขภาพทางด้านจิตใจของตัวเอง

แนวทางการแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น

การสอนเพศศึกษายังเป็นปัญหาที่มีการโต้แย้งกันอยู่มาก คนจำนวนมากเข้าใจว่า การให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องเพศแก่เด็ก คือ การแนะนำให้เด็กมีความสัมพันธ์ทางเพศหรือ การให้ความรู้เรื่องเพศศึกษาหรือการสอนเทคนิคเกี่ยวกับการมีความสัมพันธ์ทางเพศ ซึ่งเรื่องนี้ วันทนีย์ วาสิกะสิน (2539, น. 40) ได้อธิบายว่า หมายถึง การให้ความรู้ ความเข้าใจ ที่ถูกต้อง ในเรื่องเพศซึ่งมีส่วนประกอบหลายอย่าง เช่น การเรียนรู้เกี่ยวกับสรีระร่างกายของทั้งชายและหญิง การเปลี่ยนแปลงของร่างกายเมื่อเข้าสู่วัยรุ่น โดยเฉพาะระบบอวัยวะสืบพันธุ์ การมีเพศสัมพันธ์

เมื่อถึงเวลา เช่น การเข้าสู่ภาวะสมรส เพศศึกษาจะช่วยให้คู่สมรสสามารถปรับตัวในเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ได้อย่างเหมาะสม การตั้งครรภ์ การเตรียมตัวเป็นบิดามารดาที่ดี รวมทั้งการมีทัศนคติที่ดีต่อเพศตรงข้าม การรู้จักให้เกียรติกัน มีความรับผิดชอบต่อเพศตรงข้าม โดยเฉพาะของเพศชายต่อเพศหญิง เพศศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการช่วยลดปัญหาในเรื่องทัศนคติทางเพศที่ไม่ถูกต้องและเพื่อให้บุคคลแต่ละคนมีความรู้ มีทัศนคติและมีพฤติกรรมที่ดีในเรื่องเพศ อีกทั้งทางสังคมควรทำความเข้าใจถึงปัญหาดังกล่าวในระดับปัจเจกบุคคล และควรเปิดโอกาสในเด็กสามารถกลับมามีที่ยืนทางสังคมได้อีกครั้ง รวมถึงทางโรงเรียนไม่ควรไล่เด็กออกกลางคันแต่ควรให้โอกาสโดยอาจจะมีการผ่อนผันเวลาเรียนให้เรียนต่อไป

แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของครู

ความหมายของบทบาทนี้ได้มีผู้ให้ความหมายของบทบาทไว้หลายคน เช่น เคร็ชและคนอื่นๆ ได้ให้ความหมายไว้ว่า บทบาทเป็นแบบแผนของความต้องการเป้าหมาย ความรู้ ความเชื่อ ทัศนคติ และการกระทำที่สมาชิก ของชุมชนคาดหวังว่าเป็นไปตามชนิดตำแหน่งที่มีอยู่ (Krech, Crutchfield & Pallachey, 1962, p. 338, อ้างถึงใน ดวงใจ วัฒนปัญญา, 2546, น. 12)

ปิญญู สาร (2533, น. 259) ได้ให้ความหมายบทบาทว่า สิ่งทีบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งถูกบุคคลอื่นคาดหวังให้เขาทำ เรียกว่า “บทบาทหน้าที่” บทบาทหน้าที่กำหนดไว้ควบคู่กับตำแหน่งซึ่งบุคคลผู้นั้นครอบครองอยู่ หรือบทบาทหน้าที่หมายถึง หน้าที่หรือเงื่อนไขที่ต้องกระทำและบรรดาสິงต่างๆ ที่ได้มาพร้อมกับตำแหน่งสิทธิหน้าที่ ประจำตำแหน่งแต่ละตำแหน่งเกี่ยวพันกับสิทธิหน้าที่ของตำแหน่งอื่นที่เกี่ยวข้องกันภายในระบบสังคมเดียวกัน

ดำรง ประเสริฐกุล (2546, น. 19-21) บทบาทของครูที่สำคัญที่สุด คือ การอบรมและสอนให้ศิษย์มีความรู้ความสามารถ และนำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาตนเองเพื่อออกไปพัฒนาสังคมและประเทศชาติต่อไป นอกจากนี้ครูยังมีบทบาทในการอบรมเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรม เป็นนักวิจัย นักวางแผน นักบริหาร นักพัฒนา เป็นผู้นำชุมชนและผู้นำทางวัฒนธรรม เป็นต้น

เมื่อกล่าวถึงบทบาทที่สำคัญของครูก็คือการเรียนการสอนในห้องเรียน ครูนับว่าเป็นตัวจักรกลที่สำคัญ นอกจากคุณสมบัติด้านวิชาการ คือ มีความรู้ ความสามารถ ในเนื้อหาวิชาที่สอนแล้ว ครูจะต้องเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้น มีความตั้งใจและปรารถนาที่จะเห็นการพัฒนาของผู้เรียน ความเจริญก้าวหน้าของผู้เรียน เข้าใจในศักยภาพและข้อจำกัดต่างๆ ของผู้เรียน

อีกทั้งยังต้องมีลักษณะซึ่งผู้เรียนให้ความไว้วางใจ เพื่อส่งผลให้ผู้เรียนรู้สึกถึงความเป็นกันเอง และกล้าที่จะนำปัญหาเข้ามาปรึกษาหรือพูดคุยเพื่อขอคำแนะนำ

ภาระหน้าที่ของครู

ครูจะต้องมีหน้าที่พัฒนาผู้เรียนได้ครบทุกด้านทั้งทางด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย โดยการพัฒนาจะต้องมุ่งพัฒนาให้ครบทุกด้านและเป็นการพัฒนาในระยะยาว (Long – Tern Development) ซึ่งการพัฒนาในระยะยาวจะเกิดขึ้นได้ดีก็ต่อเมื่อครูผู้หลัก จิตวิทยาการศึกษา โดยสามารถนำหลักการทางจิตวิทยามาใช้ได้เหมาะสมกับผู้เรียน เช่น

1. ช่วยให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียน ซึ่งจะทำให้ได้โดยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับระดับพัฒนาการทางสติปัญญา และประสบการณ์เดิมของผู้เรียน
 2. จัดกิจกรรมที่สร้างเสริมให้ผู้เรียนมีบรรยากาศของความร่วมมือกัน
 3. ชวนสอนเนื้อหาวิชาควรสอดแทรกเรื่องคุณธรรม และจริยธรรมควบคู่ให้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน
 4. สามารถให้การเสริมแรงเพื่อสร้างพฤติกรรมที่เหมาะสมของผู้เรียน
 5. ปลุกฝังในเรื่องของพฤติกรรมที่เหมาะสมของผู้เรียน โดยใช้หลักจิตวิทยาต่างๆ ที่ท่านได้เคยศึกษามาแล้วนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสิ่งต่างๆ เหล่านี้
- ครูผู้สอนต้องคำนึงถึง “วัย” และ “ความแตกต่าง” ของผู้เรียนด้วย เพราะเมื่อใดก็ตามที่ท่านลืมนึกถึงเรื่องนี้อาจจะทำให้ความตั้งใจของท่านไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรจะเป็น (ชาติชาย พัทธภรณ์าคม, 2544, น. 317)

บทบาทของครูกับการสร้างความเข้าใจในบทบาททางเพศ

สถาบันการศึกษา เป็นอีกหนึ่งสถาบันที่รับช่วงการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับวัยรุ่นโดยมีครูเป็นผู้ถ่ายทอด ดังนั้นสถาบันการศึกษาจึงมีบทบาทที่สำคัญในการให้ความรู้ทั้งในหลักสูตร การจัดกิจกรรมเสริมให้เหมาะสมกับวัย เช่น ให้ความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย จิตใจของวัยรุ่น สภาพความเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์และบุคลิกภาพของวัยรุ่น และนำไปสู่พฤติกรรมทางเพศที่ไม่ถูกต้องทั้งทางศีลธรรมและกฎหมาย บทบาทหญิงชาย การปรับตัวทางเพศ การปรับตัวต่อเพื่อนทั้งเพศเดียวกันและเพื่อนต่างเพศ การปรึกษาปัญหาเรื่องเพศกับบุคคลที่ไว้วางใจได้

นอกจากในชั้นเรียนที่ครูสามารถถ่ายทอดความรู้แก่นักเรียนในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศบทบาทหน้าที่ทางเพศที่เหมาะสม รวมทั้งบทบาทหน้าที่ของการเป็นสมาชิกของ

สังคมไทยที่มีคุณภาพ โดยไม่มีปัญหาสุขภาพอนามัยหรือมีปัญหาดังกล่าวอื่นใดแล้ว ครูยังคงเป็นที่ปรึกษาแนะนำปัญหาต่างๆ แก่เด็กนักเรียนของตนได้ตามความจำเป็น เพราะครูก็เปรียบเสมือนพ่อแม่คนที่สองของเด็กและเยาวชนที่จะให้แนวทาง รูปแบบทางเพศที่ถูกต้องแก่เด็กต่อจากครอบครัวและครูยังจะต้องดูแลนักเรียนใกล้ชิดมากขึ้น ในกรณีที่ครอบครัวไม่อาจทำหน้าที่พ่อแม่ของเด็กที่สมบูรณ์ได้

ในกรณีที่เด็กมีปัญหาต่างๆ รวมทั้งปัญหาทางเพศที่ควรแก้ไข ครูควรจะประสานความเข้าใจและร่วมมือกับผู้ปกครองของเด็ก วางแนวทางแก้ไขจนถึงป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้นแก่เด็กและพยายามกระตุ้นเด็กให้เข้ามามีส่วนร่วมในการบำบัดแก้ไขปัญหาลูกของตนเองร่วมกับผู้ใหญ่ นอกจากนั้น ครูยังจำเป็นต้องพึงพาสถาบันทางสังคมบางแห่งเพื่อมาให้ความรู้ความเข้าใจแก่นักเรียนที่โรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาโดยตรง เช่น การให้ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาบุคลิกภาพการปรับตัวของวัยรุ่นให้เหมาะสมกับสถานการณ์สังคม การพัฒนาตนเองให้มีศักยภาพทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสังคม การตระหนักในบทบาททางเพศ การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับคนอื่น ๆ เป็นต้น ดังนั้นครูจึงมีบทบาทเพิ่มขึ้นในการส่งเสริมพัฒนาเยาวชนเพื่อให้เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีค่าของสังคมและประเทศชาติต่อไป

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการทำแท้ง

การทำแท้งทางการแพทย์

การทำแท้ง หมายถึง การสิ้นสุดของการตั้งครรภ์ก่อน 28 สัปดาห์ หรือทารกมีน้ำหนักน้อยกว่า 1000 กรัม ซึ่งเป็นการสิ้นสุดของการตั้งครรภ์ก่อนที่ทารกจะสามารถพัฒนาจนอยู่รอดได้ สถาบันส่วนใหญ่ในสหรัฐอเมริกาและอีกหลายประเทศ ใช้คำจำกัดความการทำแท้งเมื่ออายุครรภ์น้อยกว่า 20 สัปดาห์ หรือน้ำหนักทารกน้อยกว่า 500 กรัม ถ้าอายุครรภ์อยู่ระหว่าง 20 หรือ 28 สัปดาห์ หรือน้ำหนักทารกอยู่ระหว่าง 500 ถึง 999 กรัม จะเรียกว่า immature fetus (ประทักษ์ โอประเสริฐสวัสดิ์, 2540, น. 347)

ประเภทของการทำแท้ง

โดยทั่วไปแล้วการทำแท้งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้ (ธีระพงศ์ เจริญวิทย์ และคณะ, 2548, น. 276-281)

การทำแท้งที่เกิดขึ้นเอง (Spontaneous Abortion) คือ การแท้งบุตรที่เกิดขึ้นเองโดยที่ไม่มีการใช้ยา เครื่องมือหรือวิธีการใดๆ ทั้งสิ้น แบ่งออกเป็น 6 ชนิด คือ

1. การแท้งคุกคาม (Threatened Abortion) หมายถึง อาการเดือนหรืออาการเริ่มต้นของความผิดปกติของการตั้งครรภ์ก่อนจะแท้ง โดยจะมีเลือดออกทางช่องคลอดเล็กน้อย (Spotting) หรือออกมากก็ได้ และอาจมีหรือไม่มีอาการปวดท้องร่วมด้วยก็ได้ ประการสำคัญคือ เมื่อตรวจภายในพบว่าปากมดลูกยังปิด การแท้งชนิดนี้อาจมีโอกาสตั้งครรภ์ปกติต่อไปจนครรภ์ได้

2. การแท้งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ (Inevitable Abortion) หมายถึง การแท้งที่มีการดำเนินการ ของโรคต่อเนื่องจากการแท้งคุกคาม ระยะนี้จะมีเลือดออกมากขึ้นและปวดบริเวณท้องน้อยมากขึ้นเนื่องจากมดลูกมีการบีบรัดตัว เมื่อตรวจภายในจะพบปากมดลูกเริ่มเปิดแสดงว่าการตั้งครรภ์นั้น ไม่สามารถดำเนินต่อไปได้และต้องสิ้นสุดลงแน่นอน

3. การแท้งไม่ครบ (Incompleted Abortion) หมายถึง การแท้งที่เด็ก รกหรือทั้งเด็กและรกหลุดออกมาแล้ว แต่ยังมีส่วนของรกหรือเยื่อหุ้มเด็กค้างอยู่ ทำให้ผู้ป่วยมีเลือดออกทางช่องคลอดตลอดเวลาหากมีเลือดออกมากอาจทำให้เกิดช็อกได้ เมื่อตรวจภายในจะพบปากมดลูกเปิดและอาจมีเศษรกหรือเด็กค้างอยู่

4. การแท้งครบ (Completed Abortion) หมายถึง การแท้งที่เด็กที่รกและเยื่อหุ้มเด็กหลุดออกมาทั้งหมด ผู้ป่วยจะมีเลือดออกน้อยลงหรือบางรายเลือดอาจจะหยุดหายไปหากตรวจภายในจะพบปากมดลูกปิด

5. การแท้งค้าง (Missed Abortion) หมายถึง เป็นการแท้งที่มีส่วนใดค้างอยู่ในโพรงมดลูกหลายสัปดาห์ โดยเฉลี่ยประมาณ 6 สัปดาห์ จึงจะแท้งออกมา สาเหตุที่ค้างอยู่นานนั้นยังไม่ทราบแน่นอนลักษณะอาการที่พบ เริ่มจากอาการของการแท้งคุกคาม ต่อมาอาการดีขึ้นหรือดีขึ้นเพราะตอบสนองต่อการรักษาของแพทย์ และตั้งครรภ์ต่อไปโดยมีมูกสีน้ำตาลออกไปเป็นครั้งคราว อาการแพ้ท้องหายไปด้านมดลูก มดลูกไม่โตขึ้นหรือมีขนาดเล็กลง รกไม่ทำหน้าที่ผลิตฮอร์โมนการทดสอบปัสสาวะเพื่อตรวจการตั้งครรภ์ให้ผลลบแพทย์จะขูดมดลูกให้ทันที

6. การแท้งเป็นอาจิน (Habitual Abortion) หมายถึง การแท้งที่เกิดขึ้นเองติดต่อกันตั้งแต่ 3 ครั้ง ขึ้นไป

การทำแท้ง (Induced Abortion) แบ่งได้ 2 ชนิด ดังนี้

1.การทำแท้งที่ถูกต้องกฎหมาย คือ การทำแท้งเมื่อมีข้อบ่งชี้ทางการแพทย์เพื่อสุขภาพของมารดา เพราะหากปล่อยให้ดำเนินการตั้งครรภ์ต่อไปแล้วอาจจะเป็นอันตรายอย่างร้ายแรง

ต่อชีวิตหรือสุขภาพจิตของหญิงนั้น ในกรณีที่หญิงตั้งครรภ์เนื่องจากถูกข่มขืนกระทำชำเรา และในกรณีที่หากทารกในครรภ์คลอดออกมาแล้วจะมีความพิการทางร่างกาย

2. การทำแท้งที่ผิดกฎหมาย เป็นการทำให้แท้งที่ไม่ใช่การทำแท้งเพื่อการรักษา ถือว่าเป็นการกระทำผิดอาญา เนื่องจากประเทศไทยไม่มีกฎหมายอนุญาตให้ทำแท้งได้เสรี

กล่าวโดยสรุปว่า ในประเทศไทยการจะทำแท้งนั้นต้องมีข้อบ่งชี้ทางการแพทย์ ว่าเป็นการกระทำเพื่อรักษาสุขภาพของหญิงตั้งครรภ์เท่านั้น นอกจากนั้นถือว่าการทำแท้งผิดกฎหมายอาญา หากฝ่าฝืนผู้หญิงและผู้กระทำทำให้ผู้หญิงแท้งลูกต้องได้รับโทษตามที่กฎหมายบัญญัติไว้เป็นความผิดด้วย

วิธีการทำแท้งนั้นสามารถแบ่งได้เป็น 2 วิธี คือ

วิธีการทำแท้งที่ปลอดภัย

วิธีการทำแท้งที่ปลอดภัยโดยส่วนใหญ่จะเป็นการทำแท้งที่เกิดขึ้นโดยแพทย์ที่มีใบประกอบโรคศิลป์ที่รู้ขั้นตอนการทำแท้งที่ถูกต้องและมีความปลอดภัยต่อคนไข้ที่เข้ารับการรักษา ซึ่งมีวิธีการทำแท้งดังนี้

1. การปรับประจำเดือน (Menstrual Regulation) การทำแท้งด้วยวิธีปรับประจำเดือนนี้ใช้ได้ผลดีในกรณีที่อายุครรภ์ไม่เกิน 6 สัปดาห์ (นับตั้งแต่วันแรกของการมีประจำเดือนครั้งสุดท้าย) การทำแท้งวิธีนี้ใช้เครื่องมือเป็นกระบอกพลาสติกลักษณะคล้ายกระบอกฉีดยามีเส้นรอบวง 4-8 มิลลิเมตร สอดผ่านทางปากมดลูกเข้าไปดูดเอาสิ่งที่อยู่ในโพรงมดลูกออกมาจนหมด โดยใช้เวลาไม่เกิน 5 นาที หลักการทำแท้งด้วยวิธีนี้จะมีเลือดออกประมาณ 2-3 วัน ข้อดีของการทำแท้งวิธีนี้ คือ ทำง่าย รวดเร็ว เสียค่าใช้จ่ายน้อยและค่อนข้างปลอดภัย

2. การขูดมดลูก (Dilatation and Curette) การขูดมดลูกเป็นวิธี ที่นิยมใช้กันมานาน ทำได้ง่ายและปลอดภัย เป็นวิธีที่ใช้ได้ผลดีในกรณีที่อายุครรภ์ไม่เกิน 12 สัปดาห์ ถ้าอายุครรภ์ยังไม่เกิน 16 สัปดาห์ ก็ยังพอทำได้ แต่ต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญ เพราะอาการแทรกซ้อนจะมากขึ้นก่อน ขูดมดลูกจะต้องเตรียมเลือดไว้ให้พร้อม (เนื่องจากบางรายอาจมีเลือดออกมากขณะขูดมดลูก) ใช้น้ำเกลือผสมยากระตุ้นให้มดลูกหดตัวหยุดเข้าทางหลอดเลือดดำ และเริ่มขยายปากมดลูก ถ้าอายุครรภ์ประมาณ 6 สัปดาห์ควรขยายปากมดลูกให้เปิด 1 เซนติเมตร แล้วขูดมดลูกจนเยื่อหุ้มเด็กและเศษทารกออกหมด แต่ถ้าอายุครรภ์ 10 -12 สัปดาห์ควรขยายปากมดลูกเปิด 2 เซนติเมตร ใช้นิ้วสอดเข้าไปเจาะถุงน้ำคร่ำ พยายามแยกรกจากมดลูกแล้วใช้เครื่องมือคีบและเด็กออก ถ้าไม่ออกหมดต้องขูดมดลูกด้วยความระมัดระวังเพราะผนังมดลูกอาจทะลุได้ง่ายควรตรวจดูว่า ไม่มีเศษรกค้างในโพรงมดลูกจากนั้นจึงฉีดยาเข้ากล้ามเนื้อหรือหลอดเลือดดำเพื่อให้

มดลูกหดตัวดี ข้อเสียของวิธีนี้ก็คือถ้าแพทย์ไม่ชำนาญ ใช้เครื่องมือไม่ถูกต้องอาจจะทำให้ผนังมดลูกทะลุได้

3. การใช้เครื่องดูดสุญญากาศ (Vacuum Aspiration) การทำแท้งวิธีนี้ทำได้ง่ายและรวดเร็วกว่าการขูดมดลูก อัตราการเกิดมดลูกทะลุตลอดจนการตกเลือดและการติดเชื้อน้อยกว่าการขูดมดลูก การทำแท้งโดยเครื่องดูดสุญญากาศนี้จะใช้ท่อพลาสติกหรือท่อโลหะสอดเข้าไปในโพรงมดลูกเพื่อดูดเอาสิ่งต่างๆ ภายในโพรงมดลูกออกมาจนหมด จะใช้วิธีนี้ได้อย่างปลอดภัยในกรณีที่อายุครรภ์ไม่เกิน 12 สัปดาห์ และใช้ได้ผลดีในการตั้งครรภ์ไข่ปลาดุก

4. การใช้น้ำเกลือเข้มข้นฉีดเข้าในถุงน้ำคร่ำ (Intraamniotic Hypertonic Saline Instillation) การทำแท้งวิธีนี้ใช้ได้ผลดีสำหรับรายที่มดลูกโตจนคล้ำได้ชัดเจนทางหน้าท้อง (อายุครรภ์ 20 สัปดาห์ขึ้นไป) โดยใส่น้ำเกลือเข้มข้นร้อยละ 20 ประมาณ 200 มิลลิลิตร ผ่านทางหน้าท้องเข้าไปในถุงน้ำคร่ำ ซึ่งจะทำให้แท้งภายใน 1-2 วัน การทำแท้งวิธีนี้ต้องการความชำนาญพิเศษเพราะถ้าหากใส่น้ำเกลือเข้าหลอดเลือดดำหรือกล้ามเนื้อมดลูก อาจทำให้เกิดอาการแทรกซ้อนที่รุนแรงได้ เช่น การอักเสบติดเชื้อ การอุดตันของหลอดเลือดดำของปอดและสมอง เป็นต้น

5. การใช้สารพวกรอสตาแกลนดินส์ (Prostaglandins) การทำแท้งวิธีนี้คือการทำให้มดลูกหดตัวและการเกิดการแข็ง มักจะใช้วิธีนี้ในกรณีที่อายุครรภ์ระหว่าง 13-24 สัปดาห์ เพราะถ้าอายุครรภ์ต่ำกว่า 12 สัปดาห์จะทำให้มดลูกบีบรัดตัวรุนแรงจนเกิดความเจ็บปวดมากและทำให้เสียเลือดมาก ยาจำพวกพวกรอสตาแกลนดินส์มีหลายประเภท คือ ยารับประทาน ยาเหน็บช่องคลอด ยาฉีดเข้ากล้ามเนื้อหรือหลอดเลือดดำและยาฉีดเข้าภายในถุงน้ำคร่ำ ผู้ใช้ยาอาจมีอาการแทรกซ้อน คือ คลื่นไส้ อาเจียน ท้องเดิน และปวดท้องมาก เป็นต้น

6. วิธีอื่นๆ เช่น การผ่าตัดมดลูก การตัดท่อรังไข่ ซึ่งจะใช้ในกรณีที่ตั้งครรภ์นอกมดลูกหรือตั้งครรภ์ไข่ปลาดุกในบางราย หรือในหรือกรณีที่ทำแท้งด้วยวิธีอื่นไม่สำเร็จ

วิธีการทำแท้งที่ไม่ปลอดภัย

วิธีการนี้จะเกิดขึ้นจากบุคคลที่ขาดความรู้ทางการแพทย์อย่างแท้จริง หรืออาจเป็นบุคคลที่มีความรู้เพียงเล็กน้อยในเรื่องการทำแท้ง แล้วนำความรู้เหล่านั้นมาใช้รักษาคนไข้ที่ต้องการจะทำแท้งซึ่งเป็นความเสี่ยงต่อตัวคนไข้ เพราะวิธีการโดยส่วนใหญ่ที่นำมาใช้มักเป็นวิธีการที่ไม่ถูกต้องตามหลักแพทย์สภาหรือบางวิธีอาจเป็นวิธีที่ทางการแพทย์ใช้ในการทำแท้ง แต่ผู้ที่นำมาใช้ขาดความรู้ที่ถูกต้องจึงทำให้เกิดความเสี่ยงต่อการเสียชีวิตของผู้ที่เข้ารับการแท้งซึ่งวิธีต่างๆ มีดังนี้

1. การสวนน้ำยาเข้าโพรงมดลูก

โดยผ่านท่อขนาดเล็กๆ เข้าทางปากมดลูก แล้วฉีดสารเหลวบางชนิด เช่น สารเคมี น้ำสบู่ ด่างทับทิม แอลกอฮอล์ น้ำมันเบนซิน สารเหลวเหล่านี้เป็นของแปลกปลอมที่ค่อนข้างสกปรก มีผลให้เด็กตายพร้อมๆ กับการอักเสบติดเชื้อ มดลูกจึงบีบรัดตัวเกิดการตกเลือดและมีการแท้งติดตามมา

ขบวนการแท้งด้วยวิธีนี้มีลักษณะค่อยเป็นค่อยไป กล่าวคือ เลือดออกไม่มาก แต่กลไกที่ทำให้เกิดการแท้งอาจเป็นเพราะความสกปรกหรือสารเคมีที่ทำให้เด็กตาย และทำให้แท้งโดยทั่วไปเด็กจะตายจากการอักเสบติดเชื้อ ซึ่งเชื้อโรคนี้ค่อนข้างรุนแรงถ้ารักษาไม่ทันตัวผู้ถูกทำแท้งเองมักจะตายก่อนที่จะมีการแท้งเกิดขึ้น

2. การทำแท้งให้ถุงน้ำห่อเด็กแตก

กระทำโดยสอดท่อโลหะขนาดเล็กๆ อาจจะเป็นท่อสวนปัสสาวะหรือเครื่องมือที่ใช้วัดความลึกของโพรงมดลูกสอดเข้าทางปากมดลูก ผ่านทะลุถุงน้ำห่อเด็กจนถุงน้ำห่อเด็กแตก เมื่อขาดน้ำห่อเลี้ยงเด็กก็จะตาย ซึ่งจะเกิดปฏิกิริยาของการแท้งขึ้นโอกาสจะเกิดการอักเสบติดเชื้อเช่นเดียวกับวิธีแรก เพราะขบวนการแท้งของวิธีนี้ค่อนข้างช้า

3. การสอดใส่วัสดุแปลกปลอมไว้ในโพรงมดลูก

ที่พบบ่อย ได้แก่ สอดสายยางสำหรับสวนปัสสาวะเข้าไปขดอยู่ในโพรงมดลูก ใช้กิ่งไม้ขนาดเล็ก หรือหญ้าปล้อง เพื่อต้องการทำให้มดลูกเกิดการบีบรัดตัวเพื่อขับไล่วัสดุแปลกปลอมออกจากโพรงมดลูก วิธีนี้ค่อนข้างจะใช้เวลาจนถึงทำให้เกิดการแท้งค้างแต่อันตรายที่สำคัญที่จะเกิดขึ้นกับวิธีการทำแท้งเช่นนี้คือ การอักเสบติดเชื้อในโพรงมดลูกซึ่งอาจส่งผลให้เสียชีวิตได้ถ้าขาดการรักษาที่ถูกต้อง

4. การกระตุ้นเชิงกรานอย่างรุนแรงที่มดลูก

การบีบกดเป็นวิธีทำแท้งที่แพร่หลายมากที่สุดในทุกภาคของประเทศไทย เป็นวิธีการสมัยโบราณคล้ายการทำคลอดโดยหมอตำแย ใช้การบีบเค้นและกระแทกอย่างแรงที่หน้าท้องมักใช้กับรายที่อายุครรภ์หลายสัปดาห์ ที่มดลูกมีขนาดโตพอที่สามารถใช้แรงกดถึงได้ เป็นวิธีการที่มีความเสี่ยงสูง คือเสี่ยงต่อมดลูกที่สามารถแตกได้ด้วยวิธีการทำแท้งเช่นนี้ การทำแท้งด้วยวิธีนี้เป็นที่นิยมในภาคเหนือซึ่งเริ่มด้วยการให้ผู้ป่วยนอนหงายชันเข่า หนุนก้นให้สูง ใช้มือยกมดลูกให้ลอยขึ้นและบีบให้ “ก้อนเลือด” แตก บางรายใช้สันเท้ายันบริเวณปากช่องคลอดด้วยความรุนแรงโดยอ้างว่าจะช่วยให้มดลูกลอยตัวขึ้น วิธีนี้เลือดอาจจะออกภายในวันแรกหรือบางรายก็อาจต้องทำซ้ำหลายๆ ครั้ง

5. การเหน็บยา

เป็นวิธีที่ผู้ทำแท้งมักจะนิยมนำมาใช้กันอย่างแพร่หลาย โดยยาไซโตเทกซึ่งเป็นยารักษาโรคกระเพาะชนิดหนึ่งเมื่อทานเข้าไปนอกจากจะรักษาอาการของโรคกระเพาะแล้วยาชนิดนี้ยังออกฤทธิ์ที่มดลูกซึ่งส่งผลให้มดลูกเกิดการบีบรัดตัวจึงมีคนนำมาใช้เพื่อการทำแท้ง โดยวิธีการเหน็บในช่องคลอด อย่างไรก็ตามการกินยาหรือเหน็บยาในอายุครรภ์ 3 เดือนแรกขณะที่รกยังสร้างขึ้นมาไม่เสร็จจะทำให้รกไม่ลอกตัวออกมาเป็นตัวรกทั้งหมดได้ อาจทำให้เลือดออกกะปริดกะปรอยไม่หยุดจนต้องมาพบแพทย์และจำเป็นต้องขูดมดลูกให้เศษรกหลุดจากผนังจากผนังมดลูกทั้งหมดเลือดจึงจะหยุดได้

6. การกินยา

โดยทั่วไปแล้วการซื้อยามาทานมักจะเป็นยาที่มีความเกี่ยวข้องกับฮอร์โมนหรือที่เรียกกันว่ายาขับเลือด ยาสตรีต่าง ๆ ยาขับระดู ยาขับเด็ก แต่ยาที่กล่าวมานี้จะไม่ส่งผลใดๆ หากเกิดการตั้งครรภ์จริง กล่าวคือ ถ้าประจำเดือนที่ขาดเกิดจากสาเหตุของฮอร์โมนการกินยาขับประจำเดือนจะทำให้ประจำเดือนมาเป็นปกติ ซึ่งผู้ที่ทานมักจะเข้าใจผิดว่าเป็นการทำแท้งแต่ความเป็นจริงผู้ที่ทานไม่ได้เกิดการตั้งครรภ์ขึ้น

7. การขูดมดลูก

เป็นอีกหนึ่งวิธีที่ผู้ทำแท้งเถื่อนมักนิยมนำมาใช้ ซึ่งวิธีนี้เป็นวิธีที่เลียนแบบมาจากวิธีการทำแท้งที่ปลอดภัยของแพทย์ที่จะกระทำโดยผู้เป็นแพทย์ที่มีความรู้ความสามารถอย่างถูกต้อง โดยวิธีการทำจะคล้ายกันกับวิธีทางการแพทย์ แต่ต่างตรงที่ผู้ที่ให้การรักษาด้วยวิธีนี้ขาดความรู้และความสามารถอย่างถูกต้อง ซึ่งทำให้การทำแท้งด้วยวิธีนี้มีความเสี่ยงสูงมาก เพราะการขูดมดลูกที่เกิดขึ้นโดยผู้ที่ขาดความรู้ อาจจะทำให้ผู้เข้ารับการทำแท้งมดลูกทะลุ ซึ่งบางรายแผลที่ทะลุอาจลุกลามไปถึงช่องท้องเป็นส่วนใหญ่ ถ้าขาดการรักษาที่ถูกต้องแม้บาดแผลจะประสานปิดกันได้ด้วยวิธีทางธรรมชาติ แต่ก็อาจจะทำให้เกิดช่องทางใหม่ที่จะทำให้อุจจาระไหลออกมาทางช่องคลอดได้ การผ่าซ่อมความผิดปกติที่เกิดขึ้นนี้เป็นการผ่าซ่อมที่ยากมากและนอกจากเสี่ยงต่อภาวะมดลูกทะลุแล้ว การติดเชื้อภายในช่องคลอดหรือโพรงมดลูกก็สามารถเกิดขึ้นได้เช่นกัน เนื่องมาจากการรักษาความสะอาดที่ไม่ได้มาตรฐานของผู้ที่ให้การทำแท้ง (ไพโรจน์ บุญศิริคำชัย, 2552, น. 52)

ความเสี่ยงและภาวะแทรกซ้อนจากการทำแท้ง

ภาวะแทรกซ้อนจากการทำแท้ง จัดว่าเป็นปัญหาที่สำคัญ แม้จะทำโดยวิธีการทางการแพทย์ แต่ก็ยังอาจมีความเสี่ยงและภาวะแทรกซ้อนได้ สิ่งที่สำคัญที่สุดคือการป้องกัน

ภาวะแทรกซ้อน โดยการเลือกวิธีทำให้เหมาะกับขนาดของมดลูก ทำถูกต้องตามขั้นตอนและเครื่องมืออุปกรณ์ที่สะอาดปราศจากเชื้อหากเป็นไปตามนี้แล้วการทำแท้งจะประสบผลสำเร็จสูงแทบจะไม่ก่อปัญหาตามมาภายหลัง

โดยทั่วไปอาการหรือภาวะแทรกซ้อนที่พบได้ในการทำแท้งจะมีความรุนแรงมากน้อยแตกต่างกันไปดังนี้ (WHO, 1978 ; Cunningham and others, 1993; Derek, 1994, อ้างถึงใน สุชาติ รัชชกุล, 2541 ,น. 203)

1. การตกเลือด (Haemorrhage) เกิดจากการทำแท้งที่เอาเศษรกหรือเยื่อหุ้มเด็กออกไม่ครบ บางรายอาจเกิดจากการฉีกขาดของปีกมดลูก เนื่องจากการใส่เครื่องมือเข้าไปถ่างขยายปากมดลูกมากเกินไป โดยทั่วไปอาการแสดงของผู้ป่วย มักจะสัมพันธ์กับปริมาณการเสียเลือดที่ไหลผ่านออกมาทางช่องคลอดแต่อันตรายจะเพิ่มมากขึ้นหากเกิดภาวะมดลูกทะลุ เพราะจะทำให้เลือดที่ออกจริงไม่สัมพันธ์กับปริมาณเลือดที่ออกมา ทำให้ช่วยเหลือผู้ป่วยไม่ทันจนอาจเสียชีวิตจากภาวะช็อกเนื่องจากเสียเลือดมาก

2. มดลูกทะลุ (Uterine Perforate) พบได้ในรายที่ผู้ให้บริการทำแท้งไม่มีความรู้ ความชำนาญเพียงพอ หรือในกรณีหญิงตั้งครรภ์บางรายอาจมีความผิดปกติของมดลูกอยู่แล้ว ผู้ให้บริการทำแท้งสอดใส่วัตถุหรือเครื่องมือลึกเกินไปทำให้เกิดการฉีกขาดของมดลูกส่วนบน ส่งผลให้เกิดอันตรายตามมาคือการตกเลือดภายในช่องท้อง

3. การอักเสบติดเชื้อ (Septic) เกิดจากการทำแท้งที่ใช้เครื่องมืออุปกรณ์ไม่สะอาดทำให้มีการติดเชื้อและกระจายภายในอุ้งเชิงกรานมักจะเรียกรวมๆ ว่าการแท้งติดเชื้อ อาการแสดงของการติดเชื้อจะเริ่มจากการมีไข้สูงภายหลังการทำแท้งได้ 48 ชั่วโมงร่วมกับอาการปวดท้องน้อยเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ พร้อมกับมีเยื่อเมือกปนเลือดออกมาทางช่องคลอดและมีกลิ่นเหม็น หากมาโรงพยาบาลช้าอาจต้องตัดมดลูกทิ้ง หรือกรณีรุนแรงมากมักจะตายจากการที่เชื้อแพร่กระจายเข้าสู่กระแสโลหิตได้

4. รกค้าง (Retained Placenta) พบได้ในกรณีผู้ทำแท้งใช้วิธีการกินยา ฉีดยา หรือการบีบคั้นที่มดลูกผ่านผนังหน้าท้องทำให้มดลูกบีบรัดตัวขับทารกที่ตายออกมา แต่รกหรือเยื่อหุ้มเด็กออกไม่ครบทำให้เกิดอาการตกเลือดตลอดเวลา หากมาโรงพยาบาลช้าอาจตายจากการเสียเลือดมากเกินไปหรือเกิดการอักเสบติดเชื้อเข้าสู่กระแสโลหิตได้

5. บาดทะยัก (Tetanus) พบรวมกับการแท้งติดเชื้อที่เกิดจากการใส่วัตถุ หรือเครื่องมือที่ไม่สะอาดผ่านเข้าไปทางช่องคลอด โดยเจตนาจะให้ปากมดลูกเปิดออกส่วนใหญ่

ผู้ป่วยจะมาโรงพยาบาลในระยะที่อาการของบาดทะยักรุนแรงแล้วจึงทำให้เสียชีวิต แต่ในปัจจุบัน ภาวะแทรกซ้อนนี้พบได้น้อยลงกว่าในอดีตอย่างมาก

6. เกิดการอุดตันของเส้นเลือด (Embolism) เกิดจากกรณีที่ฟองอากาศหรือลิ่มเลือดในขณะที่ทำแท้งหลุดเข้าไปในกระแสเลือดและเข้าไปอุดตันตามอวัยวะที่สำคัญๆ ของร่างกาย เช่น หัวใจ ไต หรือสมอง ซึ่งบางครั้งรุนแรงจนถึงแก่ความตายได้ทันที พบมากในการทำแท้งโดยวิธีการฉีดยาเข้ามดลูกหรือการใส่สารเข้าไปในถุงน้ำคร่ำ

จะเห็นได้ว่าการทำแท้งนั้นมีอัตราของสุมเสี่ยงต่อการเสียชีวิตของผู้หญิงค่อนข้างสูง อีกทั้งยังส่งกระทบต่อสภาพจิตใจของตัวผู้หญิงเอง ที่จะต้องทนทุกข์ทรมานกับความรู้สึกเสียใจ ความรู้สึกผิด และอาจจะเป็นการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและเป้าหมายชีวิตของผู้หญิงบางคน โดยสิ้นเชิง ดังนั้นการจะพิจารณาว่าเป็นการกระทำที่ถูกต้องหรือผิด จำเป็นต้องพิจารณาควบคู่ไปกับเงื่อนไขของหญิงแต่ละคนที่ตัดสินใจเลือกทำแท้ง

แนวคิดเรื่องการทำแท้ง

การยอมรับและไม่ยอมรับการทำแท้งเป็นปัญหาที่มีการถกเถียงกันอย่างกว้างขวางในเรื่องของความถูกต้อง ที่ว่าการทำแท้งเป็นสิ่งที่ถูกต้องควรทำหรือไม่ แม้ว่าในแต่ละประเทศจะมีการกำหนดกฎหมายที่เกี่ยวกับการทำแท้งไว้นั่นเอง แต่คนในสังคมก็ยังมีทัศนคติที่เกี่ยวกับการทำแท้งที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งทัศนคติและค่านิยมของสังคมที่มีต่อการทำแท้งจะแตกต่างกันออกไปตามความเชื่อ เหตุผล ศาสนา กฎหมาย ประเพณี และวัฒนธรรม ฯลฯ

การศึกษาด้านมานุษยวิทยาแสดงให้เห็นว่าในอดีตสมัยสังคมยุคก่อนอุตสาหกรรมทั่วโลก มีการทำแท้งอย่างแพร่หลาย ในประวัติศาสตร์โลกตะวันตกสมัยก่อนคริสต์ศักราช ชาวกรีกและโรมันยอมรับการทำแท้งในระยะสั้นๆ ของการตั้งครรภ์

หลายศตวรรษมาแล้ว ในวัฒนธรรมต่างๆ เต็มไปด้วยเรื่องราวของผู้หญิงที่ช่วยเหลือกัน ทำแท้งจนกระทั่งปลายปี ค.ศ.1800 สตรีในยุโรปและสหรัฐอเมริกาซึ่งทำงานทางด้านการพยาบาลเริ่มให้การบริการการทำแท้งและฝึกอบรมให้ผู้หญิงอื่นที่จะทำ โดยไม่มีข้อห้ามทางกฎหมาย

ในส่วนอื่นๆ ของโลกยังคงมีการฝึกผู้หญิงทำแท้ง แม้ปัจจุบันจะมีสถานพยาบาลเพิ่มขึ้น ในประเทศไทย มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ ชาวบ้านยังคงใช้เทคนิคการทำแท้งแบบโบราณ คือ ใช้วิธีนวดคลึงบริเวณท้องและมดลูก

ในระยะแรก ชาวคริสต์เชื่อว่าการทำแท้งเป็นบาป แม้จะเคยมีกฎหมายกำหนดว่าเมื่อไรจะนับว่าตัวอ่อนเป็นบุคคล ในศตวรรษแรกๆ การทำแท้งไม่ใช่ความบาปในแง่ของการฆ่าสัตว์ตัดชีวิตแต่เป็นความบาปเนื่องมาจากการต่อต้านกฎเกณฑ์การมีเพศสัมพันธ์ของคริสตจักร กฎหมายอเมริกาและอังกฤษจึงยอมให้มีการทำแท้งได้ก่อนการตั้งครรภ์ครั้งแรกของตัวอ่อนคือในระยะประมาณสัปดาห์ที่ 20 เมื่อผู้หญิงเริ่มรู้สึกตัวอ่อนเคลื่อนไหว

ในอเมริกาไม่ได้ห้ามการทำแท้งจนกระทั่งศตวรรษที่ 19 หรือช่วงที่ชาวคาทอลิกมีแนวความคิดใหม่ขึ้นมา กฎหมายต่อต้านการทำแท้งเริ่มปรากฏขึ้นครั้งแรกในประเทศอังกฤษเมื่อปี ค.ศ.1803 และถูกยึดถืออย่างเคร่งครัดขึ้นเรื่อยๆ มาเป็นเวลานานกว่าร้อยปี ต่อมาประเทศสหรัฐอเมริกาทำตาม แต่ละรัฐของสหรัฐอเมริกามีกฎหมายต่อต้านการทำแท้งในทุกระยะของการตั้งครรภ์ นับตั้งแต่ปีค.ศ.1880 เป็นต้นมา ในสหรัฐอเมริกการทำแท้งส่วนใหญ่จึงเป็นเรื่องที่ผิดกฎหมาย ยกเว้น “กรณีที่มีความจำเป็นต่อชีวิตของผู้หญิงตั้งครรภ์” แต่ขณะนั้นการเคลื่อนไหวสิทธิสตรีเกี่ยวกับการทำแท้งในระยะเริ่มต้นการตั้งครรภ์ได้หยั่งรากลึกกลงแล้ว กลุ่มที่ทำแท้งจึงยังคงเปิดสถานบริการโดยได้รับการสนับสนุนจากสาธารณชนและศาลก็ไม่ได้เอาผิดกับกลุ่มคนเหล่านี้

ในปี ค.ศ.1869 พระสันตะปาปา Pius ที่ 4 ได้ประกาศว่าผู้หญิงทุกคนที่ทำแท้งไม่ว่าจะทำในระยะใดก็ตามจะต้องถูกขับออกจากศาสนา โบสถ์คาทอลิกจึงเข้ามามีส่วนร่วมในการต่อต้านการทำแท้ง

การทำแท้งกลายเป็นอาชญากรรมและความบาปด้วยเหตุผลหลายประการแนวโน้มการปรับปรุงในด้านสิทธิมนุษยชนในศตวรรษที่ 19 สนับสนุนให้การทำแท้งกลายเป็นอาชญากรรมอย่างหนึ่ง เนื่องจากทำให้เกิดอันตรายและกระบวนการที่ไม่ประณีตเท่าที่ควร มีการป้องกันการติดเชื้อน้อยมาก ประกอบกับอัตราการตายสูง แต่เหตุผลเพียงเท่านี้ไม่หนักแน่นเพียงพอที่จะยับยั้งการทำแท้ง เพราะการผ่าตัดอื่นๆ ที่จำเป็นต่อสุขภาพก็มีความเสี่ยงเช่นเดียวกัน การป้องกันผู้หญิงจากอันตรายของการทำแท้งจึงหมายถึงการควบคุมและจำกัดการทำแท้งเพื่อให้ผู้หญิงคลอดลูกออกมาตามธรรมชาติ กฎหมายการทำแท้งเป็นส่วนหนึ่งของการต่อต้านกลุ่มที่เรียกร่องสิทธิสตรีในศตวรรษที่ 19 ซึ่งเคลื่อนไหวเกี่ยวกับสิทธิในการเลือกตั้ง ความเป็นแม่ รวมทั้งสิทธิที่ผู้หญิงควรจะได้รับอื่นๆ กลุ่มศีลธรรมออกมาตำหนิกลุ่มสิทธิสตรีและเชื่อว่าการมีเพศสัมพันธ์เพื่อความรื่นรมย์เป็นสิ่งที่เลวร้ายการตั้งครรภ์คือการลงโทษ ขณะเดียวกันแพทย์ผู้ชายได้เข้ามาควบคุมวงการแพทย์และเห็นว่าหมอตำแยที่ทำคลอดทารกและทำแท้งเป็นตัวบ่อนทำลายสถานภาพในทางเศรษฐกิจและสังคม สถาบันการแพทย์จึงสนับสนุน

การต่อต้านการทำแท้งส่วนหนึ่งก็เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการกำจัดการหมอ้าย (อาร์ดี ประสมทรัพย์, 2550, น. 20-21)

ขณะที่หลาย ๆ ประเทศเริ่มให้ความสนใจกับการลดจำนวนประชากร ในศตวรรษที่ 19 อุตสาหกรรมที่กำลังพัฒนาและขยายวงกว้างขึ้น ต้องการแรงงานและเกษตรกรเพิ่มขึ้น เนื่องจากอัตราการเกิดของชนผิวขาวในช่วงท้ายของปีค.ศ. 1800 มีจำนวนลดลงมาก รัฐบาลอเมริกา (ขณะนั้น) และขบวนการส่งเสริมการขยายชาติพันธุ์จึงเชิญชวนให้คนผิวขาวชาวอเมริกาเพิ่มประชากรและเตือนให้เห็นถึงอันตรายของการถูกกลืนชาติ (race suicide) ขณะเดียวกันอุตสาหกรรมแบบทุนนิยมที่กำลังผลิบบานก็อาศัยแรงงานจากผู้หญิงให้ทำงานบ้าน โดยไม่มีค่าตอบแทน ตลอดจนเป็นแรงงานราคาถูกโดยใช้ผู้หญิงเป็นผู้ผลิตลูกหลานและสมาชิกใหม่ให้สังคมเพื่อสร้างแรงงานรุ่นใหม่การไม่มีกฎหมายเกี่ยวกับการทำแท้งทำให้ผู้หญิงขัดข้องข้อจำกัดนี้ได้ยากขึ้น (ร่างกายของเรา ตัวตนของเรา, 2539, น. 346-347)

แม้ในปัจจุบันการทำแท้งของผู้หญิงที่ไม่พร้อมหรือไม่ต้องการที่จะตั้งครรภ์ถือว่าเป็นการทำแท้งที่ผิดกฎหมาย แต่ก็ยังคงมีผู้หญิงจำนวนไม่น้อยเลือกเสี่ยงชีวิตที่จะทำแท้งด้วยเหตุจากความไม่พร้อมทั้งสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และสภาพจิต จากผลสำรวจของกระทรวงสาธารณสุขในประเทศไทย พบว่า ประเด็นการทำแท้งนั้นมีความรุนแรงมากขึ้น เมื่อมีเด็กสาววัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไม่พึงปรารถนา หาทางออกด้วยการ "ทำแท้ง" กันเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มเด็กสาวอายุต่ำกว่า 14 ปี ที่มีการทำแท้งเพิ่มขึ้นกว่า 20% จากสถิติของปี 2550 โดยมีจำนวน 163 คน เพิ่มขึ้นจาก 135 รายเมื่อปี 2549 ขณะที่กลุ่มเด็กสาววัยรุ่นอายุต่ำกว่า 16 ปี มีอัตราการทำแท้งเพิ่มขึ้น 10% คิดเป็นจำนวน 4,376 ราย

ข้อถกเถียงเรื่องการทำแท้งในสังคมไทย

ประวัติศาสตร์ของสังคมไทยชี้ชัดว่า “ผู้หญิงไทย” ในโบราณกาลเมื่อท้องแล้วจะทำแท้งหรือไม่ถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานซึ่งรัฐไม่มาเกี่ยวข้องด้วย หลักฐานในอดีตที่ใช้อ้างอิงเกี่ยวกับการทำแท้งในกฎหมายตราสามดวงมีอยู่ 2 บทคือ บทพระอัยการลักษณะผัวเมียที่เกี่ยวกับการฆ่าเด็กในครรภ์มารดาตามมาตรา 10 และมาตรา 15 เป็นกฎหมายที่ไม่มีการบัญญัติว่าด้วยความผิดฐานทำให้แท้งลูกโดยตรงและไม่เอาผิดผู้หญิงที่ทำให้ตนเองแท้งลูกด้วย ดังนั้นที่คำบรรยายของกรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ในปี ร.ศ.118 ที่ว่า (ผาสุก พงษ์ไพจิตร, 2545 , น. 46)

อย่างนี้ดูส่อนๆ แต่เป็นสิ่งที่จริงได้กระมัง เพราะตามธรรมเนียมศาลอาญาทั้งหลาย ไม่ค่อยยอมทำโทษอาญาแก่ใคร เมื่อไม่มีกฎหมายว่าลงโทษชัดเจนซึ่งในเรื่อง ริดลูกเปนข้อของนอญจนบัดนี้

(คำบรรยายนี้ตีพิมพ์ในปี พ.ศ.2468)

อีกบทหนึ่งอยู่ในหมวดของพระอัยการทาสของกฎหมายตราสามดวงมาตรา 94 ซึ่งแบ่งกำหนดการตั้งครรภ์ออกเป็น 2 ช่วง ในช่วงสามเดือนแรกเรียกว่า “เซตรักษาท้อง” และช่วงที่สอง จากสามเดือนจนครบกำหนดเรียกว่า “ทศมาส” ไม่ว่าจะคลอดหรือแท้งก็ถือว่าเป็นการคลอด เด็กแล้วทั้งสิ้น และมาตรา 98 กำหนดต่อไปว่า การคลอดระยะที่สองนี้ ไม่ว่าเด็กที่คลอดจะรอดหรือตาย กฎหมายในจาริตประเพณีของไทยก็ยกประโยชน์ให้ผู้หญิงที่ตั้งครรภ์ทั้งหมด จาริตดั้งเดิมนี้นี้แสดงการยอมรับสิทธิอำนาจในการตัดสินใจของผู้หญิงท้อง โดยให้ผู้หญิงคิดเอาเองว่าพร้อมหรือไม่พร้อมด้วยเหตุผลดังนี้

1. การตั้งท้องของหญิงทุกๆ คนนั้น ไม่ว่าจะเป็นผู้ดีหรือไพร่ เป็นไทหรือเป็นทาส จะท้องได้ก็ต่อเมื่อมีเพศสัมพันธ์กับผู้ชายเท่านั้น ดังนั้น ผู้ชายที่เป็นพ่อต้องรับผิดชอบ ดูแลเอาใจใส่เป็นธุระต่อการตั้งท้องของผู้หญิงให้ผู้หญิงมีความพร้อม ทั้งกายและใจในการจะเป็นแม่เด็ก

2. ถ้าผู้ชายที่เป็นพ่อไม่สนใจดูแล ทอดทิ้งจนผู้หญิง ขาดความพร้อม จะด้วยเหตุผลใดๆ ก็ดีแล้วผู้หญิงต้องไปทำแท้ง กฎหมายถือว่าเป็นการคลอดแล้วเด็กตาย ในกรณีที่ผู้หญิงเป็นเมียทาส ให้รับสถานภาพเป็น เมียไท ค่าตัวในการขายเป็นทาสทั้งหมดไม่ต้องชดใช้อีก

การทำแท้งกลายเป็นสิ่งผิดกฎหมาย เมื่อเริ่มมีการปรับปรุงกฎหมายไทยให้มีความทันสมัยอย่าง คิวไลซ์ อันเป็นเงื่อนไขทางการเมืองในสมัยจักรวรรดินิยม โดยมีการประกาศยกเลิกกฎหมายลักษณะผัวเมีย และบังคับใช้กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 ซึ่งนำแนวคิดมาจากกฎหมายของเยอรมัน กฎหมายอาญา ร.ศ. 127 มีบทบัญญัติเกี่ยวกับความผิดฐานทำให้แท้งลูก ในมาตรา 260-264 ซึ่งห้ามการริดลูกนับแต่เด็กเริ่มปฏิสนธิจนถึงก่อนคลอด โดยไม่มีบทยกเว้นโทษในทุกกรณี แต่เมื่อประเทศไทยประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญาในเดือนมกราคม พ.ศ. 2500 ได้ปรับปรุงบทบัญญัติเกี่ยวกับความผิดฐานทำให้แท้งลูกและบรรจุไว้ในมาตรา 301-305 ซึ่งบังคับใช้มาจนถึงปัจจุบัน บทบัญญัติตามประมวลกฎหมายอาญานี้ได้ยกเว้นความผิดของการทำแท้งไว้ 2 กรณีด้วยกัน คือ เมื่อมีความจำเป็นเนื่องจากสุขภาพของหญิงและเมื่อครรภ์นั้นเกิดจากการถูกข่มขืน

ร่องรอยของจารีต “พี่ทำท้อง น้องทำแท้ง” ซึ่งให้สิทธิผู้หญิงในการจะตัดสินใจยุติการท้อง ยังคงสังเกตเห็นได้จากที่ชาวบ้านในชนบทหลายแห่งเห็นว่าการทำแท้งเป็นเรื่องธรรมดา มีหลักฐานจากการศึกษาเชิงมานุษยวิทยาในหมู่บ้านแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่พบว่าในอดีตถ้าผู้หญิงมีท้องแต่ต้องปล่อยให้เด็กเกิดมา พอถึงช่วงปลายทศวรรษ 1950 (หรือช่วงปี พ.ศ. 2489-2493) เริ่มมีการทำแท้งโดยวิธี “การบีบท้อง” หรือ “กินยาร้อน” ซึ่งเป็นเรื่องที่คนปฏิบัติโดยทั่วไป แม้ว่าในช่วงเวลานี้การทำแท้งเป็นเรื่องผิดกฎหมายแล้วก็ตาม

เป็นเวลากว่า 40 ปีที่มีการบังคับใช้ประมวลกฎหมายอาญาว่าด้วยความผิดฐานทำแท้งแต่ปรากฏว่า มีจำนวนคดีที่เกี่ยวข้องเนื่องด้วยความผิดนี้ขึ้นสู่การพิจารณาของศาลเป็นจำนวนน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนผู้ป่วยด้วยภาวะแทรกซ้อนจากการทำแท้ง ที่เข้ารับการรักษาตัวตามโรงพยาบาลของรัฐทั่วประเทศไทย ความยากลำบากของการบังคับใช้กฎหมายอยู่ที่ว่าการจะเอาผิดได้ต้องเป็นการทำแท้งที่สำเร็จแล้ว คือ ต้องจับได้คาหนังคาเขาจริงๆ (สุชาดา รัชชกุล, 2541, น. 21)

เห็นได้ว่า การแก้ไขกฎหมายดั้งเดิมที่ให้สิทธิแก่ผู้หญิงทั้งเรื่องท้องและเรื่องทำแท้งไปสู่กฎหมายที่มีความ คิวิไลซ์ มากขึ้น แต่แท้ที่จริงแล้ว คือ การริดรอนสิทธิคืนกลับจากผู้หญิงจากที่เคยรับผิดชอบตนเองกับตัวอ่อนในท้องได้อย่างสมบูรณ์ มาเป็นการทำแท้งที่ไม่ว่าตนเองจะทำเองหรือยินยอมให้ผู้อื่นทำให้เป็นความผิดทางอาญาทั้งสิ้น ที่เป็นเช่นนั้นเนื่องมาจากสิทธิในการตัดสินใจของผู้หญิงในเรื่องการทำแท้งถูกสร้างวาทกรรมขึ้นภายใต้กรอบแนวคิดของกลุ่มอนุรักษ์นิยมที่มีแกนนำโดยพันเอกจำลอง ศรีเมือง

ขบวนการคัดค้านที่นำโดยพันเอกจำลอง ศรีเมือง (ยศขณะนั้น) ซึ่งเวลานั้นดำรงตำแหน่งเลขาธิการนายกรัฐมนตรีและเป็นวุฒิสมาชิกด้วย ได้ลาออกจากตำแหน่งเลขาธิการฯ ประกาศจุดยืนว่าจะคัดค้านเรื่องจนถึงที่สุดและจัดตั้งกลุ่ม “ชมรมส่งเสริมคุณค่าชีวิต” ขึ้น มีนายแพทย์เสม พริ้งพวงแก้ว เป็นประธาน ภายในชมรมประกอบด้วยกลุ่มศาสนาต่างๆ นักสังคมสงเคราะห์และสูตินรีแพทย์ ได้ออกมาคัดค้านโดยยกประเด็นคำว่า “ทำแท้งเสรี” มาสร้างมายาคติว่าเปรียบเสมือนเป็นการเปิดช่องให้มีการทำแท้งเพราะเหตุผลทางสุขภาพกายและสุขภาพจิต เท่ากับสามารถทำแท้งได้ในทุกกรณี และเท่ากับเป็นการแก้ไขกฎหมายให้ทำแท้งได้อย่างเสรี สำหรับเหตุผลของการคุมกำเนิดล้มเหลวแล้วขอทำแท้งได้ก็ไม่น่าจะเป็นเหตุผลที่หนักแน่นพอ เพราะในการคุมกำเนิดแบบสมัยใหม่อัตราความล้มเหลวมีเพียงร้อยละหนึ่งเท่านั้น (สุชาดา รัชชกุล, 2541, น. 23)

อย่างไรก็ตาม เหตุผลหลักๆ ในการคัดค้านก็คือ เหตุผลทางศีลธรรมว่าการทำแท้งเป็นการฆ่าสิ่งมีชีวิต ดังนั้น กฎหมายฉบับนี้จะเป็นบ่อเกิดให้ศีลธรรมเสื่อมโทรม วัยรุ่นและคนทั่วไปจะมัวเมาเรื่องเพศมากขึ้นเพราะมีที่ทำได้ง่ายขึ้น ขณะเดียวกันราชวิทยาลัยสูตินรีแพทย์แห่งประเทศไทยก็ออกมาสนับสนุนขบวนการคัดค้านว่า สูตินรีแพทย์ส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับการแก้ไขกฎหมายครั้งนี้ในช่วงที่กฎหมายผ่านเข้าไปรอการพิจารณาจากวุฒิสภานี้ กลุ่มเป้าหมายสำคัญของการโน้มน้าวใจให้เห็นคล้อยตามแต่ละฝ่ายก็คือ วุฒิสมาชิก ซึ่งในสมัยนั้นส่วนใหญ่เป็นทหาร

ช่วงนี้จึงเกิดการรณรงค์ทั้งในกลุ่มสนับสนุนและคัดค้านอย่างกว้างขวาง เคลื่อนไหวในประเด็นกฎหมายการทำแท้งครั้งนี้ เป็นครั้งที่สังคมไทยถกเถียงกันอย่างจริงจังทั้งในเชิงลึกและกว้างระหว่างฝ่ายสนับสนุนซึ่งเป็นแพทย์และนักวิชาการกับฝ่ายคัดค้านซึ่งนำขบวนโดยพันธมิตรประชาชน มีการสัมมนาระหว่างทั้งสองฝ่ายหลายครั้ง ฝ่ายสนับสนุนโดยคณะกรรมการสาธารณสุขฯ จัดสัมมนาขึ้นในช่วงปิดสภาเพื่อระดมความคิดเห็นในเรื่อง “ร่วมกันสร้างสังคมไทยโดยแก้ไขกฎหมายทำแท้ง” ขึ้นในรัฐสภา ซึ่งนับเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์รัฐสภาไทยที่เปิดสถานที่สำหรับการจัดสัมมนาวិชาการในลักษณะนี้ขึ้น เอกสารประกอบการสัมมนาได้บรรจุเหตุผลสนับสนุนการแก้ไขกฎหมาย 4 ประการคือ

1. ข้อเสนอสนับสนุนในแง่ของตัวอ่อนในครรภ์มารดา ตัวอสุจิของชายเป็นสิ่งมีชีวิตเช่นเดียวกับไข่ของหญิง อสุจิหนึ่งตัวผสมกับไข่จึงเกิดเป็นตัวอ่อนขึ้นมาและเจริญเติบโตต่อไป การทำแท้งคือ การทำลายตัวอ่อนซึ่งเท่ากับทำลายชีวิตอสุจิหนึ่งตัวและไข่หนึ่งฟองเท่านั้น ชายทุกคนในโลกตลอดชีวิตจะทำลายชีวิตตัวอสุจิแสนล้านตัว และหญิงทุกคนในโลกตลอดชีวิตจะทำลายชีวิตของไข่ที่ไม่มีการผสมอย่างน้อย 350 ฟอง ฉะนั้น การที่หญิงคนหนึ่งจำเป็นต้องทำแท้งโดยทำลายตัวอ่อน จึงไม่มีเหตุผลใดๆ ทางวิทยาศาสตร์จะมาประณามได้เลยว่าเป็นฆาตกร

2. ข้อเสนอสนับสนุนในแง่ของหญิงมีครรภ์ สตรีควรจะอยู่ในสภาพที่สามารถควบคุมสรรพสิ่ง ที่เกิดแก่ร่างกายของเธอให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ เธอควรจะสามารถใช้ร่างกายของเธอในวิถีทางที่เธอต้องการได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่ใช้ร่างกายของสตรีในทางหนึ่งทางใดจักก่อให้เกิดผลอันล้าลึกและยาวนานต่อลักษณะการแห่งชีวิตของเธอ สตรีจึงควรมีสติอธิษระที่จะตัดสินใจได้ว่าจะอุ้มท้องตัวอ่อนจนกว่าจะคลอด หรือจะทำแท้งเพราะไม่ยอมให้ใช้ร่างกายของเธอเพื่อการเติบโตของตัวอ่อนนั้น

3. ข้อเสนอสนับสนุนเมื่อพิจารณาในแง่ของครอบครัวของหญิงมีครรภ์ เสรีภาพในการเลือกมีลูกเป็นเสรีภาพพื้นฐานของสถาบันครอบครัว สามีภรรยาควรมีสรีภาพในการกำหนด

ขนาดครอบครัวการตัดสินใจที่จะมีลูกควรเกิดจากเจตจำนงของทั้งสามีและภรรยา หากภรรยาเกิดตั้งครรภ์โดยที่ครอบครัวยังไม่พร้อมที่จะรับภาระก็ควรมีสิทธิในการทำแท้งได้ โดยเฉพาะในกรณีพื้นฐานทางเศรษฐกิจของครอบครัวไม่อยู่ในระดับที่เอื้ออำนวยให้สมาชิกในครอบครัวมีความสุขตามสมควรได้

4. ข้อเสนอสนับสนุนเมื่อพิจารณาในแง่ของสังคมโดยรวม หากไม่มีการยอมรับทางกฎหมายให้มีการทำแท้งได้ จะมีทารกจำนวนมากคลอดด้วยความจำยอมของมารดา เด็กเหล่านี้จะมีปมด้อยแห่งชีวิต และในหลายกรณีผู้เป็นมารดาได้ทิ้งทารกไว้เป็นเด็กกอนาถา ซึ่งจะกลายเป็นปัญหาสังคมต่อไปในอนาคต การยอมรับทางกฎหมายให้มีการทำแท้งได้ก็คือการทำแท้งเป็นวิธีการหนึ่งของการควบคุมจำนวนประชากร ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายวางแผนครอบครัวในประเทศ ที่มีปัญหาการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของประชากร เพราะจะมีส่วนลดอัตราการเกิดอย่างสำคัญ

ท้ายที่สุดแล้วร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้เมื่อนำเข้าสู่การพิจารณาของวุฒิสภาเมื่อวันที่ 18 ธันวาคม พ.ศ.2524 และวุฒิสมาชิกส่วนใหญ่มีความเห็นเกือบเป็นเอกฉันท์ไม่ผ่านร่างพระราชบัญญัติ (147 : 1) ตัวร่างจึงถูกส่งกลับไปยังสภาผู้แทนราษฎรให้พิจารณาอีกครั้งหนึ่งภายใน 180 วัน แต่ก็เกิดยุบสภาเสียก่อนร่างกฎหมายฉบับนี้จึงตกไปตามข้อบัญญัติของรัฐธรรมนูญในสมัยนั้น นำมาสู่ความล้มเหลวในการแก้ไขกฎหมายการทำแท้งครั้งนั้น (ผาสุก พงษ์ไพจิตร, 2545, น. 52)

แต่ข้อเท็จจริงแล้วนั้นปัญหาการทำแท้งเป็นปัญหาระดับชาติที่เกิดขึ้นมานานแล้วในสังคมไทย ทุกครั้งที่มีการจับกุมสถานที่รับทำแท้ง เรื่องนี้ก็จะได้รับการกล่าวถึงอยู่ระยะหนึ่งแล้วก็จะเงียบหายไปเป็นคลื่นกระทบฝั่ง ผู้วิจัยอยากให้สังคมไทยตระหนักว่า ไม่มีผู้หญิงคนใดในโลกนี้ที่ตั้งใจท้องเพื่อจะไปทำแท้ง เพราะการทำแท้งเป็นเรื่องของความเจ็บปวดทั้งทางกายและจิตใจ เสี่ยงต่อชีวิตและการถูกตีตราประณามจากสังคม แต่ภายใต้โครงสร้างทางวัฒนธรรม เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่ดำเนินมาและดำรงอยู่ในปัจจุบันไม่สามารถปฏิเสธความเป็นจริงในสังคมได้ว่ามีผู้หญิงจำนวนหนึ่งที่ตั้งครรภ์และด้วยเหตุผลผลักดันหลายสาเหตุประกอบกัน ทำให้ผู้หญิงเหล่านี้ต้องการยุติการตั้งครรภ์ของตนเอง โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่ผู้หญิงถูกห้ามไม่ให้ท้อง แต่เมื่อท้องแล้วกลับถูกห้ามมิให้ทำแท้งซ้ำเติมอีก

สถานการณ์การทำแท้งในปัจจุบันนี้ได้พิสูจน์ให้สังคมเห็นว่า ภายใต้เงื่อนไขทางกฎหมายปัจจุบันของบ้านเรา ที่ถูกระบอบจำกัดด้วยวาทกรรม “ทำแท้งเสรี” ดังที่กล่าวมาข้างต้นแล้วนั้นนอกจากมิได้ช่วยลดอัตราการทำแท้งลงแล้ว ยังเป็นการช่วยผลักดันให้ผู้หญิงจำนวนหนึ่งต้อง

เสี่ยงชีวิตในการทำแท้งที่ไม่ถูกหลักการแพทย์ หรือมิฉะนั้นก็ต้องจ่ายค่าบริการให้อัตราสูง กฎหมายอาญาไทยในปัจจุบันจึงเป็นกฎหมายที่มีได้ถูกตราไปตามสภาพความเป็นจริงของสังคม ในขณะที่มีรายงานวิจัยจากสถาบันเฝ้าระวังโลก (World Watch Institute) ว่าข้อเท็จจริงจากหลายประเทศทั้งในเอเชียและตะวันตกที่ได้พิสูจน์แล้วว่า การนำเหตุผลทางสังคมจิตวิทยาและเศรษฐกิจอันเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตอยู่ของมนุษย์ มาเป็นฐานในการพิจารณาเรื่องการทำแท้งโดยไม่ถือว่าการทำแท้งเป็นอาชญากรรม นอกจากจะช่วยลดอัตราการตายของผู้หญิงลงได้แล้วยังมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการช่วยลดอัตราการการทำแท้งลงมา

นอกจากนี้แล้วยังมีความเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น แพทย์บุคลากรทางสาธารณสุข นักกฎหมาย นักวิชาการ และผู้ปฏิบัติงานในองค์กรพัฒนาเอกชนเกี่ยวกับสุขภาพผู้หญิงและสิทธิสตรีได้ร่วมแสดงความคิดเห็นโดยผ่านเวทีต่างๆ ต่างเห็นเป็นไปในทิศทางเดียวกันว่า ปรากฏการณ์การทำแท้งสามารถจะคลี่คลายบรรเทาลงได้ ซึ่งเป็นการเรียกร้องที่ต้องการแก้ไข ปัญหาให้ถูกจุด ไม่ใช่เรียกร้องที่ปราศจากศีลธรรมดังที่มีการโจมตีกันทั้งนี้ได้มีการนำเสนอ เรียกร้องต่อฝ่ายรัฐอยู่เป็นระยะๆ โดยแนวทางการแก้ไขปัญหามีดังนี้

1. การแก้ไขกฎหมายอาญามาตรา 305 หรือการนำเสนอร่างกฎหมายใหม่ที่เกี่ยวข้อง การควบคุมการทำแท้ง โดยให้มีคณะทำงานที่นอกจากนักกฎหมายแล้วยังประกอบด้วยแพทย์ นักจิตวิทยาและนักสังคมสงเคราะห์ ร่วมพิจารณาว่าภายใต้เงื่อนไขและความจำเป็นอะไรบ้างที่สมควรอนุญาตให้แพทย์ยุติการตั้งครรภ์ของผู้หญิงได้

2. การตีความและเพิ่มเติมกฎหมาย ในกรณีเนื่องจากสุขภาพของผู้หญิงให้ครอบคลุม ถึงสุขภาพกายและสุขภาพจิต ครอบคลุมกรณีที่ตั้งครรภ์เนื่องจากการวางแผนครอบครัวล้มเหลว และครอบคลุมกรณีที่เด็กจะเกิดมาพิการทั้งทางร่างกายและจิตใจ

3. ข้อกฎหมายในปัจจุบันถือว่า เมื่อมีการปฏิสนธิเกิดขึ้น ผู้หญิงที่เป็นแม่หมดสิทธิลงทันที ในการตัดสินใจเกี่ยวกับร่างกายของตนเองว่าจะเลือกให้การปฏิสนธิยุติลงหรือไม่ต่อเรื่องนี้ สมควรมีการพิจารณาตามข้อบ่งชี้ทางการแพทย์ว่า ภายใต้เงื่อนไขเพื่อความปลอดภัยของผู้หญิงเอง ในระยะของการตั้งครรภ์ที่สัปดาห์ ที่ผู้หญิงในฐานะเจ้าของร่างกายควรเป็นผู้มีสิทธิในการตัดสินใจจะยุติการตั้งครรภ์ได้ ในขณะที่เดียวกันก็ได้ละเลยสิทธิของทารกในการจะมีชีวิตรอด

4. เพื่อให้การทำแท้งเป็นไปอย่างถูกต้องตามหลักการแพทย์ ลดอัตราการเสี่ยงต่อสุขภาพและชีวิตของผู้หญิง รวมทั้งมิให้การทำแท้งเป็นเรื่องการนำไปค้ากำไรดังที่เป็นอยู่ปัจจุบัน รัฐต้องอนุญาตให้มีการทำแท้งได้เฉพาะในสถานบริการทางการแพทย์ของรัฐหรือขององค์กร สาธารณกุศลหรือสถานบริการเอกชนที่ได้รับการจดทะเบียนอนุญาตจากกระทรวงสาธารณสุข

โดยให้มีข้อกำหนดเกี่ยวกับวิธีการและเครื่องมือการทำงานอย่างชัดเจนสมบูรณ์และต้องมีการทำรายงานทางการรักษาอย่างเป็นระบบ และเก็บไว้เป็นหลักฐานเพื่อการตรวจสอบ

5. รัฐต้องเข้มงวดกับสถานบริการทำแท้งที่ไม่ถูกต้องตามหลักการแพทย์

6. รัฐควรจัดให้มีสวัสดิการสังคม หรืออุดหนุนสถาบันเอกชนที่ช่วยเหลือที่ผู้หญิงที่ไม่ประสงค์จะทำแท้งอันเนื่องจากถูกทอดทิ้งจากสามีหรือเพื่อนชาย ในรูปของบ้านพักพิงศูนย์เลี้ยงเด็ก และเงินฉุกเฉินเฉพาะหน้า รวมทั้งสวัสดิการอื่นๆ (มูลนิธิผู้หญิง, 2540, น. 113-116)

จากที่กล่าวมาข้างต้นนั้นจะเห็นได้ว่าประเด็นที่ทางคณะทำงานเพื่อสิทธิมนุษยชนของสตรี ได้ออกมาเรียกร้องเกี่ยวกับการทำแท้งนั้น ไม่ใช่ประเด็นที่ส่งเสริมให้เกิดการ “ทำแท้งเสรี” แต่อย่างใด แต่เป็นไปเพื่อสุขภาพกายและสุขภาพจิตของผู้หญิงให้อยู่ในสภาพที่ปลอดภัยจากความสับสนเสี่ยงที่จะเกิดโรคแทรกซ้อนหรือเกิดการตายจากการทำแท้ง ซึ่งนอกจากประเด็นที่เรียกร้องต่อเรื่องการแก้ไขกฎหมายแล้วนั้น ทางคณะทำงานเพื่อสิทธิมนุษยชนของสตรี ยังได้นำเสนอแนวทางในการป้องกันซึ่งได้มีประเด็นครอบคลุมถึงทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะในเรื่องของการเรียนการสอนที่ทางคณะทำงานเพื่อสิทธิมนุษยชนของสตรีเห็นว่า รัฐควรเร่งรัดให้มีการปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอน เรื่องเพศศึกษา ที่ครอบคลุมไปถึงจริยธรรมทางเพศ และความรับผิดชอบให้กับชายและหญิงในทุกระดับ นับตั้งแต่ครอบครัวไปจนถึงโรงเรียนและเผยแพร่ทางสื่อต่างๆ ในหลายรูปแบบ เพราะจากข้อเท็จจริงพบว่าผู้หญิงจำนวนมากต้องไป ทำแท้งเพราะผู้ชายส่วนมากยังขาดจริยธรรมทางเพศและความรับผิดชอบ ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจาก ระบบปิตาธิปไตยที่เอื้อให้บทบาททางเพศหญิงในหญิงและชายมีความแตกต่างกันและผลภาระหน้าที่ให้ตกเป็นของผู้หญิงเพียงฝ่ายเดียว

จะเห็นได้ว่าในประเทศไทยขณะนี้ เราสามารถที่จะแบ่งกลุ่มที่มีความคิดเห็นต่อการทำแท้งไว้ได้ด้วยกัน 3 กลุ่มใหญ่ๆ คือ กลุ่มที่สนับสนุน กลุ่มที่คัดค้าน และกลุ่มสุดท้ายซึ่งนับได้ว่าเป็นกลุ่มที่เพิ่งเกิดขึ้นใหม่คือ กลุ่มที่เป็นกลาง กลุ่มนี้จะมองถึงเหตุผลของผู้หญิงว่าเป็นเพราะเหตุใดที่เธอต้องเลือกที่จะทำแท้ง แต่โดยส่วนใหญ่แล้วกลุ่มที่มีความคิดเห็นที่เป็นกลางจะยอมรับการทำแท้งว่าไม่ได้เป็นการทำผิดต่อศีลธรรม ก็ต่อเมื่อการตั้งครรภ์นั้นเกิดจากการถูกข่มขืนหรือทำแท้งเพื่อรักษาชีวิตมารดา ซึ่งก็จะเป็นไปตามที่กฎหมายอนุญาตให้ทำแท้งได้ จะเห็นได้ว่าการกำหนดกฎหมายเรื่องการทำแท้งนั้นได้ส่งผลต่อความคิดและการยอมรับของผู้คนในสังคมไทย ดังนั้นการแก้ไขกฎหมายและสร้างบทบาทหญิงชายให้มีความรับผิดชอบต่อภาระของตนจึงนับว่าเป็นเรื่องที่เราจะไม่สามารถมองข้ามไปได้

ข้อถกเถียงเรื่องการทำแท้งในต่างประเทศ

แนวคิดเกี่ยวกับเรื่องการทำแท้งในประเทศตะวันตกนั้น ได้มีการถกเถียงกันอย่างกว้างขวางและมีด้วยกันหลากหลายแนวคิด ดังที่ อารดี ประสมทรัพย์ (2550, น. 21-31) ได้กล่าวถึงกลุ่มแนวคิดหลักๆ ที่ปรากฏในประเทศตะวันตก ที่ได้มีการแบ่งกลุ่มแนวคิดเรื่องการทำแท้งออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ๆ ประกอบด้วย 1.กลุ่มอนุรักษนิยม (Conservative Groups) 2.กลุ่มเสรีนิยม (Liberal Groups) และ กลุ่มที่มีทัศนะแบบเป็นกลาง (Moderate Groups)

กลุ่มอนุรักษนิยม (Conservative Groups)

เป็นกลุ่มที่ไม่ยอมรับและต่อต้านการทำแท้ง เห็นว่า การทำแท้งเป็นสิ่งที่ผิดแบบไม่มีเงื่อนไข ไม่ว่าการกระทำนั้นจะเกิดขึ้น เพราะสาเหตุหรือจุดมุ่งหมายใด เพราะมีทัศนะว่าการทำแท้งเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง เป็นการทำผิดจริยธรรมทุกกรณี ดังนั้นจึงคัดค้านการทำแท้งทุกกรณี โดยมองว่าการทำแท้งเป็นเหมือนการฆาตกรรม เป็นอาชญากรรม เป็นการละเมิดสิทธิของบุคคล รวมทั้งเป็นการทำลายศีลธรรม วัฒนธรรม ประเพณี กลุ่มต่อต้านการทำแท้งในสหรัฐอเมริกา มีพื้นฐานมาจากหลักศาสนา จารีตและอนุรักษนิยมโดยเฉพาะอย่างยิ่งคริสต์ศาสนาซึ่งยึดหลักคุณค่าของชีวิต (the value of life principle) ถือว่า ตัวอ่อนที่อยู่ในครรภ์มีสภาพเป็นคนแล้วโดยสมบูรณ์นับจากวินาทีแรกที่ปฏิสนธิ คนทุกคนมีสิทธิที่จะมีชีวิตรอดเท่าเทียมกัน ไม่ว่าคนๆ นั้นจะเป็นใครก็ตาม ไม่ว่าจะเป็นผู้ใหญ่ คนชรา เด็ก ตัวอ่อนในครรภ์ คนพิการ คนป่วยที่ไม่มีทางรักษา การทำแท้งจึงเป็นเรื่องที่ผิดศีลธรรมเพราะเป็นการฆ่าคน กลุ่มนี้จึงยึดหลัก The Strong Pro Life Position ถือว่าตัวอ่อนที่อยู่ในครรภ์มนุษย์หรือตัวบุคคล ซึ่งมีสิทธิทั้งมวลที่จะเกิดขึ้นมาเป็นมนุษย์ และมีค่าเท่าๆ กับบุคคลที่เกิดมาแล้วทั่วไป กลุ่มที่ไม่ยอมรับการทำแท้งนี้จึงเรียกว่าเป็นกลุ่มสนับสนุนการเกิดหรือกลุ่มโปรไลฟ์ (Pro-life)

กลุ่มที่ไม่ยอมรับการทำแท้ง มักจะยกเหตุผลเรื่องของความเป็นบุคคล (Personhood) และสิทธิในชีวิต (Right to Life) ของตัวอ่อนที่อยู่ในครรภ์ ขึ้นมาเป็นข้อถกเถียงผู้ที่อ้างเหตุผลเช่นนี้ต้องการที่จะแสดงให้เห็นถึงความผิดทางจริยธรรมในการทำแท้งว่าการทำแท้งไม่ต่างอะไรกับการฆ่ามนุษย์บริสุทธิ์ทั่วไป เพราะมนุษย์ทุกผู้ทุกนามมีสิทธิในชีวิต มีสิทธิที่จะไม่ถูกทำร้ายอย่างไม่เป็นธรรม และทารกก็เป็นมนุษย์ผู้มีสิทธิในชีวิตเช่นกัน ดังนั้นการทำแท้งจึงถือเป็นการฆาตกรรม (เกสรีน คัคคิก้าจอร์, 2539, น. 47)

โดยสรุป ในทัศนะของกลุ่มอนุรักษนิยม ถือว่าการทำแท้งเป็นการฆ่าชีวิตผู้บริสุทธิ์ จึงเป็นการกระทำที่ไม่ว่าจะมองจากมุมใดก็ตาม ถือว่าเป็นการทำผิดโดยไม่มีเงื่อนไขใดๆ ทั้งสิ้น และการทำแท้งในมุมมองของกลุ่มนี้นั้นยังถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิของทารกในครรภ์ที่แม้จะเป็น

เพียงตัวอ่อนก็ตาม อีกทั้งยังเป็นการทำลายศีลธรรมและจารีตประเพณีอันดีงามของสังคมที่ได้ถูกปลูกฝังกันมา

ประเทศสหรัฐอเมริกา กลุ่มสนับสนุนการเกิด (Pro-life) มีเป้าหมายที่ชัดเจนว่า ผู้หญิงที่ตั้งท้องทุกคนต้องตั้งท้องต่อไปจนกระทั่งคลอด ไม่ว่าจะพบกับปัญหาหรืออุปสรรคใดๆ ก็ตาม นอกจากนี้ยังมีความพยายามที่จะรณรงค์เพื่อต่อต้านการทำแท้งอีกหลายวิธีการ ไม่ว่าจะเป็นการใช้ภาพของตัวอ่อนที่มีแขนขาสมบูรณ์กำลังดูดนิ้วตัวเอง มาทำเป็นโปสการ์ดแจกพร้อมกับการบรรยายได้ภาพว่า “ตัวอ่อนในวัย 8 สัปดาห์ การทำแท้งส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นในช่วงนี้” เพื่อสื่อให้ผู้รู้รู้สึกว่าตัวอ่อนเมื่ออายุ 8 สัปดาห์เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์แล้ว การทำแท้งจึงเป็นการทำลายชีวิตมนุษย์ซึ่งถูกโต้แย้งจาก ดอกเตอร์ซาราห์ วิปแมน แพทย์ชาวอังกฤษกล่าวว่า เป็นการตกแต่งภาพเพราะในความเป็นจริงนั้นตัวอ่อนอายุ 8 สัปดาห์ ยังเป็นเพียงแค่น้ำเยื่อ ลักษณะคล้ายวุ้น ภาพที่นำมาทำโปสการ์ดจึงเป็นการบิดเบือนสัดส่วนที่แท้จริง (ธัญญา ใจดี, 2549, น. A10)

โรซาลินด์ เพ็ทเชสกี (Petchesky, อ้างถึงใน จันทิตรา กลัมพะสุต และ พริศรา แซ่ก้วย, 2548, น. 301) ชี้ให้เห็นการเปลี่ยนแปลงด้านเหตุผลและเครื่องมือทางความคิดของกลุ่มต่อต้านการทำแท้งในช่วง 10 ปีหลังคดีโรว์กับเวด (Roe & Wade) นั่นคือ เมื่อกลางคริสต์ทศวรรษที่ 1970 กลุ่ม “สนับสนุนการเกิด” ที่ส่วนใหญ่เป็นชาวคริสต์เริ่มที่จะใช้หลักการและเหตุผลทางวิทยาศาสตร์ในวิวาทะด้านกฎหมายและสังคมของตน เพื่อปกป้องหลักการใหม่เกี่ยวกับจุดเริ่มต้นของชีวิตในคริสต์ศาสนานิกายคาทอลิก สมาชิกกลุ่ม “สนับสนุนการเกิด” เริ่มที่จะพูดถึงการทำแท้งว่าไม่ได้เป็นเพียงแต่การไม่เข้าใจและไม่เชื่อฟังเจตนาของพระผู้เป็นเจ้า แต่ยังเป็นรูปแบบหนึ่งของความโง่เขลาเกี่ยวกับกลไกธรรมชาติ กลุ่มนี้ต่อต้านการทำแท้งบนพื้นฐานของการเพิ่มจำนวนวิญญาณที่ไม่ได้รับศีล

ขณะที่เฟย์ กิ้นส์เบิร์ก (Ginsburg, 1989, quoted in Shrage, 2003, p. 100, อ้างถึงใน อารดี ประสมทรัพย์, 2550, น. 26) มองว่า การเคลื่อนไหวเพื่อต่อต้านการทำแท้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติมีแนวคิดหลักว่า ถ้าผู้หญิงได้เห็นภาพตัวอ่อน เธอก็จะ “เปลี่ยน” จุดยืนอยู่ข้างกลุ่มรักษาวีชีวิตตัวอ่อน ดังคำกล่าวหนึ่งที่ว่า “ถ้ามีหน้าตาต่างติดอยู่ที่ท้องของผู้หญิง การทำแท้งก็จะไม่เกิดขึ้น”

เมื่อศาลสูงตัดสินให้มีการทำแท้งอย่างถูกกฎหมายได้ในปี ค.ศ.1973 การต่อต้านการทำแท้งที่นำโดยกลุ่มพระคาทอลิกเริ่มมีการเคลื่อนไหวอย่างรุนแรง โดยใช้กลยุทธ์การปกครอง รวมทั้งการวางแผนของพระที่จะยับยั้งการทำแท้ง มีการลอบบี้ทางการเมือง การรณรงค์และ

การยับยั้งการทำแท้งในคลินิก ซึ่งกิจกรรมนี้ยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่องจนกระทั่งถึงปัจจุบัน ในปีค.ศ. 1990 สมัชชาแห่งชาติของพระคาทอลิกได้ว่าจ้างสำนักกฎหมายและได้จ่ายเงิน 3-5 ล้านเหรียญ เพื่อเป็นค่าใช้จ่าย 3 ปี สำหรับการยับยั้งการทำแท้งและในปี ค.ศ.1991 สำนักวาติกันได้ประกาศหาวิธีใหม่ๆ เพื่อต่อต้านการทำแท้ง

การต่อต้านการทำแท้งเริ่มกระทำอย่างไม่ถูกกฎหมาย รวมทั้งมีเทคนิคและวิธีการที่รุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ เพื่อให้ไปถึงเป้าหมายของกลุ่ม ระหว่างปี ค.ศ.1980 การเคลื่อนไหวเพื่อการทำแท้งเริ่มทำการโจมตีคลินิกต่างๆ ผู้ให้บริการทำแท้งจำนวนมากถูกยับยั้งและถูกข่มขู่ต่างๆ นานาไม่ว่าจะขู่วางระเบิด ขู่จะฆ่าเจ้าหน้าที่และผู้ป่วย มีการสกัดกั้น บุกรุกสถานพยาบาลและทำลายข้าวของเครื่องมือ คลินิกหลายร้อยแห่งถูกเผาบางแห่งถูกทำลายด้วยระเบิด ปลายปี ค.ศ.1980 กลุ่มที่เรียกตัวเองว่า Operation Resane ได้สกัดกั้นทางเข้าสถานทำแท้งและถูกจับ กลุ่มผู้ต่อต้านการทำแท้งหลายพันคนถูกจับ ขณะที่คลินิกการทำแท้งได้กลายเป็นสนามของการต่อสู้ทางการเมือง (โครงการเครือข่ายเพื่อสุขภาพผู้หญิง, 2539, น. 353-354)

กลุ่มเสรีนิยม (Liberal Groups)

เป็นกลุ่มที่ไม่เห็นด้วยกับกลุ่มอนุรักษ์นิยม กลุ่มเสรีนิยมส่วนใหญ่เป็นนักคิดที่ไม่ได้มีพื้นฐานความคิดมาจากศาสนา ได้รับอิทธิพลมาจากปรัชญาประโยชน์นิยม(Utilitarianism) ซึ่งมีความคิดว่าการกระทำที่ควรทำคือ การกระทำที่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่สังคม ดังนั้นการจะตัดสินใจว่าการทำแท้งถูกหรือผิดต้องดูที่ผลของการอนุญาตให้ทำแท้งว่าเป็นประโยชน์หรือเป็นโทษแก่สังคม ไม่ใช่พิจารณาจากความเชื่อทางศาสนา กลุ่มเสรีนิยมเห็นว่าการอนุญาตให้มีการทำแท้งได้อย่างเสรีจะเป็นประโยชน์แก่สังคมมากกว่าการปิดกั้นและเห็นว่าการทำแท้งไม่ได้เป็นการกระทำที่ผิดศีลธรรม โดยนำหลักเสรีภาพส่วนบุคคล (the principle of individual freedom) มาประยุกต์ใช้ในแนวที่ว่า เป็นสิทธิของหญิงตั้งครรภ์ที่มีเหนือร่างกายและสิ่งที่จะเกิดมาโดยอาศัยร่างกายของผู้หญิงเอง ดังนั้นหญิงตั้งครรภ์ควรมีสิทธิที่จะเลือกให้ตัวอ่อนในครรภ์อยู่ในร่างกายเธอหรือไม่ สอดคล้องกับหลัก The Strong Pro Choice Position ที่เน้นว่าสภาพความเป็นมนุษย์ที่แท้จริงนั้นยังไม่มีคุณค่าหรือสิทธิอย่างเต็มที่จนกว่าจะเกิดมา นั่นคือเด็กที่อยู่ในครรภ์ย่อมต้องอาศัยคุณค่าหรือสิทธิของแม่อยู่ ยังไม่มีสิทธิของตนเองและคุณค่าในตัวเองจนกว่าจะคลอดออกมาดูโลก การทำแท้งในทัศนะของกลุ่มนี้จึงถือเป็นกิจกรรมส่วนตัวของปัจเจกบุคคล และกิจกรรมดังกล่าวไม่มีผลกระทบต่อคนอื่น นอกจากตัวผู้ทำแท้งเอง การทำแท้งไม่ได้สร้าง

ความเดือดร้อนให้ใคร กลุ่มที่ยอมรับการทำแท้งนี้จึงเรียกว่าเป็นกลุ่มสนับสนุนทางเลือกหรือกลุ่มโปรชอยส์ (Pro-choice)

กลุ่มสนับสนุนทางเลือกไม่ได้มีเป้าหมายว่าผู้หญิงที่ตั้งท้องเมื่อไม่พร้อมทุกคนควรจะทำแท้ง แต่มองว่าสถานการณ์ในชีวิตของผู้หญิงแต่ละคนมีความแตกต่างกันออกไป ดังนั้นการทำงานเพื่อให้ความช่วยเหลือผู้หญิงจึงมีลักษณะของการเน้นกระบวนการ คือ การให้ข้อมูลที่ถูกต้องรอบด้านพร้อมทั้งคืนอำนาจในการตัดสินใจเลือกให้กับผู้หญิง เพราะเข้าใจว่าคงไม่มีใครเข้าใจสถานการณ์ของชีวิตได้ดีไปกว่าเจ้าตัวเอง ขณะเดียวกันกลุ่มสนับสนุนทางเลือกนี้พยายามที่จะสร้างทางเลือกที่หลากหลายให้กับผู้หญิงไม่ว่าจะเป็นบริการบ้านพักরররর การจัดหาพ่อแม่บุญธรรม บริการรับฝากเลี้ยงเด็กเมื่อแม่ยังไม่พร้อมที่จะรับไปเลี้ยง และการรณรงค์เพื่อให้มีการทำแท้งที่ถูกกฎหมายเพื่อสร้างความปลอดภัยในชีวิตและสุขภาพ เนื่องจากเมื่ออ้างตัวว่าสนับสนุนทางเลือกหากรณรงค์แต่เรื่องการทำแท้งอย่างเดียวก็คงไม่ใช่กลุ่มสนับสนุนทางเลือกที่แท้จริงเพราะไม่ได้มีทางเลือกอื่นใดให้กับผู้หญิงเลย (ธัญญา ใจดี, 2549, น. 10)

นอกจากนี้ ทอมป์สัน ยังเสนอว่า ไม่มีกรณีใดที่กฎหมายบังคับให้ผู้หญิงต้องเสียสละอำนาจในการกำหนดชีวิตของตนเองและความเป็นเอกภาพของร่างกายตนเพื่อรักษาชีวิตของคนอื่นไว้ (ไชยันต์ ไชยพร, 2548, น. 129)

กลุ่มที่ยอมรับการทำแท้ง จะใช้การอ้างเหตุผลเรื่องสิทธิของมารดาที่มีต่อร่างกายของตนเอง การอ้างเหตุผลในแบบนี้เป็นการให้เหตุผลสนับสนุนการทำแท้งของผู้ที่อยู่ในขบวนการปลดปล่อยสตรี (Women's Liberation) โดยกลุ่มนี้มีความเห็นว่าการทำแท้งน่าจะเป็นสิทธิส่วนบุคคลของผู้หญิงที่ตั้งครรภ์ที่จะตัดสินใจทำอะไรกับร่างกายของตนเอง (เกสริน ศักดิ์กำจร, 2539, น. 48)

ไมเคิล ทูลี (Tooley, 1981, อ้างถึงใน ลักษณะวัตร เจริญพงษ์, 2544, น. 87) นักต่อสู้ที่มีแนวคิดแบบเสรีนิยมแบบจัดที่ใช้ความสำนึกในตัวตน (self-consciousness) เป็นสิ่งที่วัดความเป็นบุคคล เนื่องจากเชื่อว่า ความปรารถนาที่จะมีชีวิต (desire to live) เป็นสิ่งที่นำมาซึ่งสิทธิในชีวิตและความปรารถนาจะมีได้เมื่อสิ่งนั้นมีความสำนึกในตัวตน

ทูลี อธิบายว่า ความสำนึกในตัวตนหมายถึง การมีประสบการณ์เกี่ยวกับตัวเองมีความจำเกี่ยวกับตัวเอง มีการคิดล่วงหน้า มีความต้องการอย่างจงใจ แต่คุณลักษณะดังกล่าวนี้ไม่ได้เป็นสิ่งที่มาตั้งแต่เกิด หากแต่ได้มาภายหลัง (acquired) อย่างน้อยที่สุดก็ 3 เดือนหลังคลอด (เนืองน้อย บุญเนตร, 2539, น. 87) ดังนั้น การทำแท้งจึงเป็นสิ่งที่ยอมให้มีได้ (permissible) ไม่ใช่สิ่งผิดในทางศีลธรรมเพราะตัวอ่อนในครรภ์ยังไม่เป็นบุคคล

ผู้หญิงเมื่อตั้งท้องแล้วมีความจำเป็นไม่สามารถเก็บครรภ์นั้นไว้ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใดๆ ก็ตามย่อมพยายามดิ้นรนหาทางที่จะทำแท้งจนเกิดอันตรายบ่อยๆ บางคนถึงกับเสียชีวิต เช่น การใช้ไม้ดักนิตติงสอดเข้าไป บางคนใช้ไม้แขวนเสื้อสอดเข้าไปในช่องคลอดและมดลูก บางคนสวนช่องคลอดด้วยตัวยาที่เป็นอันตราย เช่น lye ร่วมกับการดื่มสารเคมีที่รุนแรง ไม้แขวนเสื้อจึงกลายเป็นสัญลักษณ์ของผู้หญิงผิวดำหลายล้านคนที่ได้เสียชีวิตพยายามทำแท้งเพื่อยุติการตั้งครรภ์นั้น และเมื่อมีอันตรายเกิดขึ้นระหว่างการทำแท้งก็ยากที่จะได้รับการเยียวยา (โครงการเครือข่ายเพื่อสุขภาพผู้หญิง, 2539, น. 346-347)

อย่างไรก็ตาม ปัญหาพื้นฐานประการสำคัญที่ทำให้พวกเสรีนิยมมีทัศนคติแตกต่างจากกลุ่มอนุรักษนิยม คือ การนิยามความหมายของชีวิตที่ต่างกัน ซึ่งกลุ่มที่ยอมรับการทำแท้งต่างยืนยันว่าจะพยายามต่อสู้ต่อไปเพื่อให้สิทธิในการทำแท้งของผู้หญิงที่ประสงค์จะทำแท้ง กลุ่มเคลื่อนไหวเพื่อทางเลือก (Pro-choice) ในสหรัฐอเมริกา เลือกใช้ไม้แขวนเสื้อเป็นสัญลักษณ์ในการต่อสู้เพื่อเตือนสาธารณะชนว่า เมื่อผู้หญิงไม่มี “ทางเลือก” ผู้หญิงจึงเลือกที่จะทำร้ายตัวเอง ดังนั้นเราจึงควรมองให้เห็นถึงประเด็นที่ว่า การทำแท้งนั้นมีอยู่จริงในทุกสังคมเราทุกคนจึงทำได้แค่การเลือกจะให้มีการทำแท้งที่ปลอดภัยหรือการทำแท้งเถื่อน ซึ่งประเด็นนี้กลุ่มเคลื่อนไหวเพื่อทางเลือกได้พยายามจะสื่อให้สังคมมองเห็นว่า การทำแท้งควรจะปลอดภัยเพื่อจะได้ปกป้องชีวิตผู้หญิง

ภาพที่ 2.4

รูปสัญลักษณ์ไม้แขวนเสื้อของกลุ่มสนับสนุนการทำแท้ง

ที่มา : Laurie Shrage, 2003, p. 83

จะเห็นได้ว่าทั้งสองกลุ่มที่กล่าวมาข้างต้น เป็นกลุ่มที่มีความคิดเห็นที่ตรงกันข้ามอย่างชัดเจนในเรื่องการยอมรับหรือไม่ยอมรับการทำแท้ง อย่างไรก็ตาม ยังมีคนอีกกลุ่มหนึ่งที่มีทัศนะแบบเป็นกลางในเรื่องการทำแท้ง คือ ไม่ได้ยอมรับการทำแท้งในทุกกรณี ซึ่งกลุ่มนี้อาจถือได้ว่าเป็นกลุ่มที่มีทัศนะแบบเป็นกลาง (คณิตา โพธิ์ชนะพันธ์, 2539, น. 15)

กลุ่มที่มีทัศนะแบบเป็นกลาง (Moderate Groups)

เป็นกลุ่มที่ไม่ได้ยอมรับการทำแท้งทุกกรณีเหมือนกลุ่มเสรีนิยม และไม่ได้ปฏิเสธการทำแท้งทุกกรณีเหมือนกลุ่มอนุรักษนิยมเช่นกัน แต่กลุ่มนี้จะยอมรับการทำแท้งในบางกรณีขึ้นอยู่กับเงื่อนไขหรือเหตุผลต่างๆ ที่นำมาอ้างเพื่อการทำแท้งว่า สมควรและน่าจะยอมรับการทำแท้งหรือไม่ การยอมรับการทำแท้งมักจะยอมรับในเงื่อนไขหรือเหตุผลที่จำเป็นมากที่เรียกว่า Hard Reasons เป็นเหตุผลทางการแพทย์ และเหตุผลด้านมนุษยธรรม ได้แก่

การทำแท้งเนื่องจากการตั้งครรภ์ที่จะเป็นอันตรายต่อสุขภาพของผู้ตั้งครรภ์ การตั้งครรภ์ของหญิงที่ถูกข่มขืน การทำแท้งเนื่องจากรู้แน่อนว่าเด็กจะเกิดมาพิการ เป็นต้น แต่จะไม่ยอมรับเงื่อนไขหรือเหตุผลที่จำเป็นน้อยที่เรียกว่า Soft Reasons ได้แก่ การทำแท้งเนื่องจากมีบุตรมากพอแล้ว การทำแท้งเนื่องจากหญิงนั้นยังไม่ได้แต่งงาน เป็นต้น แต่ทั้งนี้การยอมรับหรือไม่ยอมรับการทำแท้งของบุคคลภายใต้เงื่อนไขหรือเหตุผลต่างๆ ก็จะแตกต่างกันไปได้ (อารดี ประสมทรัพย์, 2550, น. 30-31)

จากทัศนะในเรื่องที่เกี่ยวกับการยอมรับหรือไม่ยอมรับการทำแท้ง จะเห็นได้ว่ากลุ่มที่มีทัศนะในแบบอนุรักษนิยม (Conservative) และกลุ่มที่มีทัศนะในแบบเสรีนิยม (Liberal) ทั้งสองกลุ่มนี้มีความคิดเห็นที่ตรงข้ามกันอย่างชัดเจน แต่ในกลุ่มที่มีทัศนะแบบเป็นกลาง (Moderate) ในเรื่องการทำแท้ง คือ มิได้ยอมรับการทำแท้งในทุกกรณีแต่จะมีข้อยกเว้นในบางเงื่อนไขที่จำเป็น ดังนั้น การมีทัศนะที่แตกต่างกันออกไปของคนในสังคม นำมาซึ่งนโยบายและกฎหมายในการใช้บังคับคนในสังคมเพื่อให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย รวมถึงนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของการทำแท้งด้วย

แนวคิดเกี่ยวกับบรรทัดฐานทางสังคม

บรรทัดฐานถือเป็นกฎข้อบังคับ หรือมาตรฐานในการปฏิบัติของมนุษย์ บรรทัดฐานจึงถือว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อคนในสังคม (สุพัตรา สุภาพ, 2542, น. 20) นอกจากนี้ บรรทัดฐานยังถือเป็นมาตรฐานกำหนดว่าการกระทำใดถูก การกระทำใดผิด การกระทำใดควรหรือไม่ควรทำ บรรทัดฐานมีลักษณะเป็นนามธรรม มองไม่เห็นแต่เราสามารถรับรู้ได้จากการที่สังคมมีปฏิกิริยาตอบโต้หรือลงโทษผู้ฝ่าฝืน

ขณะที่บรรทัดฐานในทางสังคมได้แบ่งคนออกเป็น 2 เพศสภาพที่มีลักษณะแบบเป็นคู่ขั้วตรงข้าม (Binary opposition) คือ ชายและหญิง และการแบ่งเพศสภาพแบบชายหญิงนี้ยังมีการให้คุณค่ากับด้านหนึ่งมากกว่าอีกด้านหนึ่ง ซึ่งเราจะเห็นได้ว่าความเป็นชายมักถูกให้คุณค่ามากกว่าความเป็นหญิง ดังนั้นการที่สถาบันทางสังคมพยายามที่จะรักษาการแบ่งแบบคู่ขั้วตรงข้ามชายหญิงนี้ไว้เท่ากับเป็นการรักษาอำนาจที่เพศชายมีเหนือฝ่ายหญิงอีกทางหนึ่ง นอกจากนี้ไม่อาจปฏิเสธได้ว่าสังคมปัจจุบันยังเอื้อประโยชน์ให้กับเพศชายมากกว่าเพศหญิง หรือเรียกอีกอย่างว่าสังคมแบบชายเป็นใหญ่หรือปิตาธิปไตย (Patriarchy)

ฉะนั้น การจะทำความเข้าใจเกี่ยวกับความรู้สึกต่อเรื่องใดๆ ของคนในสังคม สิ่งที่สำคัญคือ ต้องทำความเข้าใจบรรทัดฐานของสังคมนั้นๆ ก่อนว่าได้ให้ความหมายหรือกล่าวถึงพฤติกรรมนั้นว่าอย่างไร เนื่องจากบรรทัดฐานในทางสังคมเป็นสิ่งที่ได้รับการถ่ายทอดปลูกฝังจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง ดังนั้นบรรทัดฐานทางสังคมจึงมีอิทธิพลอย่างสูงต่อความรู้สึกนึกคิดของบุคคล

เมอ (Schur, 1984, อ้างถึงใน สิริวิฑูรย์ เสี่ยงยศศักดิ์, 2548, น. 34) เสนอว่า ในสังคมที่เฉพาะเจาะจงสังคมหนึ่ง และในเงื่อนไขช่วงระยะเวลาหนึ่ง จะมีมาตรฐานที่ถือเป็นบรรทัดฐานที่แน่นอนจำนวนหนึ่ง เป็นมาตรฐานหลักที่มีอิทธิพลครอบงำคนในสังคมนั้นอยู่ บรรทัดฐานในทางสังคมจึงหมายถึง กฎเกณฑ์และแบบแผนของพฤติกรรมที่คาดหวังให้คนในสังคมปฏิบัติตามและคนในสังคมนั้นยึดเอาเป็นบรรทัดฐานดังกล่าวนี้เป็นเกณฑ์ในการประเมินตัดสินพฤติกรรม รวมทั้งการมีปฏิกิริยาตอบโต้ทั้งในส่วนการยอมรับและการปฏิเสธ ทำให้ผู้หญิงที่ยอมรับบรรทัดฐานดังกล่าวไว้ค่อนข้างสูงยอมทำตามบรรทัดฐานนั้นและจะรู้สึกผิดเมื่อมีพฤติกรรมที่ละเมิดบรรทัดฐานเหล่านั้น

บรรทัดฐานเกี่ยวกับเรื่องเพศ (Sexuality norms)

บรรทัดฐานทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับเพศวิถี ถือเป็นบรรทัดฐานที่มีความสำคัญเป็นอย่างสูงต่อเรื่องการทำแท้ง บรรทัดฐานนี้ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุมพฤติกรรมและการแสดงออกทางเพศของคนในสังคมโดยเฉพาะผู้หญิง ซึ่งแต่ละสังคมจะมีการกำหนดบรรทัดฐานเกี่ยวกับเพศวิถีสำหรับผู้หญิงและผู้ชายแตกต่างกัน ส่งผลให้การกำหนดบทบาทระหว่างเพศชายและเพศหญิงแตกต่างกัน ไรซ์ (Reiss, 1960, อ้างถึงใน สุชาดา รัชชกุล, 2541, น. 38) ได้แสดงความเห็นถึงการที่สังคมให้การยอมรับพฤติกรรมทางเพศของชายและหญิงอย่างแตกต่างกันว่าเป็นเพราะบุคคลในสังคมยึด เกณฑ์มาตรฐานเชิงซ้อน (Double Standard) ในการประเมินพฤติกรรมเพศชายและเพศหญิงมาตรฐานเชิงซ้อน หมายถึงการพิจารณาโดยใช้เกณฑ์อันหนึ่งประเมินพฤติกรรมของชายและใช้เกณฑ์อีกอันหนึ่งประเมินพฤติกรรมของหญิง ทำให้หญิงและชายถูกพิจารณาตัดสินอย่างแตกต่างกันในพฤติกรรมเดียวกัน ดังนั้นพฤติกรรมทางเพศของหญิงได้รับการยอมรับในขอบเขตที่จำกัด

กล่าวคือ สังคมมีบรรทัดฐานทางเพศอยู่ชุดหนึ่งที่สอดคล้องและสนับสนุนกันอย่างเป็นระบบทำให้บรรทัดฐานทางเพศนี้สามารถสถาปนาตัวเองให้กลายเป็นความจริงเพียงหนึ่งเดียวหรือเป็นเพศวิถี (Sexuality) ที่สังคมยอมรับได้ รูปแบบเพศวิถีที่ถือว่าเป็นบรรทัดฐานทางสังคมที่วุ่นคือบรรทัดฐานของความเป็นชาย ความเป็นหญิงที่สอดคล้องกับสรีระที่ถูกแบ่งออกเป็น

ผู้ชายและผู้หญิงเพศใดเพศหนึ่ง นอกจากจะต้องเป็นเพศใดเพศหนึ่งระหว่างหญิงหรือชายแล้ว ทั้งสองเพศนี้ยังต้องปรารถนาในเพศที่ตรงข้ามกับตนเป็นความสัมพันธ์แบบรักต่างเพศ (Heterosexuality) และรักต่างเพศที่ว่านี้ยังต้องควบคู่ไปกับความคิดที่มองว่ากามารมณ์เป็นเรื่องสกปรก ผู้หญิงที่ดีต้องไม่แสดงออกด้านกามารมณ์ ต้องรักษาพรหมจรรย์ ต้องรักษนวลสงวนตัว และเทิดทูนระบบผัวเดียวเมียเดียว ซึ่งทัศนคติเหล่านี้เป็นทัศนคติที่รับมาจากแนวคิดตะวันตกยุควิคตอเรียน(Victorian) ซึ่งแพร่หลายในยุคอาณานิคม ยุควิคตอเรียนพยายามจะควบคุมเพศวิถีของผู้หญิง กล่าวคือ ผู้หญิงต้องมีร่างกายที่เย็น ต้องไม่แสดงออกทางเพศ (ธเนศ วงศ์ยานนาวา, 2545, น. 32) ซึ่งภาพเหล่านี้ถูกนำมาหล่อหลอมให้กลายเป็นภาพอุดมคติของกุลสตรีไทย กล่าวคือ ผู้หญิงไทยที่ดีต้องควรรู้เรื่องเพศน้อย ความต้องการทางเพศเป็นสิ่งที่จะต้องเก็บกด ไม่แสดงออก และหากผู้หญิงคนไหนแสดงออกถึงความต้องการทางเพศก็จะถูกตีค่าว่าเป็นผู้หญิงที่ไร้ยางอาย หน้าด้านเพศวิถีของผู้หญิงเป็นเรื่องที่ต้องปกปิดและสะท้อนให้เห็นถึงความไม่เท่าเทียม โดยเพศวิถีของผู้หญิงถูกนำไปผูกติดกับศีลธรรมและบรรทัดฐานทางสังคม ในขณะที่เพศวิถีของผู้ชายเป็นสิ่งที่แสดงออกได้อย่างเปิดเผย

บรรทัดฐานเกี่ยวกับเรื่องเพศ ในสังคมไทยนั้นสามารถนำมาอธิบายได้ คือ เพศชายเป็นใหญ่กว่าเพศหญิง เพศชายสามารถแสดงออกซึ่งความต้องการทางเพศ มีความสัมพันธ์ทางเพศก่อนแต่งงานได้โดยสังคมไม่ตำหนิ ไม่จำเป็นต้องมีหน้าที่รับผิดชอบงานบ้านและการเลี้ยงดูบุตรสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นค่านิยมของสังคมที่ให้กับเพศชาย ในขณะที่เดียวกันเพศชายเองก็มีค่านิยมเกี่ยวกับเพศหญิงว่าต่ำเตี้ยกว่าตน เพศหญิงเป็นเพียงเครื่องสนองความต้องการทางเพศ การอบรมเลี้ยงดูลูกหรือภาระหน้าที่ในงานบ้านต้องเป็นของผู้หญิงเท่านั้น (วันทนี วาสิกะสิน, 2539, น. 46)

นอกจากนี้สังคมไทยยังคงเป็นสังคมที่มีความเข้มงวดเป็นอย่างสูงในเรื่องของบรรทัดฐานทางเพศ โดยเฉพาะบรรทัดฐานทางเพศที่เกี่ยวข้องกับการตั้งครรภ์ โดยจะกำหนดพฤติกรรมการตั้งครรภ์นี้ให้อยู่ภายใต้ครอบครัเท่านั้น ดังนั้นหากผู้หญิงคนใดมีพฤติกรรมของการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการแต่งงาน การตั้งครรภ์นอกสมรสหรือการตั้งครรภ์โดยไม่มีพ่อ มักจะถือว่าเป็นพฤติกรรมที่สังคมรังเกียจหรือไม่ยอมรับ โดยที่สมาชิกในสังคมจะทำการประทัตตราให้ผู้หญิงนั้นด้วยวิธีการต่างๆ

เพศวิถี (sexuality) ได้รับอิทธิพลจากความเชื่อและคำสอนของศาสนา กฎหมาย และนโยบายสาธารณะ วิถีปฏิบัติของคนในสังคม แนวคิดด้านการแพทย์ ฯลฯ ซึ่งต่างก็ร่วมมือแย่งชิงกันนิยามความหมายและกฎกติกาในเรื่องเพศ คนในสังคมจึงเรียนรู้ความหมายและ

แบบแผนของพฤติกรรมทางเพศในบริบทของสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งบอกให้รู้ว่าผู้หญิงและผู้ชาย ควรจะมีพฤติกรรมทางเพศอย่างไรกับใครและเพื่ออะไร (Diane Richardson, 1997, อ้างถึงใน ชลิตาภรณ์ ส่งสัมพันธ์, 2543, น. 11-12)

เมื่อเพศวิถี (sexuality) ถูกนำมาเป็นบรรทัดฐานทางสังคมในการควบคุมและตัดสินผู้หญิงโดยการแบ่งผู้หญิงออกเป็นผู้หญิงดีกับผู้หญิงเลว ด้วยบรรทัดฐานที่ว่าผู้หญิงที่ดีต้องมีหน้าที่รักษาความบริสุทธิ์ ไม่มีเพศสัมพันธ์กับผู้ชายก่อนแต่งงาน การมีเพศสัมพันธ์ก่อนการแต่งงานถูกมองว่าเป็นเรื่องที่ไม่เหมาะสม ผู้หญิงที่ดีต้องไม่แสดงออกเรื่องเพศ การที่ผู้หญิงต้องรักษาความบริสุทธิ์เป็นมายาคติที่สังคมสร้างขึ้นเพื่อให้ผู้หญิงยึดถือปฏิบัติ หากแต่ในความเป็นจริงหน้าที่ในการรักษาความบริสุทธิ์ของผู้หญิงเป็นแนวคิดที่แฝงไปด้วยความต้องการที่จะควบคุมเนื้อตัว ร่างกาย รวมทั้งเพศวิถีของผู้หญิงให้อยู่กับร่องกับรอยตามที่สังคมที่ชายเป็นใหญ่ต้องการ ซึ่งหากผู้หญิงคนไหนไม่สามารถที่จะปฏิบัติตามกรอบของการเป็นผู้หญิงที่ดีได้ ผลที่ได้รับ คือ การประณามและลงโทษทางสังคมทำให้ผู้หญิงรู้สึกผิดกับการออกนอกกรอบของตัวเอง (ชลิตาภรณ์ ส่งสัมพันธ์, 2547, น. 76) ซึ่งข้อเสนอของ Pepper Schwartz (1978, อ้างถึงใน อารดี ประสมทรัพย์, 2550, น. 38) ทำให้เข้าใจระบบการควบคุมที่ผู้ชายกระทำต่อเพศวิถีของผู้หญิงได้ดียิ่งขึ้น โดย Schwartz เสนอว่า ระบบชายเป็นใหญ่ให้ความสำคัญกับเรื่องพรหมจรรย์ เพราะเห็นว่าผู้หญิงสามารถที่จะนำมาใช้เป็นเครื่องต่อรองกับผู้ชายที่จะมาเป็นสามีในอนาคตได้ โดยที่ผู้หญิงคนใดสามารถที่จะสามารถรักษาพรหมจรรย์ไว้ได้จะมีอำนาจอย่างมากในการต่อรองกับผู้ชาย

แนวคิดสตรีนิยม

แนวคิดสตรีนิยมเป็นแนวคิดทฤษฎีที่เสนอถึงการสร้างจิตสำนึก (consciousness) ด้วยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์ระหว่างสตรีด้วยกัน ด้วยวิธีนี้ จิตสำนึกของผู้หญิงไม่ได้ถูกนำเสนอในฐานะของคนใดคนหนึ่ง แต่เป็นการนำเสนอที่ถ่ายทอดในฐานะของมนุษย์ที่อยู่ร่วมกันในสังคม

ทฤษฎีในแนวเฟมินิสต์ มองความไม่เท่าเทียมกันทางเพศระหว่างหญิงชายว่าเกิดจากระบบชายเป็นใหญ่ (Patriarchy) แนวทางนี้ยังแบ่งเป็นกลุ่มย่อยอีกหลายกลุ่ม แต่ไม่ว่าจะแบ่งแยกออกไปอย่างไรก็ตาม จุดร่วมหลักของแนวคิดทฤษฎีนี้ ก็คือ การให้มุมมองความสัมพันธ์ระหว่างหญิงชาย ซึ่งมีลักษณะของความไม่เท่าเทียมกันระหว่างเพศมาตั้งแต่สังคมไทยในอดีต

จนถึงปัจจุบันและสิ่งที่ไม่เคยเปลี่ยนแปลงก็คือ การเอาวัดเอาเปรียบระหว่างเพศ (ธัญภา พรหมรักษ์, 2550, น. 16)

จากงานของ วารุณี ภูริสินสิทธิ์ (2545, น. 61-97) ได้กล่าวถึงสายของสตรีนิยมไว้ด้วยกันหลายสายแต่ทางผู้วิจัยได้เลือกนำเสนอสายสตรีนิยมที่มีความเกี่ยวข้องกับงานวิจัยชิ้นนี้ซึ่งได้แก่ สายเสรีนิยม ซึ่งมีแนวคิดดังต่อไปนี้

แนวคิดทฤษฎีสตรีนิยมสายเสรีนิยม (Liberal Feminism Theories)

แนวคิดเฟมินิสต์แนวเสรีนิยมเริ่มก่อตั้งเมื่อศตวรรษที่ 17 เสนอโดยนักคิดหลักๆ เช่น จอห์น ล็อก (John Locke) โทมัส ฮอบ (Thomas Hobbes) เฟมินิสต์แนวเสรีนิยมมีพื้นฐานความเชื่อว่ามนุษย์มีความแตกต่างจากสัตว์อื่นๆ ตรงที่มนุษย์มีความสามารถในการมีเหตุผล เชื่อในความเป็นปัจเจกบุคคล และเมื่อมนุษย์มีทั้งเหตุผลและเป็นปัจเจกบุคคลแล้ว มนุษย์จึงมีผลประโยชน์ส่วนตนด้วย รัฐจึงต้องกำหนดกฎเกณฑ์หรือตรากฎหมายให้ปฏิบัติตามเพื่อการอยู่ร่วมกันของสังคม แต่รัฐก็ต้องมีขอบเขตที่จะไม่เข้าไปล่วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคลส่วนตัวของปัจเจกบุคคล ในศตวรรษที่ 19 จอห์น สจ๊วต มิล ได้เสนอถึงสิทธิปัจเจกบุคคลอย่างเต็มที่ในทางเศรษฐกิจและการเมืองและให้ความสำคัญกับเรื่องอิสรภาพ

นักสตรีนิยมในช่วงต้นๆ ไม่เชื่อว่าผู้หญิงสามารถมีความเท่าเทียมกับชาย เพราะ มีธรรมชาติที่แตกต่าง ผู้หญิงไม่สามารถคิดอย่างเป็นเหตุผลได้ ดังนั้น ข้อเรียกร้องของนักสตรีนิยมในศตวรรษที่ 18-19 จึงพยายามบอกว่า ผู้หญิงเป็นมนุษย์ เพราะฉะนั้นก็ควรสามารถมีเหตุผลได้รับการฟื้นฟูขึ้นอีกและเป็นที่รับรู้อย่างกว้างขวาง ผู้ที่ก่อให้เกิดกระแสความสนใจในปัญหาของผู้หญิงอย่างมาคนแรก ก็คือ เบ็ตตี ฟรีดาน (Betty Friedan)

เนื่องจากสิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาค เป็นสิ่งที่มีอยู่แล้วตามธรรมชาติซึ่งก็คือสิทธิตามธรรมชาติ ดังนั้น ผู้หญิงและผู้ชายจึง “เท่าเทียมกัน” ฉะนั้นสังคมที่ดีจะต้องปกป้องศักดิ์ศรีของบุคคล ซึ่งสะท้อนออกมาในรูปของสถาบันการเมืองที่ไม่ทำให้บุคคลหนึ่งต้องสยบยอมต่อการตัดสินใจหรือคำพิพากษาของบุคคลหนึ่ง และแนวคิดพื้นฐานนี้ควรจะถูกบรรจุไว้ในหลักการที่ว่าด้วยความเสมอภาคทางการเมือง

เฟมินิสต์แนวเสรีนิยมถือว่าความสามารถทางสติปัญญาเป็นสิ่งที่มีความค่ามาก และไม่เกี่ยวพันกับเพศ โดยเชื่อว่าผู้หญิงมีความสามารถในการใช้เหตุผลพอๆ กับผู้ชาย การที่ผู้หญิงไม่ได้ตระหนักในส่วนนี้ของตน เพราะผู้หญิงถูกกีดกันไม่ให้ได้รับโอกาสทางการศึกษา เบ็ตตี ฟรีดาน เขียน The Feminine Mystique ไว้ในปี ค.ศ. 1963 พูดถึงผู้หญิงจำนวนมากที่เข้าสู่ตลาดแรงงาน เพื่อทดแทนแรงงานชายในระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง และผู้หญิงก็ทำได้ดีแต่

ครั้นเมื่อสิ้นสุดสงคราม ผู้หญิงกลับถูกเรียกร้องให้เลิกทำงานเพื่อผู้ชายจะได้มีงานทำ เพื่อให้ผู้หญิงต้องพึ่งพาผู้ชายทางเศรษฐกิจ ฟรีดมาน จึงเรียกร้องให้ผู้หญิงเข้ามาอยู่ในโลกสาธารณะและทำทุกอย่างให้ได้เช่นเดียวกับชาย ฟรีดมานมองว่าการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ผู้หญิงสามารถเข้าไปอยู่ในโลกสาธารณะ และจะทำให้สถานะของผู้หญิงดีขึ้น แต่ในขณะที่ฟรีดมานเรียกร้องให้ผู้หญิงทำงานอาชีพเพราะจะทำให้ผู้หญิงเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เธอกลับเสนอว่าการแต่งงานและการเป็นแม่เป็นเรื่องสำคัญที่สุดสำหรับผู้หญิง ทำให้เกิดข้อขัดแย้งที่ว่าผู้หญิงที่เป็นภรรยาและเป็นแม่ทั้งยังต้องทำงานอาชีพด้วยนั้นเป็นเรื่องยาก จึงเสนอแนะให้มีการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างทั้งภายนอกและภายในครอบครัว เกิดคำถามว่ารัฐบาลจะเชื่อมโยงความสัมพันธ์เชิงอำนาจของอุดมการณ์ชายเป็นใหญ่และระบบทุนนิยมอย่างไร ไอเซนสไตน์ (1981) เห็นได้ว่า สตรีนิยมในแบบของฟรีดมาน ไม่ใช่ทฤษฎีเกี่ยวกับการกดขี่ผู้หญิง แต่เป็นทฤษฎีเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน ในปีเดียวกันฟรีดมานออกหนังสือเล่มใหม่ (The Second Stage) ล้มล้างความคิดเดิม ว่าการเข้าไปอยู่ร่วมในโลกสาธารณะนั้น ไม่ทำให้ผู้หญิงมีความสุขเพราะต้องรับใช้นายถึงสองคน คือนายในบ้านและนายที่ทำงานเรียกร้องให้ผู้หญิงหันกลับมาให้ความสำคัญกับครอบครัว

เฟมินิสต์แนวเสรีนิยม อธิบายว่า การเลือกปฏิบัติระหว่างผู้หญิงและผู้ชายและความไม่เท่าเทียมกันทางเพศเกิดจากการอบรมบ่มเพาะ การศึกษา และกฎหมาย การทำงานบ้านเป็นวิชาชีพลดภาระงานบ้านของผู้หญิงและมีการแก้ไขกฎหมายที่เลือกปฏิบัติต่อผู้หญิง เปิดโอกาสทางการศึกษาและให้ผู้หญิงพึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจ แนวทางนี้เน้นการปฏิรูประบบให้เป็นธรรมกับผู้หญิงมากขึ้นสังคมที่ดีต้องเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนได้พัฒนาและใช้ความสามารถในการใช้เหตุผลที่ว่านี้ โดยสังคมและรัฐจะไม่เข้าไปแทรกแซงการกระทำของสมาชิกเหล่านี้ ถ้าการกระทำนั้นไม่ได้ไปละเมิดหรือกระทบกระเทือนสิทธิของผู้อื่น ในที่สุดแล้วการเปิดโอกาสให้มนุษย์แต่ละคนในสังคมพัฒนาและกระทำในสิ่งที่ถนัด จะเป็นประโยชน์แก่สังคมโดยรวมด้วย

นักสิทธิสตรีแนวเสรีนิยมจึงเสนอให้เปลี่ยนแปลงสังคมโดยทำให้งานบ้านเป็นอาชีพงานบ้านทุกอย่างเป็นงานบริการที่มีค่าจ้างตอบแทนไม่ใช่งานบริการให้เปล่า เด็กเล็กจะถูกส่งไปสถานเลี้ยงเด็ก งานเหล่านี้ควรจะได้ค่าตอบแทนที่ดี เพื่อให้ผู้ที่มีความชำนาญทำเป็นอาชีพได้ เฟมินิสต์แนวเสรีนิยมเชื่อว่าคนเราย่อมมีความพึงพอใจที่ได้ใช้ความสามารถของตนอย่างเต็มที่ในสังคม ที่มีการแข่งขันกว้างขวางถ้าหญิงชายมีความเสมอภาคกันอย่างแท้จริง ก็จะไม่มีการบังคับให้ผู้หญิงต้องทนทำงานที่ไม่มีค่าจ้างอีกต่อไป

การที่ทางผู้วิจัยเลือกสตรีนิยมสายเสรีนิยมมาเป็นกรอบในการวิเคราะห์นั้น เนื่องมาจากว่าผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า ผู้หญิงทุกคนล้วนมีประสบการณ์ชีวิต ความพร้อมและ

ความพึงพอใจในด้านๆ แตกต่างกัน และทุกคนในสังคมล้วนมีความเท่าเทียมกันซึ่งไม่มีใครอยู่เหนือใครได้ทั้งนั้น รวมทั้งรัฐเองก็ไม่สามารถมีสิทธิมาตัดสินว่าผิดหรือถูกต้องการกระทำที่จะเกิดขึ้นบนเนื้อตัวร่างกายของผู้หญิง

ดังนั้นการเลือกที่จะทำหรือไม่ทำเช่นนั้น ตัวผู้หญิงเองสมควรจะมีสิทธิในเนื้อตัวร่างกายของเธอเองอย่างเต็มที่ในการตัดสินใจ สังคมไม่มีสิทธิที่จะไปตัดสินหรือกล่าวโทษผู้หญิง เพราะผู้หญิงแต่ละคนย่อมมีปัญหาที่ต้องเผชิญแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกลุ่มเสรีนิยมหรือกลุ่มโปรชอยส์ ที่มองว่าเด็กที่อยู่ในครรภ์ย่อมต้องอาศัยคุณค่าหรือสิทธิของแม่อยู่ ยังไม่มีสิทธิของตนเองและคุณค่าในตัวเองจนกว่าจะคลอดออกมาดูโลก การทำแท้งในทัศนะของกลุ่มนี้จึงถือเป็นกิจกรรมส่วนตัวของปัจเจกบุคคล ดังนั้นการมองหรือตัดสินบุคคลใดบุคคลหนึ่งในเรื่องการทำแท้งโดยยึดมุมมองทางด้านศาสนา ค่านิยม วัฒนธรรมประเพณี ที่ถูกสร้างโดยระบบปิตาธิปไตยมาเป็นเครื่องมือในการตัดสินการกระทำดังกล่าวว่าควรหรือไม่ควรนั้นเป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้อง เราควรตัดสินว่าการทำแท้งเป็นสิ่งที่ถูกต้องหรือผิดนั้น ต้องดูที่ผลของการอนุญาตให้ทำแท้งว่าเป็นประโยชน์หรือเป็นโทษแก่สังคมที่จะเกิดขึ้นตามมาในอนาคตเป็นหลัก ถ้าการเก็บเด็กไว้เกิดขึ้นเพียงเพราะกลัวบาป กลัวสังคมประณาม แต่ไม่เล็งดูเด็กที่เกิดออกมาอย่างเต็มที่ก็อาจทำให้เด็กอาจกลายมาเป็นภาระทางสังคมได้ในภายหลัง

แนวคิดเกี่ยวกับเพศวิถี

การทำความเข้าใจเรื่องเพศวิถีในสังคมไทย ยังจำเป็นต้องให้ความสนใจกับผลกระทบของระบบทุนนิยมและบริโภคนิยม ที่มีต่อการนิยามความหมายว่าด้วยเพศและร่างกายของมนุษย์ในลักษณะเป็นสินค้าเพิ่มขึ้น และในขณะเดียวกันก็มีความสัมพันธ์อย่างแนบแน่นกับการเฟื่องฟูและขยายตัวของเพศพาณิชย์และการค้าประเวณีในรูปแบบต่างๆ ในสังคมไทย

หากพิจารณาคุณลักษณะสำคัญประการหนึ่งของการขยายตัวของระบบทุนนิยมนั้นคือ แนวโน้มของระบบทุนนิยม ที่จะแทรกตัวเข้าครอบงำพื้นที่ของชีวิตทางสังคมเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ โดยผ่านการทำให้ร่างกายเป็นสินค้า การผลิตสินค้าเพื่อร่างกาย และเพศพาณิชย์ ดังนั้นเราจะเริ่มมองเห็นความเชื่อมโยงอย่างแนบแน่นระหว่างการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภายในระบบทุนนิยม กับการเปลี่ยนแปลงชีวิตทางสังคม ที่ทำให้มาตรฐานของการดำเนินชีวิตเพิ่มสูงขึ้น และในขณะเดียวกันก็สะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงระบบคุณค่าและจารีตว่าด้วย “เพศสัมพันธ์” เช่น เพศเคยเป็นสิ่งที่มนุษย์เป็น แต่มาในช่วงคริสต์ทศวรรษที่ 1950 เพศกลับกลายมาเป็นสินค้าที่ซื้อขายได้ตามท้องตลาด ไม่เพียงแต่ในรูปแบบของการค้าประเวณีที่เคยมีมาแต่โบราณเท่านั้น

หากแต่ยังรวมไปถึงเพศในรูปแบบของความผัน แฝงหนังสือตามริมถนนทั่วไปในสหรัฐอเมริกา ขณะนั้น วางจำหน่ายหนังสือที่ขายดีที่สุดเล่มหนึ่ง และนับเป็นตัวแทนของวัฒนธรรมรูปแบบใหม่ ที่ได้รับความนิยมสูงสุดในเวลานั้น นั่นคือ หนังสือมาสเตอร์และจอห์นสันที่ชื่อว่าการสำเร็จความใคร่ (Masturbation) การเปลี่ยนแปลงของความคิดสาธารณะว่าด้วยสิ่งที่เคยถูกขนานนามว่าเป็นบาปและเป็นการกระทำผิดกลายมาเป็นจุดเริ่มต้นของการปรับเปลี่ยนระบบคุณค่าว่าด้วยเพศสัมพันธ์ครั้งใหญ่ในประวัติของอารยธรรมตะวันตก

จากความคิดเดิมที่เคยเป็นข้อห้ามในเรื่องเพศตั้งแต่กลางคริสต์วรรษที่ 18 มาจนถึงต้นคริสต์วรรษที่ 20 จากสิ่งที่เคยเรียกว่าเป็น “ประตูลูกนก” และบาปมหันต์ มาในช่วงคริสต์วรรษที่ 1960 การสำเร็จความใคร่ได้กลายมาเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดในการปลดปล่อยความต้องการทางเพศ และยังเป็นวิธีการที่ปัจเจกบุคคลสามารถเชื่อมต่อช่องว่างระหว่างชีวิตประจำวันที่น่าเบื่อหน่ายกับความเพ้อฝันและพหุลักษณะแห่งความปรารถนา ความสำเร็จของ ฮิวจ์ เฮฟเนอร์ ผู้ก่อตั้งนิตยสารเพลย์บอยผู้ชายคนแรกที่มั่งคั่งร่ำรวยจากการสร้างตลาดขนาดใหญ่เพื่อขายความรักเพื่อการสำเร็จความใคร่ (masturbatory love) เป็นประจักษ์พยานสำคัญของการเปลี่ยนแปลงวิธีคิดว่าด้วยเพศและเพศสัมพันธ์ ในบริบทของการเปลี่ยนแปลงของระบบทุนนิยม

ความเจริญเฟื่องฟูและภาพโป๊ (pornocracy) วางอยู่บนพื้นฐานของการเปลี่ยนแปลงหรือแนวโน้มสำคัญในระบบทุนนิยมนับเนื่องแต่ช่วงต้นศตวรรษที่ 20 นั่นคือ การเร่งขยายตัวและสร้างความต้องการบนพื้นฐานของแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องเพศ ร่างกายมนุษย์และเพศสัมพันธ์ไม่เพียงเป็นพื้นฐานที่ซึ่งทุนนิยมสามารถยึดครองได้มากขึ้นเท่านั้น แต่การขยายตัวยังออกมาในรูปแบบที่แปลกใหม่มากขึ้นเรื่อยๆ การแบ่งแยกอย่างเด็ดขาดระหว่าง “ความพึงพอใจทางเพศ” กับการขยายเผ่าพันธุ์หรือการสืบทอดลูกหลาน ซึ่งเป็นผลมาจากความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีในการคุมกำเนิด เปิดประตูให้ความปรารถนาเกิดการขยายตัวอย่างรวดเร็ว เมื่อการแสวงหาความสุขความพึงพอใจทางเพศกลายมาเป็นจุดหมายปลายทางในตัวของมันเอง มิใช่การแต่งงานหรือการมีครอบครัวลูกหลานไว้สืบสกุล เสรีภาพแบบใหม่ที่มาพร้อมกับประสิทธิภาพของการคุมกำเนิดและค่านิยมที่เปลี่ยนแปลงไปเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์ ทำให้เกิด “กระบวนการกลายเป็นสินค้าของความพึงพอใจทางเพศ” นั่นคือ การทำให้ความพึงพอใจทางเพศถูกนำมาเชื่อมโยงอย่างแนบแน่นกับการสร้างเสน่ห์ดึงดูดใจเพศตรงข้ามด้วยการบริโภคสินค้าประเภทต่างๆ ข้าวของเครื่องใช้และบริการที่มีการซื้อขายกันเพื่อสร้างความพึงพอใจทางเพศเพิ่มปริมาณและความหลากหลายขึ้นอย่างรวดเร็วตั้งแต่เครื่องช่วยทางเพศ ไปจนถึงยากระตุ้นแบบ

ต่างๆ บริการเพื่อนเที่ยว หาคู่ ไปจนถึงเช็กทางโทรศัพท์ จากเสื้อผ้ากระตุ้นอารมณ์ การสลับคู่ การร่วมเพศเป็นกลุ่มไปจนถึงเช็กตัว

ระบบคุณค่าแบบเก่าของลัทธิคัลวิน (Calvinism) ซึ่งเน้นเรื่องการอดออมและการควบคุมตนเอง การประหยัด ทำงานหนักและยืนบนลำแข้งของตนเอง เริ่มเสื่อมสลายไปในชุมชนเมืองขนาดใหญ่และถูกแทนที่โดยแนวคิดเรื่องบริโภคนิยม การแสวงหาความสุขความพึงพอใจทางร่างกายกลายเป็นจุดเน้นใหม่ สินค้าทุกชนิดจะต้องถูกนำมาเชื่อมโยงกับร่างกายเพศสัมพันธ์และการกระตุ้นเร้าพลังทางเพศ เสน่ห์ ความน่าหลงใหล ของใช้ทุกชนิดตั้งแต่สบู่ ยาทารักแร้ น้ำหอมเสริมกลิ่นกาย เสื้อผ้า บุหรี่ เครื่องใช้ไฟฟ้า ไปจนถึงรถยนต์ ถูกนำเสนอด้วยสื่อโฆษณาสารพัดชนิดว่าช่วยให้ผู้ใช้มีเสน่ห์ดึงดูดใจเพศตรงข้ามเรือนร่างเปลือยเปล่าของมนุษย์ โดยเฉพาะเพศแม่ ถูกกระทำให้กลายเป็นสินค้าเพื่อโหมกระพือเพลิงปรารถนาของมนุษย์

ผู้ที่ได้รับประโยชน์สุขจากการเปลี่ยนแปลงระบบคุณค่าเกี่ยวกับเพศนับเนื่องแต่ช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมา คือ ผู้ชายทั้งในด้านของการชักจูงโอกาสในการ “ซื้อ” สินค้าทางเพศที่เปิดกว้างมากขึ้น และในด้านการใช้ชีวิตในลักษณะที่หมกมุ่นครุ่นคิดอยู่แต่การตกแต่งความรื่นรมย์จากเรือนร่างของผู้หญิงตามแบบฉบับที่เพลย์บอยวางไว้แต่เก่าก่อน แต่เป้าหมายหลักของอุดมการณ์บริโภคนิยม คือ ผู้หญิงและภายในบริบทนี้เอง ที่ภาพลักษณ์ของผู้หญิงในฐานะที่เป็นแม่ เมีย ผู้บริโภค โสเภณี และคนรุ่นใหม่หัวเสรีนิยมทางเพศถูกสร้างขึ้นและผลิตซ้ำในสังคมตะวันตก หากแต่ความเป็นจริงและนัยสำคัญของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวกลับถูกกดทับด้วยความเป็นจริงอีกชุดหนึ่ง นั่นคือ สถานภาพของผู้หญิงที่ยังคงพึ่งพิงผู้ชายในบริบทของครอบครัว การที่เพศหญิงยังคงถูกเอารัดเอาเปรียบทั้งในฐานะเป็นแรงงานรับจ้างราคาถูกตามโรงงานและบริษัทรวมทั้งภาพลักษณ์ของผู้หญิงที่เรือนร่างและความงามของเธอถูกสถาปนาขึ้นตามการนิยามความหมายบนพื้นฐานจากภาพปรารถนาของเพศชาย

ลักษณะอีกประการหนึ่งที่สำคัญ จากกระบวนการทำให้ร่างกายผู้หญิงกลายเป็นสินค้า คือ การเฟื่องฟูขึ้นอย่างรวดเร็วของอุตสาหกรรมเริงรมย์ซึ่งในสังคมไทยนั้นเป็นอุตสาหกรรมที่สนองตอบต่อความต้องการทั้งภายในและภายนอกประเทศ การค้าประเวณีกลายเป็นประเด็นที่มีนักวิชาการศึกษาวิจัยในแง่มุมต่างๆ อย่างหลากหลาย ดังเช่นงานของ ยศ (2535, น. (1)), นิวัตร (2540, น. (2)) , โสภิตา (2543, น. (2)) เป็นต้น ในช่วงทศวรรษที่ 1990 (2530) อุตสาหกรรมเริงรมย์และการค้าประเวณีในสังคมไทยเกิดการขยายตัวอย่างรวดเร็ว ยศ (2535, น. (1)) เสนอว่า ปรากฏการณ์ดังกล่าวไม่สามารถทำความเข้าใจและอธิบายได้จากแง่มุม

ทางเศรษฐกิจหรือปัญหาความยากจนแต่เพียงอย่างเดียว ในทางตรงกันข้าม การค้าประเวณีเป็นเพียงปัญหาหนึ่งของสังคมชนบทไทย ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการอธิบายภายในบริบทของการพัฒนาความต้องการของสังคมไทยในช่วงสี่ปีที่ผ่านมา

การเปลี่ยนแปลงแนวคิดเรื่องเพศวิถีในวัยรุ่น

ความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการแต่งงาน เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงในกลุ่มวัยรุ่นยุคนี้ วัยรุ่นส่วนใหญ่กล่าวว่าเด็กวัยรุ่นสมัยนี้มีเพศสัมพันธ์ก่อนการแต่งงานมากกว่ารุ่นพ่อแม่ วัยรุ่นที่อยู่ในกลุ่มศึกษาคำนี้เกือบทุกคนกล่าวว่าพวกเขาเก็บเรื่องความสัมพันธ์ทางเพศของตัวเองและของเพื่อนไว้เป็นความลับ และหลีกเลี่ยงที่จะพูดคุยเรื่องนี้กับผู้ปกครองซึ่งเยาวชนที่มาจากชนชั้นระดับล่างจะมีแนวโน้มที่จะมีเพศสัมพันธ์ก่อนการแต่งงานเมื่ออายุน้อยมากกว่าวัยรุ่นที่จะมาจากชนชั้นกลางและชนชั้นสูง จากข้อค้นพบนี้ได้สอดคล้องกับงานศึกษาของสุชาดา ทวีสิทธิ์ ที่ศึกษาเรื่อง “จากวาทกรรมชนชั้นกลางถึงชีวิตจริงของ “สาวโรงงาน” : การสร้างตัวตนของผู้หญิงในสังคมไทย” ได้มีการอธิบายเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการแต่งงานของผู้หญิงชนชั้นล่างที่มีมากกว่าชนชั้นกลางว่า ในอดีตวาทกรรมที่ห้ามผู้หญิงไทยไม่ให้มีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานนั้น มีอิทธิพลต่อชนชั้นสูงและชนชั้นกลางมากกว่าต่อชาวบ้านธรรมดาสำหรับสังคมชาวบ้านในยุคก่อนทันสมัย (pre-modern period) พบว่าเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานระหว่างหญิงชายถือเป็นเงื่อนไขที่นำไปสู่การออกเรือนของผู้หญิงในทุกภาค ซึ่งอาจมีความแตกต่างกันในเรื่องของประเพณีและพิธีกรรม แต่แนวคิดนี้ถูกเปลี่ยนไปโดยผ่านระบบการศึกษาที่มีหลักสูตรเหมือนกันทั่วประเทศ จึงทำให้แนวคิดในเรื่องของการเป็นหญิงพรหมจรรย์ก่อนแต่งงานนั้นเข้ามามีบทบาทที่สำคัญกับผู้หญิงทุกชนชั้น

เหตุผลที่เป็นไปได้อีกประการหนึ่ง ที่ทำให้แนวคิดเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการแต่งงานเปลี่ยนไป คือ อิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตกที่แพร่เข้ามา และอีกหนึ่งเหตุผลคือ การอบรมเลี้ยงดูที่เปลี่ยนไป เพราะว่าครอบครัวที่ผู้ปกครองอาศัยอยู่ในเมืองให้อิสระแก่ลูกหลานมากกว่าแต่ก่อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการไม่ค่อยให้ความสนใจเกี่ยวกับกิจกรรมทางเพศของลูกชาย นอกจากนี้ วัยรุ่นหญิงยังเปลี่ยนแนวคิดไม่สนใจเรื่องของความบริสุทธิ์ก่อนการแต่งงานมากขึ้น

นอกจากเหตุผลทั้งสองประการที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว วัยรุ่นหญิงจากทุกชนชั้นมีความคิดตรงกันว่า ผู้หญิงที่มีเพศสัมพันธ์ก่อนการแต่งงาน ไม่สมควรที่จะถูกประณามว่าเป็นผู้หญิงไม่ดี หรือถูกตราหน้าว่าเป็นผู้หญิงล้าสมัย ทุกชนชั้นต่างก็มีความคิดว่าผู้หญิงที่มี

เพศสัมพันธ์ก่อนการแต่งงานยังคงเป็นผู้หญิงที่ดีได้ทราบเท่าที่พวกเธอทำตัวให้อยู่ในกรอบความคิดข้างล่างนี้

ผู้หญิงจากชนชั้นสูงมีแนวโน้มที่จะมีความคิดว่า ผู้หญิงที่มีเพศสัมพันธ์ก่อนการแต่งงานควรจะเตรียมตัวไว้ 4 ด้าน คือ เธอต้องเลือกคนดีจะมาเป็นคู่ครองอย่างระมัดระวัง และต้องมั่นใจว่าเธอเลือกได้ถูกต้อง ซึ่งหมายความว่าเธอต้องคิดว่าเธอจะสามารถแต่งงานกับเขาได้ในอนาคต ด้านที่สอง เธอต้องมีสถานะทางการเงินที่มั่นคงหรือระดับการศึกษาสูง ทั้งนี้หากจบการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยได้จะเป็นเรื่องที่ดี ด้านที่สาม ถ้าทุกอย่างเกิดการผิดพลาดเธอจะต้องไม่เสียใจภายหลัง เช่น หากผู้ชายที่เธอได้มีเพศสัมพันธ์ด้วยก่อนการแต่งงานทิ้งเธอไปเธอต้องไม่เสียใจและด้านที่สี่ นอกเหนือจากทุกข้อที่กล่าวมาแล้ว เธอต้องโตเป็นผู้ใหญ่พอที่จะตัดสินใจเองได้ซึ่งถ้าจะให้ดีเธอควรระบุมากกว่า 20 ปีขึ้นไป

เด็กสาวที่มาจากชนชั้นกลางจะเข้าใจเกี่ยวกับความกดดันของผู้หญิงที่ทำให้ต้องมีเพศสัมพันธ์ก่อนการแต่งงานมากกว่าชนชั้นสูง คนกลุ่มนี้มองเรื่องเพศสัมพันธ์ก่อนการแต่งงานเป็นเรื่องปกติ เพราะผู้หญิงมักใช้อารมณ์เป็นเครื่องตัดสินใจมากกว่าเหตุผลเมื่อตกอยู่ในความรัก ตราบใดก็ตามที่ฝ่ายหญิงยังคงซื่อสัตย์ต่อคนรัก เธอจะถูกมองว่าเป็นคนดี

ผู้หญิงที่มาจากชนชั้นระดับล่างจะสามารถพูดคุยเกี่ยวกับเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการแต่งงานจากประสบการณ์ส่วนตัวและประสบการณ์ของเพื่อนได้อย่างสะดวกที่สุด ทั้งนี้เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปในกลุ่มวัยรุ่นระดับนี้ว่าผู้หญิงที่มีเพศสัมพันธ์ก่อนการแต่งงานเป็นคนดีทราบเท่าที่เธอรักผู้ชายคนนั้น เพราะเป็นเรื่องที่ยอมรับได้ที่จะมีเพศสัมพันธ์กับคู่รัก แม้ว่าความเป็นจริงแล้วพวกเธอจะมองว่าการมีเพศสัมพันธ์โดยปราศจากความรักเป็นเรื่องที่เลวร้าย แต่พวกเธอยังยอมรับได้หากเกิดความสัมพันธ์ทำนองนี้ขึ้น และมองว่าผู้ที่มีเพศสัมพันธ์โดยปราศจากความรักไม่จำเป็นต้องเป็นคนล้าสมัยเสมอไป ผู้หญิงบางคนกล่าวว่าเธอได้รับเงินหรือไปเที่ยวฟรีหรือได้รับสิ่งของจากคู่ควงของเธอ (ชายไทยที่มีอายุ หรือเพื่อนชายชาวต่างประเทศ) เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนกับการมีเพศสัมพันธ์ ซึ่งผู้หญิงที่มาจากชุมชนแออัดส่วนใหญ่มองเรื่องความสัมพันธ์ทางเพศเป็นเรื่องของอารมณ์และกิจกรรมที่เพลิดเพลิน และบางครั้งยังพบว่า การมีเพศสัมพันธ์เป็นการช่วยสนับสนุนด้านการเงินอีกด้วย (ยศ สันตสมบัติ, 2535, น. 154)

การทำความเข้าใจกับเพศวิถีในสังคมไทย เราจำเป็นต้องทำทนายบรรทัดฐานและวิธีคิดเก่าๆ ที่พยายามตอกตรึงเพศวิถีไว้บนมาตรฐานทางจริยธรรมหรือคุณลักษณะบางอย่างของความเป็นเพศที่หยุดนิ่งตายตัว และทำการเอื้อประโยชน์ให้กับผู้ชายแต่กดทับผู้หญิงไว้เป็นเพศผู้รองรับอารมณ์และวัตถุทางเพศเท่านั้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเกี่ยวกับประเด็นการยอมรับต่อการทำแท้ง ทางผู้วิจัยได้ค้นคว้าและรวบรวมงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นในการศึกษาสามารถสรุปได้ ดังนี้

จากการศึกษาของ นภาพร หะวานนท์ (2537, น. (1)) ได้ทำรายงานการวิจัย เรื่อง การตอบโต้ของผู้หญิงเมื่อตั้งครรภ์ ไม่พึงประสงค์และการตัดสินใจยุติการตั้งครรภ์ จากผลการศึกษาพบว่า การขัดเกลาในเรื่องที่เกี่ยวกับบทบาทหญิงและชาย และความบกพร่องของการให้บริการการวางแผนครอบครัวเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ในสังคมไทย การสัมภาษณ์ระดับลึกผู้หญิงซึ่งตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ 20 ราย แสดงให้เห็นว่าผู้หญิงมีเหตุผลและความจำเป็นมากมายที่กดดันให้ต้องตัดสินใจยุติการตั้งครรภ์ และถึงแม้ว่าการทำแท้งเป็นทางเลือกที่เจ็บปวดสำหรับผู้หญิง แต่ผู้หญิงก็มีคนที่จะสามารถไปขอคำปรึกษาได้น้อยมาก ผู้หญิงที่ตัดสินใจยุติการตั้งครรภ์มีแนวโน้มจะมีข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสถานที่ทำแท้งราคาค่าบริการ และคุณภาพของการให้บริการผู้หญิงแนวโน้มที่จะไม่ทำแท้งโดยไม่ทราบเกี่ยวกับขั้นตอนของการทำแท้ง ความเสี่ยงและอันตรายที่อาจเกิดขึ้น กฎหมายที่เข้มงวดในเรื่องการทำแท้งของไทย ทำให้การบริการการทำแท้งที่ปลอดภัยมีอยู่ไม่เพียงพอและผู้หญิงไม่สามารถเข้าถึงบริการทำแท้งที่ปลอดภัยได้ การจะป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ จะต้องมีการให้บริการการวางแผนครอบครัวที่มีขอบเขตกว้างขวางขึ้นกว่าเดิม ซึ่งหมายรวมถึงการให้ความรู้ทางด้านเพศศึกษาโดยเฉพาะวัยรุ่น และการให้บริการการวางแผนครอบครัวที่สามารถให้ข้อมูลที่ถูกต้องสมบูรณ์เกี่ยวกับวิธีการคุมกำเนิดที่มีให้บริการอยู่ในประเทศ นอกจากนี้ควรมีการสร้างเครือข่ายการบริการระหว่างภาครัฐกับเอกชนเพื่อจะสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับการให้บริการการทำแท้งที่มีคุณภาพและปลอดภัยแก่ผู้หญิงที่ตัดสินใจยุติการตั้งครรภ์

คณิดา โพธิ์ชนะพันธุ์ (2539, น. (1)) เรื่องการยอมรับของวัยรุ่นต่อการทำแท้ง : ศึกษากรณีนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทพาณิชยกรรม พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ยอมรับการทำแท้งในระดับปานกลางโดยกรณีการทำแท้งที่นักเรียนเห็นด้วยมากที่สุดคือ กรณีผู้หญิงตั้งครรภ์ติดเชื้อเอดส์ กรณีที่นักเรียนเห็นด้วยรองลงมาคือ กรณีตั้งครรภ์ทำให้ต้องออกจากโรงเรียน ส่วนกรณีการทำแท้งที่นักเรียนไม่เห็นด้วยมากที่สุดคือ กรณีการตั้งครรภ์ทำให้ไม่สามารถทำงานอาชีพของตนเองต่อไปได้

บุษยา ใจสว่าง (2539, น. (1)) ศึกษาเรื่อง การยอมรับของนักสังคมสงเคราะห์ที่มีต่อหญิงทำแท้ง จากผลการศึกษาพบว่า นักสังคมสงเคราะห์ยอมรับหญิงทำแท้งในระดับสูงจากการทดสอบสมมติฐานพบว่า อายุ ภูมิฐานะ และการยินยอมให้มีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรส

ของนักสังคมสงเคราะห์ที่ไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับหญิงทำแท้ง ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน
สำหรับทัศนคติต่อความเสมอภาคทางเพศ

พระสมุทร ถาวรธมโม (ทาทอง) (2539, น. (1)) ศึกษาเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบ
ปัญหาจริยธรรมเรื่องการทำแท้ง : ทรรศนะพุทธปรัชญาเถรวาทกับกฎหมายการทำแท้ง
จากผลการศึกษาพบว่า การที่ผู้หญิงเลือกทำแท้งนั้นถือเป็นเรื่องผิดและเป็นบาปอย่างมหันต์
เพราะทางพระพุทธศาสนาเชื่อว่ามีวิญญาณหรือมีดวงจิตดวงแรกเข้ามาเกิดแล้ว ถือว่ามีเป็น
มนุษย์ได้แล้ว และนอกจากจะผิดจริยธรรมแล้วนั้น การทำแท้งยังคงมีความผิดในด้านประมวล
กฎหมายอาญาด้วยเช่นกัน นอกเสียจากการตั้งครรภ์เกิดจากการข่มขืนหรือครรภ์เป็นอันตรายต่อ
สุขภาพของมารดา

สุชาติ รัชชกุล (2541, น. (2)) ได้ศึกษาเรื่อง การตั้งครรภ์ไม่พึงปรารถนาและการ
ตัดสินใจทำแท้งผลการศึกษาพบว่า เจื่อนไขและปัจจัยที่ทำให้ผู้หญิงเกิดการตั้งครรภ์ไม่พึง
ปรารถนาและแรงผลักดันให้ตัดสินใจเลือกทำแท้ง มีพื้นฐานมาจากการที่สังคมดำรงสภาพค่านิยม
และบรรทัดฐานทางสังคมที่เกี่ยวกับความไม่เสมอภาคทางเพศไว้ เพื่อเป็นเครื่องมือควบคุม
พฤติกรรมทางเพศของผู้หญิงให้อยู่ภายใต้อำนาจเพศชาย รวมทั้งต้องการให้ผู้หญิงผูกพันและทำ
หน้าที่ความเป็นแม่ในการรับภาระรับผิดชอบในการเลี้ยงดูบุตรให้เจริญเติบโตเหมือนเช่นอดีตที่
ผ่านมา การพยายามจำกัดสิทธิของผู้หญิงไม่ให้เสมอภาคกับผู้ชายย่อมส่งผลให้การแก้ไขปัญห
การตั้งครรภ์ไม่พึงปรารถนาและการทำแท้งไม่ประสบผลสำเร็จ ซึ่งหากได้มีการปรับเปลี่ยนวิธีคิด
และทัศนภาพที่มีต่อเรื่องเพศในแนวคิดใหม่ เน้นความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างชายหญิงให้มี
ลักษณะความเสมอภาค (Equality) กันแล้ว เชื่อว่าจะเป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพมากทางหนึ่ง
ในการแก้ไขปัญหาการทำแท้งในสังคมไทยให้ลดลงได้

นพวรรณ พงศ์อุดม (2543, น. (2)) ศึกษาเรื่อง การเปิดรับข่าวสารและทัศนคติของ
นักศึกษาแพทย์ไทยในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อการทำแท้ง จากการศึกษาพบว่า การเปิดรับ
ข่าวสารเกี่ยวกับการทำแท้งจากหนังสือพิมพ์และโทรทัศน์มากที่สุด แต่การเปิดรับก็ยังอยู่ในระดับ
ปานกลาง และมีการเปิดรับข่าวสารโดยรวมของสื่อมวลชนอยู่ในระดับต่ำ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า
สื่อมวลชนอาจจะลงข่าวหรือเผยแพร่เนื้อหาเกี่ยวกับการทำแท้งเฉพาะกรณีที่เป็นข่าวครึกโครม
ซึ่งมักจะมีเป็นบางครั้งคราวเท่านั้น ทัศนคติที่มีต่อการทำแท้งนั้นโดยส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยที่จะ
มีการทำแท้ง เพราะเชื่อว่ายังมีทางออกอื่นๆ อีกมากที่จะเป็นทางเลือกในการแก้ไขปัญห
และยังคงมีทัศนคติที่ว่าการทำแท้งไม่ได้เป็นเรื่องปกติของสังคมไทยและของวัยรุ่นไทยในปัจจุบัน
อีกทั้งยังไม่ต้องการให้มีการทำแท้งเสรีในประเทศไทย

ศศิธร ประดิษฐพงษ์ (2543, น. (2)) ศึกษาเรื่อง สิทธิในการเป็นเจ้าของร่างกายกับการตัดสินใจทำแท้ง จากผลการศึกษาพบว่า การกำหนดบทบาทความเป็นหญิงและแนวคิดที่สังคมมีต่อการทำแท้งมีผลต่อจิตสำนึกและแรงผลักดันในตัวผู้หญิงในการเรียกร้องสิทธิ โดยเฉพาะแนวคิดเรื่องความเป็นแม่และบทบาททางเพศ นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอื่นที่มีอิทธิพลและเป็นข้อจำกัดในการเรียกร้องสิทธิเช่น ขนบธรรมเนียม ประเพณี ระดับการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจ สถานภาพและบทบาททางสังคมของผู้หญิง ที่ส่งผลต่อทัศนคติเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจของผู้หญิงที่มีต่อเรื่องสิทธิในการเป็นเจ้าของร่างกาย

อรอนงค์ วงศ์วิริยากร (2551, น. (2)) ศึกษาเรื่อง การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการทำแท้งและการตั้งครรภ์ต่อไปของผู้หญิงที่ไม่พร้อมตั้งครรภ์ จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตัดสินใจทำแท้งและไม่ทำแท้งนั้น ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 15-20 ปี การศึกษาส่วนใหญ่จบชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น มีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีอาชีพเป็นนักเรียนหรือนักศึกษารายได้ต่ำกว่า 5000 บาท มีสถานภาพโสด ยังไม่เคยมีบุตรมาก่อน การตั้งครรภ์ครั้งนี้เป็นครั้งแรก พักอาศัยอยู่กับสามีหรือคนรัก

ปัจจัยที่มีความแตกต่างต่อการตัดสินใจในการเลือกที่จะทำแท้งหรือไม่ทำแท้งนั้น ได้แก่ ผู้แนะนำให้เกิดการตัดสินใจ โดยในกลุ่มผู้หญิงที่ไม่พร้อมตั้งครรภ์ที่ตัดสินใจทำแท้งได้รับคำแนะนำจากเพื่อน ในขณะที่หญิงที่ไม่พร้อมตั้งครรภ์ตัดสินใจตั้งครรภ์ต่อ ตัดสินใจด้วยตนเองและปัจจัยในด้านการรับความช่วยเหลือ โดยในกลุ่มผู้หญิงที่ไม่พร้อมตั้งครรภ์ที่ตัดสินใจทำแท้งไม่ได้รับการช่วยเหลือจากที่ใดๆ เลย ในขณะที่หญิงที่ไม่พร้อมตั้งครรภ์ที่ตัดสินใจตั้งครรภ์ต่อ เนื่องจากได้รับการช่วยเหลือจากหน่วยงานที่ให้การช่วยเหลือ

ภัทรพร ลิตไทย (2548, น. (2)) ศึกษาเรื่อง ความรู้และทัศนคติของผู้ชายต่อการทำแท้ง จากผลการศึกษาพบว่าผู้ชายไทยส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการทำแท้งอยู่ในระดับปานกลาง คือ ร้อยละ 55.7 ส่วนทัศนคติเกี่ยวกับการทำแท้งในการตัดสินใจในการทำแท้งเมื่อเกิดการตั้งครรภ์ไม่ปรารถนาพบว่าร้อยละ 3.4 ตัดสินใจให้ทำแท้ง แต่หากคนรักถูกผู้อื่นข่มขืนและตั้งครรภ์จะตัดสินใจให้ทำแท้งร้อยละ 74.5

ปาริชาติ พันธุ์พานิช (2548, น. (2)) ศึกษาเรื่อง เหตุทำแท้งได้โดยชอบด้วยกฎหมาย จากผลการศึกษาพบว่า แม้ว่าความผิดฐานทำแท้งจะถูกบัญญัติเหตุยกเว้นความผิดดังกล่าวไว้ แต่เมื่อได้พิจารณาความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์การแพทย์ ที่มีความเปลี่ยนแปลงก้าวหน้าในด้านต่างๆ อย่างรวดเร็ว แพทย์สามารถทราบล่วงหน้าว่า ทารกในครรภ์มารดานั้นจะเกิดในภาวะเช่นใดเด็กอาจจะเกิดมาโดยมีสภาพพิการ หรืออาจมีความผิดปกติที่ไม่อาจเยียวยาได้

เนื่องจากทารกในครรภ์ปฏิสนธิขึ้นมาในขณะที่มารดาเป็นโรคหัดเยอรมัน โรคเอดส์ หรือทารกเป็นโรคดาวน์ซินโดรมหรือเป็นโรคทางพันธุกรรม แต่ไม่อาจทำแท้งได้เนื่องจากผิดกฎหมาย นอกจากนี้ เหตุทางเศรษฐกิจและสังคมเป็นอีกเหตุหนึ่งที่ได้หยิบยกขึ้นมากล่าวไว้

อาร์ดี ประสมทรัพย์ (2550, น. (2)) ได้ศึกษาเรื่อง ทางเลือกที่จะทำแท้ง : การพิทักษ์สิทธิผู้หญิงของวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง จากผลการศึกษสามารถอธิบายได้โดยใช้แนวคิดเรื่องความเป็นแม่และแนวคิดที่สังคมมีต่อการทำแท้ง รวมทั้งบรรทัดฐานทางสังคมในด้านต่างๆ ซึ่งล้วนมีอิทธิพลและส่งผลกระทบต่อทางเลือกที่จะทำแท้ง ขณะที่แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิในการควบคุมร่างกายและสิทธิอนามัยเจริญพันธุ์ ส่งผลให้นักวิชาชีพมีแนวคิดที่ว่า “ทางเลือกที่จะทำแท้ง” ถือเป็นทางเลือกหนึ่งของผู้หญิง แม้ว่าการทำแท้งเป็นปัญหาเรื้อรังที่ยังไม่สามารถหาแนวทางในการแก้ไขเพื่อให้ตรงกับความต้องการของทุกฝ่ายได้ ขณะเดียวกันการกำหนดทางเลือกนั้นถือเป็นสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของผู้หญิงในการที่จะควบคุมเนื้อตัวร่างกายและอนามัยเจริญพันธุ์ของตัวเอง ซึ่งแนวคิดที่มีต่อสิทธิในการควบคุมร่างกายนี้อาจจะมีความแตกต่างกันตามอาชีพและความเกี่ยวข้องอีกทั้งทางเลือกที่จะทำแท้งไม่ใช่การทำแท้งเสรีอย่างที่สังคมเข้าใจ แต่การร้องขอทางเลือกนี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการใช้ความสำคัญกับสุขภาพของผู้หญิง

สุนทรี ขอนกระโทก (2550, น. (2)) ศึกษาเรื่อง เจตคติของชายและหญิงต่อการทำแท้ง จากการศึกษาพบว่า ปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศและสถานภาพของกลุ่มตัวอย่างมีผลต่อเจตคติต่อการทำแท้ง เมื่ออายุเพิ่มขึ้นผู้หญิงเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ตอนต้นมีหน้าที่ การงาน ประกอบอาชีพแล้วมีวุฒิภาวะสูงขึ้นมีความรับผิดชอบมากขึ้น จึงมีเจตคติทางบวกในการยอมรับการทำแท้งที่ถูกกฎหมายมากขึ้น มากกว่าในนักเรียนมัธยมศึกษา และนักศึกษามหาวิทยาลัยที่ยังอยู่ในช่วงวัยรุ่น ที่ยังไม่สามารถตัดสินใจด้วยตนเองได้ ยังต้องพึ่งพาผู้ปกครองวุฒิภาวะยังไม่พร้อมที่จะสามารถแก้ไขปัญหาที่ถูกต้องได้ เมื่อเกิดการตั้งครรภ์ที่ไม่พร้อม วัยรุ่นหญิงจึงจะปรึกษาชายคนรักหรือเพื่อสนิทเพื่อหาทางแก้ไข รวมทั้งการรับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการทำแท้งยังไม่เปิดเผยเท่าที่ควร รวมทั้งภาวะการมีจำกัดของเงินเพราะวัยนี้ยังไม่ประกอบอาชีพจึงมีเงินไม่มากพอที่จะใช้ในการทำแท้ง วัยรุ่นหญิงจะสอบถามจากเพื่อนที่มีประสบการณ์การทำแท้งมาก่อน ทำให้ตัดสินใจทำแท้งในสถานพยาบาลที่ไม่ถูกกฎหมายไม่ได้มาตรฐาน ไม่กล้าที่จะปรึกษากับผู้ปกครองหรือโรงพยาบาลของรัฐหรือเอกชน เพราะความอาย วิตกกังวล ไม่กล้าเผชิญหน้ากับความเป็นจริง

ยุวนาถ ทิฐิคำฉาย (2552, น. (2)) ศึกษาเรื่อง ระบบชายเป็นใหญ่กับประสบการณ์ในการทำแท้งหลากหลายวิธีของวัยรุ่น ผลการศึกษาพบว่า ประสบการณ์การทำแท้งหลากหลายวิธีของวัยรุ่น

ผู้หญิงแบ่งเป็นสี่ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่หนึ่ง สงสัย ไม่แน่ใจ และทดสอบการตั้งครรภ์ ขั้นตอนที่สอง เข้าสู่กระบวนการตัดสินใจทำแท้งหรือทำไม่จึงตัดสินใจทำแท้ง ขั้นตอนที่สามกระบวนการทำแท้ง หลากวิธี และขั้นตอนความรู้สึกหลังการทำแท้ง

การตัดสินใจทำแท้งของวัยรุ่นหญิงนั้นอยู่ภายใต้การกดขี่และควบคุมของระบบชายเป็นใหญ่ ซึ่งมีเหตุผลหลัก ดังนี้ คือ ผู้ชายหรือคู่เพศสัมพันธ์ไม่ยอมรับผิดชอบ และปล่อยให้ผู้หญิงเผชิญหน้าทางออกตามลำพัง หรือช่วยหาทางออกด้วยการหาเงิน สนับสนุนให้ผู้หญิงทำแท้งและไม่เฉพาะผู้ชายหรือคู่เพศสัมพันธ์ แม้ครอบครัวของฝ่ายชายก็ร่วมกันสนับสนุนให้วัยรุ่นหญิงทำแท้ง ประการถัดมา คือ อุดมการณ์ต่างๆ อาทิ ความเป็นแม่ ความเป็นลูกสาว ความเป็นผู้หญิงสอดคล้องกับเพศสัมพันธ์นอกสมรส ได้กดทับและสนับสนุนให้ผู้หญิงทำแท้งเพื่อรักษาหน้าตาของตนเองและครอบครัว ประการสุดท้าย คือ อำนาจทางเศรษฐกิจซึ่งวัยรุ่นหญิงมีอยู่จำกัดไม่สามารถรับภาระการเลี้ยงดูรับผิดชอบทารกในขณะกำลังเรียนและยังไม่ได้ประกอบอาชีพ

ในกระบวนการทำแท้งหลากหลายวิธีของวัยรุ่นหญิงทั้งสิบคนสามารถแบ่งได้เป็น 4 รูปแบบ คือ รูปแบบที่หนึ่งการทำแท้งด้วยตนเอง คลินิกเถื่อนและสิ้นสุดการทำแท้งที่โรงพยาบาล รูปแบบที่สอง การทำแท้งที่คลินิกเถื่อนและสิ้นสุดการทำแท้งที่โรงพยาบาล รูปแบบที่สาม การทำแท้งด้วยตนเอง ทำแท้งโดยผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมและสิ้นสุดการทำแท้งที่โรงพยาบาล รูปแบบที่สี่ การทำแท้งโดยผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมและสิ้นสุดการทำแท้งที่โรงพยาบาล การทำแท้งสองรูปแบบแรกนั้นเป็นการทำแท้งเถื่อนที่คลินิกเถื่อนจึงทำให้เกิดภาวะแทรกซ้อนมีอัตราตายสูง และผู้หญิงบอบช้ำมาก ส่วนการทำแท้ง 2 รูปแบบหลังแม้เป็นการทำแท้งโดยผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม ก็มีอันตรายแต่ผู้หญิงไม่บอบช้ำมากเท่า 2 รูปแบบแรก แต่ก็อาจมีข้อผิดพลาดและเกิดอันตรายได้เนื่องจากเป็นการใช้ยา จึงต้องไปยุติการทำแท้งที่โรงพยาบาล

กรอบแนวคิด

